

T.C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO SİNEMA VE TELEVİZYON ANABİLİM DALI

**YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER,
KÜRESELLEŞME VE DİJİTAL AKTİVİZM:
GEZİ PARKI ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DUYGU FURUNCU

111105201

Yrd. Doç. Dr. Selva ERSÖZ KARAKULAKOĞLU

İstanbul, Temmuz 2014

ÖNSÖZ

Çalışmam boyunca teşekkür etmem gereken isimlerin en başında sabırla, sorularıma yanıt veren, bana yol gösteren, düzeltmeleri yapan hocam sevgili Selva Ersöz Karakulakoğlu'na ve gece, gündüz demeden bana manevi destek vererek beni motive eden tüm arkadaşlarıma, dostlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu çalışmayı;

Benim için her zaman maddi ve manevi fedakârlıklar yapan, varlıklarıyla her daim yanımda olan Annem Şeniz Furuncu ve Babam Ali Furuncu'ya,

Bazen odasını işgal ettiğim ve bu nedenle ışık altında uyumak zorunda kalan kardeşim Dilek'e

Her zaman sen en iyisini yaparsın diye beni destekleyen Anneannem Ayten Saral'a,

2010 yılında aramızdan ayrılan Dedem Şevki Saral'a ithaf ediyorum.

Duygu FURUNCU

Temmuz 2014

ÖZET

Bu çalışmada aktivistlerin yeni medyayı kullanma biçimleri ve yeni medyanın toplumsal hareketlerin küreselleşmesine etkisi üzerinde durulmuştur. Dünyada dijital aktivizm örneği olarak ele alınan Arap Baharı, Wall Street'i İşgal Et Hareketi ve Londra İsyanı incelenmiş. Türkiye'de ise Taksim Gezi Parkı örneğinden yola çıkarak yurtdışında Facebook üzerinden Gezi Parkı eylemleri ile ilgili açılan Occupy Gezi New York Action Group, Occupy Gezi- Deutschland, Occupy Gezi- Milano grupları üzerinden dijital hareketlerin yeni medyayı kullanma biçimleri üzerine odaklanılmıştır. Facebook üzerinden ele alınan gruplar Morozov'un yeni medyadan yararlanma stratejileri üzerinden incelenmiştir.

Çalışma sonucunda dijital hareketlerin yeni medyayı kullanma biçimleri altında toplumsal hareketlerin küreselleşmesindeki etkisini ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yeni toplumsal hareketler, Dijital aktivizm, Gezi Parkı, Küreselleşme

ABSTRACT

This study covers two main issues; one of them is the way activists use the new media and the second is how the new media affects the globalization of social activities. The study investigated the Arab Spring, the Occupy Wall Street and the London Revolt as examples of digital activism in the world. The study also offers the Gezi Parkı events as an example from Turkey. It mentions some groups such as Occupy Gezi New York Action Group, Occupy Gezi Deutschland, Occupy Gezi Milano that were formed to use the new media to promote digital activities. These groups that are formed on facebook have investigated the use of the new media according to Morozov's new media strategies.

In summary, the study sets forth how the use the new media by digital activities affect the globalization of social activities.

Keywords: New Social Movements, Digital Activism, Gezi Park, Globalization

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
RESİMLER LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
1. ESKİ VE YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER.....	3
1.1.Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler Arasındaki Farklar	5
1.2. Küreselleşme, Yeni iletişim Teknolojileri ve Toplumsal Değişim	15
1.2.1. Toplumsal Değişime Bağlı Oluşan Küreselleşme Karşıtı Hareket	21
2. DİJİTAL AKTİVİZM.....	24
2.1. Dijital Aktivizm Nedir?.....	24
2.2.Dijital Aktivizm Türleri.....	29
2.2.1. İnternet Destekli Aktivizm.....	30
2.2.1.1 Düşük Düzeyde İnternet Destekli Aktivizm	30
2.2.1.2 Yüksek Düzeyde İnternet Destekli Aktivizm	31
2.2.2 İnternet Tabanlı Aktivizm.....	32
2.2.2.1 Düşük Düzeyde İnternet Tabanlı Aktivizm	32
2.2.2.2 Yüksek Düzeyde İnternet Tabanlı Aktivizm	32
2.3. Aktivizm İçin Kullanılan Uygulamalar ve Platformlar	33
2.3.1. Cep Telefonları ve Kısa Mesaj Servis.....	35
2.3.2. Video ve Fotoğraf	37
2.3.3. Twitter	38
2.3.4 Facebook	42

2.4. Dünyada Dijital Aktivizm.....	46
2.4.1. Dijital Aktivizm Dünya Tarihi	46
2.4.1.1. Zapatistalar	47
2.4.1.2 Arap Baharı	52
2.4.1.3. Wall Street’i İşgal Et (Occupy Wall Street).....	62
2.4.1.4.Londra İsyanı (London Riot)	68
3. TÜRKİYE’DE DİJİTAL AKTİVİZM	
3.1. İnternetime Dokunma Eylemi.....	76
3.2. Gezi parkı.....	78
3.2.1. Yöntem.....	86
3.2.2. Bulgular ve Yorumlar.....	86
3.2.2.1. Occupy Gezi New York Action Group.....	87
3.2.2.2. Occupy Gezi –Deutschland.....	92
3.2.2.3. Occupy Gezi- Milano.....	100
SONUÇ	109
KAYNAKÇA.....	112

KISALTMALAR

YTH: Yeni Toplumsal Hareket

OWS: Occupy Wall Street

RT: Retweet

BBM: BlackBerry Messenger

TABLÖLAR

1.1. Yeni Toplumsal Hareket Teorilerinin Özellikleri.....	7
1.2. Eski ve Yeni Toplumsal Hareket Karşılaştırması.....	10
1.3. Dijital Eylemlerin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında Karşılaştırılması.....	12
1.4. Dijitalleşen Eylem Tipolojisi.....	29
1.5. Sosyal Medya Ağlarının Gelişimi.....	33
1.6. 2014 Twitter İstatistikleri.....	39
1.7. Facebook'un Yıllara Göre Aktif Kullanıcı Sayısı.....	43
1.8. Dünya'da Facebook Kullanımı.....	44
1.9. Türkiye'de Facebook Kullanımı.....	44
1.10. 28 Ocak- 2 Şubat 2011 Yılında İnternet Kesintisinin Twitter Üzerindeki Yansıması.....	55
1.11. Arap Baharında Öne Çıkan Hashtagler.....	59
1.12. 1 Ocak- 30 Mart 2011 Tarihleri Arasında Ortadoğu ve Arap Ülkelerinde Atılan Tweet Sayısı.....	60
1.13. 6-9 Ekim 2011 Londra İsyanının Twitter'a Yansıması.....	72
1.14. Londra Eylemlerinde Twitter'da En Çok Kullanılan 20 Hashtag.....	73
1.15. Londra Eylemlerinde En Çok ReTweet Edilen Twitter Hesapları.....	74
1.16. Morozov'un Yeni Medya'dan Yararlanma Stratejilerine Göre Facebook Gruplarının Değerlendirmesi.....	87

RESİMLER

1.1. Time Dergisi Kapağı.....	18
1.2. Arap Baharı Sürecinden Etkilenen Ülkeler.....	58
1.3. Adbuster Adlı Dergide Yayımlanan Afiş.....	62
1.4. Brooklyn Köprüsünden Haber Alan Eylemciler.....	66
1.5. Brooklyn Köprüsünden Haber Alan Eylemciler 2.....	66
1.6. Taksim İnternetime Dokunma Eylemi.....	76
1.7. Taksim Gezi Parkı.....	78
1.8. New York'ta Taraftar Desteği.....	89
1.9. New York'taki Eylem.....	91
1.10. Yarımın Türkleri Kim?.....	97
1.11. Her Yer Taksim, Her Yer Direniş.....	98
1.12. Milano Parco Sempione Parkı'nda Gezi Parkı Eylemi.....	101
1.13. Milano/ Occupy Gezi.....	102
1.14. Milano'daki Eylem Görüntüleri.....	104
1.15. Milano'daki Eylem Görüntüleri 2.....	104

GİRİŞ

“Yeni medyanın en büyük keyfi, beklemediğin ama umut ettiğin şeyleri mümkün kılması”

Tom CHATFIELD

Günümüzde, herhangi bir ülkede gerçekleştirilen protesto eyleminin diğer ülkelere sıçraması ve uluslararası yankı uyandırması yeni iletişim teknolojileri sayesinde gerçekleşmektedir. Bu sayede sosyal hareketler daha görünür hale gelmiş ve toplumlar birbiri ile etkileşim halinde olmuşlardır. Toplumlar yaşadıkları olaylar karşısında tepkilerini farklı yollarla ortaya koymaktadır. Protesto, miting, dilekçe artık yerini sosyal medyada yapılan örgütlenmelere, E-dilekçelere vb. bırakmıştır.

Sosyal hareketler yeni iletişim teknolojileri sayesinde örgütlenmekte ve yayılmaktadır. Toplumsal hareketler toplumun kendi içinde yaşadığı çatışma durumunu, mücadele etme ve direnme stratejilerini ifade etmektedir.

Çalışmanın amacı, dijital hareketlerin yeni medyayı kullanma biçimleri üzerinden toplumsal hareketlerin küreselleşmesindeki etkisini ortaya koymaktır.

Çalışmada öncelikli amacımız eylemlerin sosyal medya araçları ile hangi hızla küreselleştiğini gözler önüne sermektir. Bu amaçla çalışma boyunca soracağımız sorular şunlardır:

- Eski ve yeni toplumsal hareketler arasındaki farklar nelerdir?

-Dijital aktivizm ne şekilde tanımlanmaktadır?

-Dijital aktivizmin toplumsal hareketleri küreselleştirmesindeki konumunu nasıl tanımlayabiliriz?

Bu sorulardan yola çıkarak dijital dünyada artık küreselleşmenin de farklı bir anlam taşıdığı Arap Baharı, Wall Street, Londra İsyanı ve son olarak da Gezi Parkı Direnişi örnekleri üzerinden anlatılacaktır.

Dijital aktivizm, iletişim alanında Türkiye’de yeni çalışılmaya başlayan bir alandır. Dijital aktivizmin konusu tüm dünyayı etkileyen bir konuma sahiptir ve Türkiye’de Gezi Parkı ile ilgili çalışılmaya başlayan bir konu olduğu için diğer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın ilk bölümünde, eski ve yeni toplumsal hareketler, küreselleşme, yeni iletişim teknolojileri ve toplumsal değişim ve küreselleşme karşıtı hareketler üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde ise dijital aktivizm kavramsal ve kuramsal anlamda ortaya koyularak çalışmanın çerçevesini belirlenmiş, küreselleşme ve toplumsal hareketlerin dijital aktivizme etkisi ele alınan örnekler kapsamında incelenmiştir. Dijital hareketler incelenirken yol haritası olarak Manuel Castells’in Alan Touraine’den uyarladığı sosyal hareketlerin üç tanımlayıcı ilkesi hareketin ortak kimliği, hareketin karşıtı ve toplumsal hedef kriterleri göz önünde bulundurularak dijital aktivizm hareketleri incelenmiştir.

Son bölümde Türkiye’de dijital hareketlerde yeni medyanın kullanım biçimlerini anlamak için örnek bir olay olarak Gezi Parkı örneği Facebook üzerinden seçilen gruplar üzerinden ele alınmıştır.

Bu amaçla ortaya çıkan çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılacaktır. Morozov’un ele aldığı aktivistlerin yeni medyayı kullanma biçimleri stratejileri kapsamında örnek olay olarak seçilen Gezi Parkı direnişinin nasıl küreselleştiği Facebook’da Gezi Parkı eylemleri ile ilgili Occupy Gezi New York Action Group, Occupy Gezi-Deutschland, Occupy Gezi-Milano adı ile açılan yurtdışı grupları üzerinden incelenmiştir.

1- ESKİ ve YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER

Toplumsal hareketlerin başlangıcı, toplumların eşitsizlik ve adaletsizliklerin değişik biçimlerinden kaynaklanan sorunların var olduğu ilk günden itibaren ortaya çıkmaktadır. Fakat toplumsal hareket kavramının kolektif amaca dayalı, organize olmuş ve süreklilik arz eden eylem biçimi olarak tanımlanması 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra görülmeye başlanmıştır. Bu nedenle 19. yüzyılın toplumsal hareketlerin başlangıç noktası olarak varsayılmaktadır (Kökalan,2009).

Eski toplumsal hareketler, grup olarak hareket eden, sınıf temelli bir yapı sergileyen, örgütlü, belli ideolojiler etrafında organize olan, devrim ve iktidar mücadelesi veren hareketlerdir. Hareket liderler öncülüğünde gerçekleşir. Dolayısıyla bu hareketler içinde liderler, komutanlar ve başkanlar ayrıcalıklı bir konuma sahiptirler.

Kenan Çayır, “Toplumsal Sahnenin Yeni Aktörleri: Yeni Sosyal Hareketler” adlı makalesinde eski sosyal hareketleri şu şekilde tanımlamaktadır:

Modernliğin ilk dönemlerindeki hakim hareketler ekonomik çıkarlar üzerinde yoğunlaşmış, genelde tek bir sosyal sınıftan oluşan üyeleriyle siyasal gücü ele geçirmek için merkezi bir şekilde örgütlenmişlerdi. Devrim fikriyle özdeşleşmiş ve neredeyse bir siyasal partinin ya da siyasal hareketin gölgesinde şekillenen işçi hareketi bu tip hareketlerin en iyi örneklerinden biridir. Bu hareketin içindeki işçiler, birer aktörden ziyade tarihsel bir zorunluluğu yerine getirmek için mücadele eden figürlerdir. Bu tip hareketler eski (endüstriyel) toplum tipine ait olduklarını ima etme anlamında eski sosyal hareketler olarak adlandırılır(Çayır,1999, s. 16).

Endüstriyel topluma en çok uyan hareketler olarak tanımlanan işçi hareketleri, gelişen ve küreselleşen dünyada yerini yavaş yavaş belirli bir sınıfın veya çıkar grubunun hareketi olmaktan uzak yeni toplumsal hareketlere bırakacaktır.

Yeni toplumsal hareketler kavramı, sınıf temelli örgütlenmelere ve sınıfsal çelişkilere dayanmayan, daha çok kültürel kimliklere ve haklara odaklanan hareketleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Aynı zamanda 1960’lı yılların sonundan itibaren ortaya çıkan ekoloji, feminist, nükleer karşıtı gibi toplumsal hareketleri anlatmak üzere kullanılmaya başlanan bir kavramdır.

Sosyal hareketler tarihçesi açısından “yeni” ifadesinin kullanılması, eski toplumsal hareketlerden farklı olan bir sosyal hareket biçiminin gerçekleştiği anlamına gelmektedir. Eski ve yeni toplumsal hareketler amaçları, konuları, örgütlenme yapıları, katılımcılarının nitelikleri (sınıf yapısı) vb. özelliklerden dolayı birbirlerinden farklılık gösterir. “Eski” yerine “yeni” vurgusunun yapılması hareketin amacına ulaşmak için izlemeleri gereken yola ilişkin anlamda içerdiği farklılığı ifade etmektedir. Aktivistler amaçlarına ulaşmak için yeni iletişim teknolojilerini, sosyal platformları kullanmaktadır.

Yeni toplumsal hareketlere adını veren yeni kelimesi, teknolojik yeniliklere de işaret etmektedir. Günden güne hızla değişen ve gelişen teknoloji toplumsal hareketlerin örgütlenmesi alanında yeni özellikler getirmektedir. Yeni teknoloji araçları sayesinde farklı bir boyut kazanan toplumsal hareketlerin yeniliği de bir bakıma buradan gelmektedir.

Touraine (1985) göre, “yeni sosyal hareketler, toplumsal aktörlerin, sivil toplum üzerindeki mücadelelerinden doğmaktadır. Eski hareketlerden farklıdır. Çünkü, günümüz hareketleri kendilerini devlet gücünü kontrol etme fikrinden ayrıştırdıkları ve sivil ilişkileri dönüştürmeyi amaçladıkları için yenidir”(Aktaran Çayır, 1999,s.16).

Claus Offe’ye (1985) göre ise, “yeni sosyal hareketlerin politikaları, sivil toplumun kurumlarını temsili-bürokratik siyasal kurumlarla sınırlandırılmayacak bir şekilde politize etmeye, dolayısıyla artık düzenleme kontrol ve müdahaleye bağımlı olmayan bir sivil toplum teşkil etmeye çalışırlar” (Aktaran Çayır,1999, s.55).

Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi sivil toplumun hareketi olarak da adlandırabileceğimiz yeni sosyal hareketler, kimlik, kültür, bürokrasi, eşitlik, katılım, adalet, demokrasi, hukuk gibi evrensel alanlarda kendini göstermeye başlamıştır. Bu durumda, yeni toplumsal hareketler, belli bir sınıfa dayanmayan, kendi içerisinde heterojen toplulukların meydana getirdiği, sistemin belli bir sorununa karşı gerçekleştirilen hareketler olarak sahneye çıkmışlardır. İşçi-burjuva çatışması, devrim gibi konularla ilgili hareketler yerini çevre, kadın hakları, kültür, kimlik odaklı konular üzerinden gerçekleştirilen hareketler almıştır. Yeni dönemin hareketleri, “Nükleere Hayır”, “İnternete Dokunma”

gibi sloganlarla şekillenmeye başlamıştır. Yeni toplumsal hareketlerde, maddi çıkarların yerini manevi değerler almıştır.

Bu tür eylemler, genellikle belirli bir konu üzerinde odaklanmış, belli bir sorun üzerinden hareket eden yatay-geçici örgütlü veya örgütsüz insan grupları tarafından ortaya çıkmaktadır. Siyasal bir parti ile doğrudan bir bağı olmayan bu hareketler, medya ve kamuoyunun desteği ile mobilize olmaktadır. Yeni Dünya’da toplumsal hareketlerin aktörleri, sorunlarını geniş bir kitleye duyurarak tanınmak ve birlikte mücadele etmek kaygısını taşımaktadırlar. Bu nedenle, katılımcıların profili çok farklı kesimlerden gelen insanların tek bir sorun üzerinde birleşmesi sonucunda ortaya çıkar. Claus Offe bu duruma “tek mesele ittifakı” adını vermektedir (Aktaran Çayır, 1999, s. 65).

1.1. Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler Arasındaki Farklar

Yeni toplumsal hareketlerin, işçi ve sınıf hareketlerinden uzak olduğu ile ilgili tanımlamalar yapılırsa da, bu hareketler süreklilik ve kopuş teorileri olarak adlandırılan iki farklı teori çerçevesinde incelenmektedir. Sınıfsallığın biçim değiştirerek devam ettiğini savunan süreklilik teorisi ile sınıfsallıktan tamamen kopulduğunu savunan kopuş teorisi yeni toplumsal hareketlerin incelenmesine iki farklı boyut kazandırmaktadır.

Yeni toplumsal hareketler, Buechler (2000) de göre siyasi ve kültürel olarak iki farklı açıdan incelenmektedir. Siyasal olan Süreklilik teorisi, sınıfsallığın biçim değiştirerek devam ettiğini savunmaktadır. Kültürel versiyon olan Kopuş teorisi ise toplumsal aktörler ve hareket biçimleri arasında bir kopuş olduğunu ileri sürmektedir. İki farklı yaklaşım yeni toplumsal hareketlerin incelenmesine farklı boyut kazandırmaktadır (Coşkun, 2006, s. 70).

Kopuş teorisi, geçmişteki sınıf temelli hareketlerden radikal bir kopuşa işaret etmektedir. Habermas, Touraine, Melucci ve Castells gibi sosyologlar bu versiyonun temsilcileridir. Yeni toplumsal hareketler, devletten ziyade sivil topluma yönelik hareketlerdir. Böylelikle, yeni toplumsal hareketler literatüründeki sınıf mücadelesi terimini ortadan kaldırarak, sınıf politikasına son

vermektedirler (Coşkun, 2006, s.70).Sınıf ideolojisi etrafında şekillenmeyerek yerini kültürel içerikli sosyal hareketlere bırakır.

Süreklilik teorisinin (siyasal versiyon), temel aldığı düşünce ise yeni toplumsal hareketlerin kapitalizmin içinde gerçekleştiğidir. Bu nedenle eski hareketlerden tam bir kopuş yerine, değişen kapitalizme uyum sağlayarak değişen bir yeni toplumsal hareket tanımlaması yapılmaktadır. Bu durumda, yeni hareketler eski hareketlerin günümüze uyarlanmış bir devamlılığını simgelemektedir. Yeni kapitalizmin getirdiği yeni orta sınıf üzerinden şekillenen bu hareketler, kopuş teorisinde anlatıldığı gibi sınıfsallıktan kopmamış, yeni bir sınıfsallık ortaya koymuştur. Bu nedenle, yeni toplumsal hareketlerin eski sınıf temelli hareketlerden tam bir “kopuş” yaşamadığı, aralarında bir “süreklilik” kurulabileceği söylenebilir. Süreklilik teorisinin temsilcileri Offe, Wallerstein ve Williams’dır. Eski ve yeni toplumsal hareketler arasında kurulabilen benzerlik ve farklılıklar, onların farklı kimliklere yaklaşımlarında, devlet kurumlarıyla ilişkilerinde ve birbirleriyle ilişkilerinde önemli etkilere sahip olabilmektedir.

Tablo 1.1:Yeni Toplumsal Hareket Teorilerinin Özellikleri

KOPUŞ TEORİLERİ (Kültürel Versiyon)	SÜREKLİLİK TEORİLERİ (Siyasal Versiyon)
<ul style="list-style-type: none">- Yeni Toplumsal Hareketler sosyalist ideolojinin, modernleşme sürecinin ve refah devletinin eleştirisini yaparak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle eski toplumsal hareketlerden keskin bir ayrıma işaret ederler.- Yeni Toplumsal Hareketler orta sınıf temelli hareketlerdir.- Kimlik yönelimli talepler içerirler. Bu nedenle de üretim ilişkileri gibi kavramlarla açıklanamazlar.- Yeni Toplumsal Hareketler merkezsiz ve hiyerarşik olmayan örgütlenme biçimleri ortaya koyarlar.	<ul style="list-style-type: none">- Yeni Toplumsal Hareketlerin talepleri kapitalizmin sınıf yapısından kaynaklanan sorunlara karşı bir tepkidir ve ekonomik yapıdan özerk değildir. Yeni Toplumsal Hareketlerin talepleri, bu nedenle, eski toplumsal hareketlerden miras alınmış görünmektedir.- Yeni Toplumsal Hareketler eski ve yeni orta sınıflardan, işsizlerden, öğrencilerden ve emeklilerden oluşur. Dolayısıyla bu hareketler sınıflar arasındaki bir ittifaka dayanır. Bu hareketlerin talepleri üretim ilişkilerinden ayrılamaz. Bu talepler emek-sermaye çelişkinin karmaşık dolayımıdır.- Yeni Toplumsal Hareketler örgüt içinde yatay ve dikey olarak daha az bir farklılaşma üretir.

Kaynak: Coşkun, M.K.(2006), Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye’de Toplumsal hareketler, s. 75

Eski ve yeni toplumsal hareketler üzerine bir karşılaştırma yapıldığında, Claus Offe'nin de belirttiği gibi dört temel ayırım noktası yakalamak mümkündür.

İlk olarak, ekonomik büyüme ve paylaşım gibi konular üzerinden seferber olan eski toplumsal hareketlerin yerini, çevre, insan hakları, barış gibi konular üzerinden gerçekleştirilen sivil toplum hareketleri almaktadır.

Diğer bir farklılık, değerler açısından kendini göstermektedir. Bireysel tüketim özgürlüğü ve maddi tüketimi ön plana çıkaran eski hareketler, yerini kişisel özerklik ve kimlik gibi konulara bırakacaktır.

Üçüncü farklılık yeni toplumsal hareketlerde eylem biçimleri ve yöntemleri bakımından eski toplumsal hareketlerden ayrılmaktadır. Resmi ve hiyerarşik örgütlenme yapılarının yerini, gayri resmi ve kendiliğinden gelişen örgütler almıştır. Eski toplumsal hareketlerde örgütlenme biçimleri, siyasal partiler, sendikalar gibi büyük ve resmi örgütlenmeler yoluyla geçekleşmekteydi. Yeni toplumsal hareketlerde sendika örgütlenmeleri yerini daha çok sosyal platformlarda örgütlenmeye bırakmıştır. Bir lider önderliğinde değil bireysel örgütlenme söz konusudur.

Son olarak aktörler üzerinde bir farklılık söz konusudur. Eski toplumsal hareketler gibi yeni toplumsal hareketler de ortaya çıktıkları toplum bağlamından bağımsız değildir. Fakat yeni toplumsal hareketlerin eski toplumsal hareketlerden ayrılan yönü iç içe hareket edebilme olanaklarıdır. Örneğin, işçi hareketi içinde devrim için çalışan aktivistlerin aynı zamanda ulusalcı ideolojide yer almaları pek hoş karşılanan bir durum değilken, yeni toplumsal hareketler kapsamında herhangi bir aktivist hem feminist hareketler içinde hem de nükleer karşıtı hareket içinde yer alabilmektedir. Bu durum toplumsal hareketlerin amaçlarının ekonomik/politik alandan, kültürel alana kayması ile açıklanabilmektedir. Ancak, Claus Offe, bu ayrımlara rağmen, eski ve yeni hareketler arasında süreklilikler bulunduğunu ve bu iki hareketin birbirinin tam zıddı olmadığını ileri sürmektedir (Aktaran Coşkun, 2006, s.76).

Yeni iletişim teknolojileri sayesinde, iletişim biçimi klasik anlamından köklü biçimde koparak yapısal bir değişim geçirmiştir. Eski medya olarak da tanımlanan kitle iletişim araçları yerini interaktif ve çok boyutlu bir iletişim sürecine bırakmıştır.

Bu nedenle süreklilik değil bir kopuş yaşanmıştır. Bu nedenle bu çalışmada incelenen dijital hareketlerin kopuş teorisi altında değerlendirilmesi daha uygun olacaktır.

Jan van Dijk (2006) tarafından yayınlanan “Ağ Toplumu (The Network Society)” kitabında yeni bir toplum modelinin ortaya çıkacağını ve bu toplum modelinde ilişkilerin yüz yüze iletişim yerine sosyal ağlar üzerinden gerçekleşeceğini ve buna hazır olunması gerektiğini belirtmiştir. Yani modern toplum, sosyal ağlar aracılığı ile yeniden yapısal bir değişime uğrayacaktır. Bu değişim ile bireyler aile üyeleri, arkadaşları, komşuları ile iletişimlerini sosyal ağlar üzerinden gerçekleştirecekler ve komşuya gitme, bir kafede buluşma, ziyaretler, birlikte yemeğe çıkma gibi kişilerin yüz yüze yaptıkları uygulamalar ortadan kalkmaya başlayacaktır (Aktaran Atabek, 2006,s. 63).

Pakulski’ye (1993) göre de yeni toplumsal hareketler 3 noktada eski hareketlerden farklılık göstermektedir¹.

Bunlardan birincisi “jenerasyon”dur. Pakulski, yeni toplumsal hareketlerin gençleri kapsadığı ve jenerasyon kavramının sınıf kavramına göre daha açıklayıcı olduğunu savunmaktadır. Eski toplumsal hareketlere katılan grup X kuşağı olarak nitelendirilir. X kuşağı 1960-1980 arası doğanlardan oluşmaktadır. Genellikle 68 kuşağı olarak ön plana çıkmıştır. Yeni toplumsal hareketlere katılan yaş grubu Y kuşağı olarak nitelendirilir. 1980-2000 yılları arasında doğan kuşak araştırmacı, bireyci ve özgürlüğe saygılı bir yapıya sahiptir.

İkincisi, “statü politikaları”dır. Eski toplumsal hareketler hiyerarşik düzenlemeye dayalıyken yeni toplumsal hareketler eski hareketlerle karşılaştırıldığında daha heterojen, merkezsiz ve hiyerarşik olmayan bir yapı sergiledikleri gözlemlenir. Ancak burada önemli olan, yeni toplumsal hareket destekçilerinin farklı statülere sahip olması ve birlikte hareket etmesidir.

Üçüncü belirleyici özellik ise “sivil toplum” kavramıdır. Buna göre, yeni toplumsal hareketler eski toplumsal hareketler gibi sosyalist bir devrimi

¹Pakulski tarafından öne sürülmüş olan yaklaşım yeniden düzenleme yoluna gidilmiştir.

amaçlamayan, sivil toplumun egemen olduğu, hareketin odağının siyasal değil sosyo-kültürel bir odağa oturduğu hareketlerdir.

Offe ve Pakulski (1993); yeni toplumsal hareketler ile eski toplumsal hareketler arasındaki farkı tanımlarken Pakulski'nin Offe'den farklı olarak jenerasyon kavramına değindiğini görmekteyiz. Jenerasyon kavramı içerisinde Y kuşağı olarak adlandırılan sınıf bilgisayar, cep telefonu, internet teknolojilerinin var olduğu zamanda büyüyüp, yetişmiştir. Yeni toplumsal hareketler içerisinde yer alan kimlik oluşumlarında Y kuşağı ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle Pakulski'nin Offe'den farklı olarak kullandığı Jenerasyon kavramı yeni toplumsal hareketler için önem taşımaktadır.

Tablo 1.2:Eski ve Yeni Sosyal Hareketlerin Karşılaştırılması

	ESKİ TOPLUMSAL HAREKETLER	YENİ TOPLUMSAL HAREKETLER
TEMALAR (KONULAR)	Ekonomik ve politik düzen, dağılım ve eşitlik sorunu, askeri ve toplumsal güvenlik, yoksulluk, işsizlik toplumsal kontrol, siyasal bütünleşme, bireysel ve kolektif gelir dağılımındaki iyileştirme çabaları.	Yeni sosyal hareketlerde ekonomik ve sınıfsal konular ikinci plana itilmiştir. Ekonomik ve politik eşitsizlikten ziyade kimlik, çevre, çocuk ve kadın hakları, sivil toplum ve demokratikleşme gibi alanlardaki eşitsizlikler temel alınmaktadır.
AMAÇLAR	Devlet İktidarını ele geçirme. Özgürlük, eşitlik, tüketim güvenliği, maddi ilerleme ön plandadır. Maddi ve politik değerler esas alınmıştır.	Özerklik, kimlik, farklılıklarının tanınması, bürokratikleşmeye karşı muhalefet esastır. Merkezi kontrolün karşısında kişisel kimlik ve özerklik ön plana çıkarılmaktadır.
AKTİVİSTLERİN YAPISI- TEMEL SOSYAL TABANI	Sınıf temelli, tepkisel ve anomik nitelikler taşırlar. Siyasi (solcu, muhafazakar vb.) ve ekonomik (işçi, azınlık vb.) kodlara sahiptirler. İçlerinde liderler ya da ideal haline gelmiş "tip"ler yer alır.	Anomik ve tepkisel değillerdir. Mücadeleleri ekonomik olmaktan çok, kimliği daha rahatça ifade edebilme, sivil haklar gibi kavramlar üzerine kurulu kültürel alanda gerçekleşir. Bu aktivistler klasikleşmiş ekonomik ve politik kodlara sahip değillerdir. Daha çok çalışan ve eğitilmiş "yeni orta sınıf" katılımcıları mevcuttur.
ÖRGÜTLENME	Daha çok siyasal partilere bağlı olarak örgütlenirler. İşçi sendikacılığı ve partiler ön plana çıkmıştır. Resmi örgütlenmeler ve makro ölçekli temsil birlikleri esastır. Kurumsal, merkezi ve hiyerarşik örgütlenmeler esastır.	Siyasal partilerden öte, hareketlerin hedefleri doğrultusunda kamuoyu ve medya desteği sağlamaya çalışan uzmanlaştırılmış sosyal hareket örgütleri ile fonksiyon görmektedirler. Sivil toplum örgütlerinin ağırlığı söz konusudur.
GERÇEKLEŞTİĞİ ALAN	Siyasal alan. Daha çok ekonomik bunalım, siyasal kriz ve toplumsal değişimin çok yoğun olduğu dönemler.	Sivil toplum, çoğulculuk ve demokrasi ortamında daha etkin hale gelebilen sosyal hareketlerdir.

Kaynak: Çımrın Kökalan, F.(2009), Küreselleşme Sürecince Sosyal Bir Hareket Olarak Karşı

Küreselleşme Hareketi/ Türkiye Sosyal Forumu Örneği, s. 41

Tablo1.2, temelde Offe (1999) tarafından kurgulanmış olsa da bu çalışmada Habermas, Touraine ve Melucci'nin de katkıları dikkate alınarak bir yeniden düzenleme yoluna gidilmiştir. Bu anlamda tablo da yazarlara göre yeni toplumsal hareketler ile eski toplumsal hareketler arasında temel kategorik farklar mevcuttur. Ortaya çıkan bu farkları beş temel kategori üzerinden tanımlamak mümkündür. Hareketlerin amaçları, temaları, örgütlenme yapıları, aktivistlerinin profilleri ve gerçekleştiği alan olmak üzere ifade edilebilecek olan temel beş kategori yer almaktadır.

Çalışmada ele alacağımız örneklerden Wall Street İşgal Et Hareketi, Londra İsyanı, Arap Baharı ve Gezi Parkı, farklı kimlikleri içinde barındıran parçalı, dağınık, merkezsiz ve esnek bir örgütlenme modeline sahip olması nedeniyle küreselleşme sürecinde oluşan “yeni toplumsal hareketler” içinde değerlendirmek mümkündür. Bu hareketleri yukarıdaki tablo üzerinden değerlendirecek olursak;

Tablo 1.3: Dijital Eylemlerin Yeni Toplumsal Hareketler Bağlamında Karşılaştırılması²

Sütun1	ZAPATISTALAR	ARAP BAHARI	WALL STREET	LONDON RIOT	GEZI PARKI
TEMELAR (KONULARI)	Sosyal adaletsizliklere, toprak reformuna, neo liberal küresel düzene karşıdır.	Yönetim değişiklikleri, İnsan hakları, demokrasi ve özgürlük alanlarında eşitsizliklere karşı çıkarlar.	Ekonomik adaletsizlik, Liberal demokrasiyi bulmak	İnsan hakları, kimlik	Özgürlükler, Aile ve temel değerler, Adalet
AMAÇLAR VE DEĞERLER	İktidarın karşısına, toplumsal dayanışmayı ortaya koyan bir harekettir. Temel amaç Meksika halkı için sosyal adalet ve demokrasi arayışında olmalarıdır.	Ortadoğu halkının demokrasi ve insan hakları arayışında olmaları	Karar verme mekanizmalarındaki azınlığın kendilerini yönetmelerini protesto eden hareket, merkezi kontrolün karşısında kişisel kimliği ön plana çıkarma amaçlıdır.	Baskı ve tahakküm politikalarına karşı çıkmayı amaçlamaktadır. Adalet talebi içermektedir.	Taksim Gezi Parkının yıkılmasını engellemek için Polis sert müdahalesini kınamak
AKTİVİSTLERİN YAPISI	Hareketin lideri olarak Marcos, aktivistlerin örgütlenme yapısını "aşğıdan örgütü kitlese bir sivil hareket" olarak nitelendirmektedir.	Ortadoğu halkı, orta sınıf yoksullar ve gençler	Hareketin toplumsal tabanı farklı kimlik ve kesimden oluşmakta ve bireyi ön plana çıkarmak amaçlıdır.	Toplumsal tabanı genç kesimden oluşmaktadır.	Hareketin toplumsal tabanı farklı kimlik ve kesimden oluşmakta ve bireyi ön plana çıkarmak amaçlıdır.
ÖRGÜTLENME	Siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, işçi, köylü, arasında bir örgütlenme söz konusudur. Örgütlenmek için internetten yararlanılmıştır.	İnternet ve cep telefonları üzerinden örgütlenme yapılmış. Özellikle sosyal medya platformlarından Youtube, Facebook ve Twitter önem kazanmıştır.	Yatay bir ağ olan internette sosyal medya üzerinden örgütlenmiştir. Facebook	Örgütlenme telefonu üzerinden yapılmıştır.	Yatay bir ağ olan internette sosyal medya üzerinden örgütlenmiştir. Özellikle Twitter sosyal medya arac olarak önem kazanmıştır.
GERÇEKLEŞTİĞİ ALAN	Sivil toplum hareketi adı altında yer alabilir.	Demokrasi arayışında gerçekleşen toplumsal hareketler. Dünyada ki bir çok yerinde farklı kimliklerin katılımıyla gerçekleşmiştir.	Küreselleşme karşıtı olarak ortaya çıkmıştır.	İnsan hakları ve kimlik arayışında daha etkin hale gelen toplumsal hareketler.	Çevrecilik kapsamında başlamış daha sonra farklı boyut almıştır. Dünya ülkelerinden destekler yer almıştır. Bu nedenle büyük çoğunluğun katılımıyla gerçekleşmiştir.

²Fusun Kökalan Çımrın'ın eski ve yeni toplumsal hareketler karşılaştırılması tablosundan alınan başlıklar ile yeniden düzenleme yoluna gidilmiştir.

Tablo 1.3’de ele alınan Zapatistalar, Arap Baharı, Wall Street, Londra İsyanı ve Gezi Parkı örnekleri temalar, amaçlar ve değerler, aktivistlerin yapısı temel toplumsal taban, örgütlenme şekilleri ve gerçekleştiği alan olmak üzere yeni toplumsal hareketler bağlamında incelenmiştir. Hazırlanan bu tabloda YTH temel olarak beş kategoride incelenmiştir. Dijital aktivizm Dünya tarihi bölümünde bu hareketler daha detaylı incelenmiştir.

Yeni toplumsal hareketlerde ele alınan temalarda (konularda) ekonomik ya da sınıfsal tabanlı konular yerine kimlik, çevre, sivil toplum ve demokratikleşme gibi alanlardaki eşitsizlikler ele alınmaktadır.

Zapatistalar’ın eylem konularını sosyal adaletsizliklere, toprak reformuna, neo liberal küresel düzene karşı olmaları oluşturmaktadır. Kendi kimliklerini savunup, demokratikleşme ve sivil toplum alanlarında eşitsizliklere karşı çıkarlar. Arap baharının konusunu yönetim değişiklikleri, insan hakları, demokrasi ve özgürlük kaynaklı ortaya çıkmıştır. Wall Street’i İşgal Et hareketinin konusunu ekonomik adaletsizlik, liberal demokrasiyi yetersiz bulmaları oluşturmaktadır. Londra İsyanı, insan hakları ve kimlik arayışları sonucu ortaya çıkarken, Gezi Parkı ise özgürlükler ve adalet arayışından ortaya çıkmıştır.

Yeni toplumsal hareketlere amaçlar ve değerler kapsamında bakacak olursak; merkezi kontrolün karşısında kişisel kimlik ve özerklik önem kazanmaktadır. Zapatistalar’ı amaçları ve değerleri bakımından inceleyecek olursak; Zapatista hareketi iktidarın karşısına, toplumsal dayanışmayı ortaya koyan bir harekettir. Temel amaçları Meksika halkı için sosyal adalet ve demokrasi arayışında olmalarıdır. Arap Baharının amaç ve değerlerini Ortadoğu halkının demokrasi ve insan hakları arayışında olmaları oluşturmaktadır. Wall Street’i İşgal Et hareketi karar verme mekanizmalarındaki azınlığın kendilerini yönetmelerini protesto etmesi ve merkezi kontrolün karşısında kişisel kimliği ön plana çıkarma amacıyla oldukları için amaçları ve değerleri bakımından yeni toplumsal hareketler içerisinde değerlendirilir. Londra İsyanı baskı ve tahakküm politikalarına karşı çıkmayı ve adalet talebi içermektedir. Taksim Gezi Parkı hareketinin temel amaç ve değerleri parkın yıkılmasını engellemek ve polislin sert müdahalesini kınamaktır.

Hareketleri aktivistlerin yapısı ve temel toplumsal tabanı bakımından inceleyecek olursak; Zapatista hareketinin lideri olarak Marcos, aktivistlerin örgütlenme yapısını “aşağıdan örgütlü kitlesel bir sivil hareket” olarak nitelendirmektedir. Arap Baharında Ortadoğu halkı, orta sınıf yoksullar ve gençler örgütlenmenin toplumsal tabanını oluşturmaktadır. Wall Street’i İşgal Et hareketinin toplumsal tabanı, farklı kimlik ve kesimden oluşmakta ve bireyi ön plana çıkarmak amacıyla. Londra İsyanı’nın toplumsal tabanı genç kesimden oluşmaktadır. Gezi Parkında ise hareketin toplumsal tabanı farklı kimlik ve kesimden oluşmakta ve bireyi ön plana çıkarmak amacıyla.

Yeni toplumsal hareketlerin örgütlenme biçimleri hareketin hedefleri doğrultusunda kamuoyu ve medya desteği sağlamak amacıyla. Zapatistalar da siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, işçi, köylü, arasında bir örgütlenme söz konusudur. Örgütlenmek için İnternette yararlanılmıştır. Arap Baharında internet ve cep telefonları üzerinden örgütlenme yapılmış özellikle sosyal medya platformlarından Youtube, Facebook ve Twitter önem kazanmıştır. Wall Street’i İşgal Et hareketinde yatay bir ağ olan internette Facebook, Twitter gibi sosyal medya araçları üzerinden örgütlenmişlerdir. Londra İsyanında örgütlenme BlackBerry marka cep telefonu üzerinden yapılmıştır. Gezi Parkı’nda ise internette sosyal medya üzerinden örgütlenmişlerdir. Özellikle Facebook sosyal medya aracı olarak önem kazanmıştır.

Yeni toplumsal hareketlere gerçekleştiği alan üzerinden bakacak olursak, YTH’ler sivil toplum ve demokrasi ortamında daha etkin hale gelebilen hareketlerdir. Zapatistalar’ın hareketi sivil toplum hareketi adı altında yer alabilir. Arap Baharı demokrasi arayışında gerçekleşen toplumsal harekettir. Dünyada ki birçok yerinde farklı kimliklerin katılımıyla gerçekleşmiştir. Wall Street hareketi küreselleşme karşıtı olarak ortaya çıkmıştır. Londra İsyanı insan hakları ve kimlik arayışında daha etkin hale gelen toplumsal harekettir. Gezi Parkı hareketi ise çevrecilik kapsamında başlamış daha sonra farklı boyut almıştır. Dünya ülkelerinden destekler yer almıştır. Bu nedenle büyük çoğunluğun katılımıyla gerçekleşmiştir.

Bu yeni toplumsal hareketler birbirlerinden etkilenmiş olsalar bile, hareketleri değerlendirirken her ülkenin kendi koşullarına bakılması ve yeni toplumsal hareketlerin her zaman ait olduğu topluma özgü olan özellikleri taşıyacağına

bilinmesi gerekmektedir. Elbette ki bu sorun bütün toplumlardaki hareketler için de geçerlidir. Yeni toplumsal hareketler, yeni iletişim teknolojileri sayesinde küreselleşmiştir.

1.2.Küreselleşme, yeni iletişim teknolojileri ve toplumsal değişim

Küreselleşme kavramı olarak 20. yüzyılın ortalarında çıkmıştır. Küreselleşmenin en önemli özelliklerinden biri hızdır. İnternetin yaygın bir şekilde kullanılması ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması sayesinde toplumlarda değişim göstermiştir.

20. yüzyılın ikinci yarısında, uydular vasıtasıyla uzayın dünyadaki iletişim için kullanımı küreselleşme açısından büyük bir adım olarak değerlendirilebilir. Uydular yoluyla küreselleşen iletişim, kıtalararası telefon görüşmelerini kolaylaştırırken radyonun ve televizyonun sınırsız bir coğrafyaya yayın yapmasını sağlar. Tüm dünyayı kapsayan internet ağı interaktif bir kitle iletişim aracı olarak ortaya çıkar. 20. yüzyılda iletişim anlık bir hale gelirken, uzaklıklar yok olarak sanal uzamlar oluşacak ve bu da 21. yüzyılın bilişim ağırlıklı karakterinin öncüsü olacaktır (Demirkıran, 2008, s. 72).

Küreselleşme kavramıyla bilgi, düşünce, kültürün aktarımı kolaylaşmıştır. Teknoloji sayesinde dünya kültürü hızla ulaşabildiği her noktaya ulaşmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri ile ortaya çıkan ağlar sayesinde mekan kavramı da ortadan kalkmaktadır.

20. yüzyıla gelindiğinde ise bilgisayar teknolojisi yaşamımızın bir parçası olmaya başlamıştır. Gelişen bilgisayar teknolojisiyle birlikte internetin yaşamımıza girmesi yepyeni bir iletişim çağını açmıştır. Bu teknoloji sayesinde dünyanın bir ucunda yaşanan olaylara anında ulaşmanın yanı sıra o olaylara interaktif bir biçimde katılmak da olanaklı hale gelmiştir. Böylelikle her türlü bilgiye ulaşmak ve o bilgi üzerinde yorum yapmak giderek kolaylaşmaktadır (Yapar Gönenç,2004, s.439).

Küreselleşme ve teknoloji birbirlerini her daim destekleyen iki kavramdır. Teknoloji, küresel ölçekte dünyadaki kültürün yayılmasına ve hemen her yere ulaşmasına yardımcı olmaktadır. Özellikle iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve

yaygın kullanılması sayesinde küreselleşme süreci başlamış ya da küreselleşme olarak nitelendirilmesine fırsat sağlanmıştır (Aydoğan, 2011, s.23).

Küreselleşme sayesinde iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle beraber internet aracılığı ile ülke sınırları küçülmüş, farklı ülke halkları birbiriyle hep iletişim halinde olmuştur. Bu nedenle internet küresel bir meca konumunda değerlendirilmelidir. Fakat Somel'e göre (2001), küreselleşme teknolojik gelişmenin dayattığı bir zorunluluktur. Çünkü teknoloji sayesinde küreselleşmenin tanımı anlam kazanmaktadır.

Castells'e göre yeni iletişim teknolojileri bireyler arası iletişimi geliştirirken, kitleler arasındaki hiyerarşik yapıyı kaldırmış bu sayede toplumlar hep iletişim halinde olmuşlardır. Aynı zamanda yeni iletişim teknolojileri sayesinde zaman-mekân algısı da dönüşüm geçirmiştir. İnsanlar internet sayesinde istedikleri her bilgiye ve veriyi zaman mekân sınırlaması olmadan ulaşabilmektedir.

Mcluhan kullandığı küresel köy kavramında iletişim araçlarının kültürü yaygınlaştırarak dünyanın küresel bir köy halini aldığını öne sürmüştür. Küresel bir köyden kastettiği zaman ve mekân sınırlamasının olmayışı ve her şeyin aynı anda olmasından dolayı etkilerinin de her yere aynı anda yayılmasıdır. Bu özellikle internet sayesinde olmaktadır. İnternet sayesinde, dünya küresel bir köy halini almıştır. İnternet üzerinden kitleler kendi seslerinin duyurma imkânına sahip olmuştur.

Yeni iletişim teknolojisini tanımlarken karşımıza iki farklı yaklaşım ortaya çıkmaktadır. Birinci yaklaşım yeni teknolojilerin getirdiği olanaklar üzerinde dururken, diğer yaklaşım ise teknoloji kullanımının kültürel ve toplumsal bağlamı üzerinde durmaktadır.

Yukarıda yaptığımız eski ve yeni toplumsal hareketler karşılaştırmasına farklı bir bakış açısı getirmek ve küreselleşme için yeni iletişimin teknolojilerinin önemini anlamak amacıyla yeni iletişim teknolojileri için "eski" ve "yeni" kavramı arasındaki altı fark (Hepkon, 2011, s.124-125) üzerinde durmak faydalı olacaktır.

- 1- İlk fark Ölçek ile ilgilidir. Kullanıcılar, yeni iletişim teknolojileri sayesinde global ağlara bağlanmakta ve iletişim sürecinde ki ölçek giderek büyümektedir. İletişim sürecinde ki ölçeğin büyümesinin yanı sıra

- küreselleşme ile Dünya McLuhan'ın deyimiyle küresel bir köy haline gelmekte ve topluluklar daima birbiriyle iletişim halinde olmaktadır.
- 2- İkinci fark bütünleşme olanaklarıdır. Bütünleşme olanakları eski teknolojilerin yeni dijital araçlarla bütünleşmesi anlamına gelmektedir. Daha geniş anlamda ise birbirinden ayrı medya sistemlerinin bir araya gelmesi ve küresel bir dünyada yer almasıdır.
 - 3- Üçüncü fark taşınırlıktır. Yeni toplumsal hareketlerin şekillenmesi için kullanılan internete ulaşım teknolojinin gelişmesi ile birlikte bilgisayar dışında cep telefonu, oyun konsolu, hata televizyonlarda bile ulaşmak mümkündür.
 - 4- İnteraktivite, kullanıcılar ve kullandıkları içerik veya sistem arasındaki ilişkiyi yeniden tarif etmektedir.
 - 5- Dijital medya sistemi araçları sayesinde kültürel algılayışta değişiklikler meydana gelmiştir. İngiltere'de güvenlik hizmeti için CCTV gibi data izleme sistemi ya da konumlandırma için GPS sistemi örnek gösterilebilir.
 - 6- Son fark değişimin hızıdır. Kullanıcılar, kullanacakları mecrayı kendi amaçlarına göre seçmektedir. Örneğin; bilgi paylaşımı için Twitter seçilirken, fotoğraf paylaşımı için Instagram kullanılmaktadır.

Marshall McLuhan'ın teknolojik determinizm kuramına göre; kültür, nasıl iletişimin kurulmasına bağlı olarak şekillenir ise iletişim teknolojisindeki bir buluş da kültürel değişime yol açabilir. Aletleri insan şekillendirir ve sonrasında aletler insanı şekillendirir. İletişim modelindeki değişim insan yaşamını dönüştürür. Teknolojik determinizm de geçmişte ve şimdi neler olduğunun anlaşılmasına yardımcı olur. Fakat teknolojik determinizm gelecekle ilgili öngöründe bulunmazken içerik yerine araca bakmamızı önerir.

Time Dergisinin her yıl yaptığı geleneksel “yılın insanı” kapağında 2006 yılında bir bilgisayara yer verilmiş ve “Evet, Sen. Bilgi çağı senin kontrolün de, kendi dünyana hoş geldin yazısına yer verilerek ödülü zamanını WWW'de (World Wide Web) etkileşim içinde geçiren insanlara armağan ediyoruz vurgusuna yer verilmiştir.

Resim 1.1: Time Magazin Dergi Kapağı (2006)

Resim 1.1’deki Time Magazin Dergisi kapağından yola çıkarak örnek vermiş olursak; yeni teknolojilerin toplumsal devrimleri yarattığı anlayışının hakim olduğu kavram olarak ele alınan teknolojik determinizm kuramındaki dezavantajlardan biri bütün anlamı teknolojik araçlara yükleyip, teknolojik araçları şekillendiren insanları bunun dışında tutmaktır. Fakat Time dergisinin 2006 yılında yer verdiği kapak resmi you (sen) ile bireye de vurgu yapmaktadır.

Alvin Toffler’e (1974) göre “teknolojik değişimler toplumsal devrimlerin hem sonucu hem de nedenidir. Teknolojinin kökeninde bilgi yer almaktadır. Değişmenin ardında teknolojik nedenler vardır fakat değişen sadece teknolojik boyut değildir. Toplumsal değişimi başlatan ve hızlandıran bilgidir. Ayrıca yeni teknolojilere sahip olmak ve adapte olmakta önemlidir. Bu nedenle önemli unsurlardan birisi teknolojik kültür diğeri de bireylerin teknolojik yatkınlığıdır” (Kılıçer, 2008,s. 218-219).

Alvin Toffler (1974), McLuhan’ın teknolojik determinizm kavramı ile önem verdiği teknoloji vurgusuna ek olarak insani yani bireysel kullanım boyutunu da eklemiştir. Yeni toplumsal hareketlerde teknolojik araçlar kadar, bireyin bu araçları nasıl kullandığı da önem kazanmıştır. Yeni toplumsal hareketlerde teknolojiyi bireylerden ayrı tutmak anlamsızdır.

İnternet, yeni iletişim teknolojisi olarak nitelendirilir. Şener’e göre (2011) İnternet; ucuzluğu, zaman ve mekân sınırı tanımaması, yatay iletişime dayanmasıyla

söz konusu hareketlerin haberleşme, örgütlenme ve eylem kapasitelerini artırmakta ve küreselleşmesine yardımcı olmaktadır. Bu nedenle yeni toplumsal hareketler; internette yer alan sosyal medya platformları üzerinden aktivist toplamakta, belirli sorunlar etrafında insanları bir araya toplamaktadır.

Yeni iletişim teknolojilerinin toplumsal ve kültürel sonuçları üzerinden yapılan tanımlamalar da ise yeni medyanın sayesinde değişen toplumsal çerçeve göz önüne alınmıştır (Hepkon, 2011,s. 126-127).

1-İlk olarak kişisel olarak sahip olunan medyalardaki artıştır. Günümüzde her bireyin kullandığı kendine ait cep telefonu olduğu gibi bilgisayarını da bulunmaktadır. Kişisel bilgisayarlar sayesinde internetin yaşamın her alanına girmesi ile birlikte iletişim hızlı, ucuz ve özgür olmuştur. Yeni iletişim teknolojileri yeni örgütlenme şeklini de beraberinde getirmiştir.

2- Biçim ve içerik olarak çeşitlenen medya sayesinde gelenekselden ulus ötesi yaşam biçimine geçiş söz konusudur.

3- İnsanlar artık tek bir iletişim aracında birden çok şey yapabilmektedir. Müzik dinlemek, bilgi almak, oyun oynamak v.b.

4- Kitle iletişiminden interaktif iletişime geçmiştir.

Yeni iletişim teknolojilerinin toplumsal ve kültürel sonuçları sebebiyle hareketlerin çıkış noktası ve hedefleri konusunda ortak değerler taşımakta ve bir ülkede gerçekleşen toplumsal hareket uluslararası bir destek bulabilmekte, uluslararası bir yankı yapabilmektedir. İnternet ülkelerde benzer sorunlarla mücadele eden insanları bir araya getirmekte böylece aynı dönemlerde benzer mücadelelerin yapılarak daha etkili sonuçlar alınmasına yardım etmektedir. Bu çalışmada incelenen dijital hareketler birbirinden etkilenmiştir.

İletişim teknolojilerinden internetin toplumsal hareketlere getirdiği kolaylıklar ve yenilikler yadsınamaz bir gerçektir. Toplumsal hareketlerde örgütlenme şekilleri yeni iletişim teknolojileri sayesinde değiştirmiştir. İnternet de sosyal platform üzerinden örgütlenip sokaklarda toplanan insanlar tepkilerini dile getirmektedir.

Ellul (1964), teknoloji bir makineler bütünü olarak görmez, ona göre teknoloji insanların toplumda var olma biçimlerini etkilemektedir. Modern teknolojiyi “etkinlik” ve “ilerleme” kavramları altında yeni bir toplumsallığı taşıyarak, etkileşime girdiği yeni bir ağ sistemi olarak nitelendirir. Fakat Ellul’e göre modern Bilim’in teknoloji olmadan var olamayacağını söyler. Ona göre enformasyon toplumu için bilgisayar ve bilgisayar temelli teknolojiler çok önemli bir rol üstlenmiştir.

Küreselleşme ve yeni iletişim teknolojilerinin olumsuz yanları da bulunmaktadır. İletişim araçlarının kullanımı açısından zengin ve fakir ülkelere baktığımız zaman küresel eşitsizlikler görülmektedir. Bu küresel eşitsizliğin sonucu olarak, zengin ülkeler ellerinde buldukları teknolojiyi daha verimli kullanarak, fakir ülkelerdeki halkları etkileyebilmektedir.

Bauman bu konuya şöyle değinmiştir: “*Zenginlik küresel, fakirlik ise yereldir.*” (Bauman,1998) Zamanı ve mekânı ortadan kaldıran teknolojiler aslında yerel mekânları yoksullaştırır.

Sosyal medya ağları, toplumsal hareketlerin aktörleri tarafından bir yandan harekete destek kazanmak için kullanılırken, diğer taraftan sosyal medya kendi içerisinde yeni hareketler de örgütleyebilmektedir. Buna göre, yeni toplumsal hareketler 68’li yıllardan bu yana, merkezi-bürokratik yapılardan uzak, kamuoyunun desteğini hedef alan, ekonomik talepler yerine kimlik-kültür gibi olgular üzerinden harekete geçen, düzeni değiştirme isteğinden yoksun, kamusal alanı ve yeni teknolojik iletişim araçlarını kullanan, sivil toplumla sıkı sıkıya bağlı, olarak toplumda var olan hareketlerdir. 1990’lı yılların sonunda itibaren küreselleşmenin sosyal hareketler üzerindeki etkisi özellikle Seattle olaylarıyla birlikte küreselleşme karşıtı hareket olarak ortaya çıkmaktadır.

1.2.1. Toplumsal değişime bağlı oluşan küreselleşme karşıtı

hareketi

Küreselleşme karşıtlığı kelime anlamına bakıldığı zaman “dünyayı kapsayacak küresel değerlerin oluşturulmasına, insanların ve toplumların uluslar ve devletler üstü biçimde ilişki kurmalarına ve etkileşim içinde olmalarına, dünya sorunlarına ortak çözümler getirme çabaları ile küresellik fikrine karşı oldukları anlaşılmalıdır” (Peksan, 2007).

Castells’e göre (2008) küreselleşme karşıtı hareketin eylemlerine örnek oluşturan hareketin temel bileşenlerin şöyle sıralayabiliriz;(...)dünya çapında köylü hareketleri ve dayanışma ağları; yerli halkların hareketleri ve dayanışma ağları; çevre hareketleri(...)

Küreselleşme karşıtı hareket, internet ve medyanın küreselleşmesi sayesinde tabandan örgütlenmekte ve dünyanın birçok yerinde toplumsal ya da ekonomik düzene karşı bir direniş göstermektedir. Genel anlamda küreselleşme karşıtı hareketlerin kimliği; insan ve toplumsal haklara, doğanın korunmasına ve kültürel kimliklerin savunulmasına atıfta bulunur.

Manuel Castells (2006), küreselleşme karşıtı hareketleri eski toplumsal hareketlerin bir parçası olan işçi hareketine benzetmektedir.

“Kapitalizmin ilk yıllarında ortaya çıkan daha sonra işçi hareketlerine dönüşen daha sonra modern sanayi toplumunu doğuran tartışma, müzakere ve çatışmanın kuramsallaşması sürecini başlatan düzensiz işçi sınıfı hareketlerinin tarihsel bir dengi olarak görüyorum” (Aktaran Kılıç, 2006, s.76).

İnternette ağlar oluşturmak ve merkezin olmaması, merkezi bir otoritenin bulunmaması demektir. Bu yerel ile küresel arasında ilişki kurulması anlamına gelmekte bu nedenle hareketin kimliğine ve çıkarlarına bakılarak yerel olarak düşünülerek eylem küreselleşebilecektir. Hareketlerin güçlü etkisi teknolojiyi verimli bir biçimde kullanmalarından kaynaklanır.

Küreselleşme karşıtı hareketin toplumsal tabanını; küreselleşmeye karşı olanlar ve toplumun küreselleşmeden yara aldığı düşünün kesim oluşturur. Burada asıl önemli olan konu harekette yer alan aktörlerin toplumsal, ideolojik, siyasi ve etnik bakımından sergiledikleri çeşitliliğidir. (Castells, 2008, s.197)

1994 yılında, Zapatistalar'ın, Chiapas eyaletini silahlı olarak işgal etmeleriyle başlayan süreç, küreselleşme karşıtı eylemliliklerin oluşmasında ilk adım olarak nitelendirilir.30 Kasım 1999' da Seattle' da gerçekleştirilen dünya halklarının küreselleşmeye karşı gösterdikleri tepkilerin sonucunda “Küreselleşme Karşıtı” kavramı gündeme gelmiştir. 1998 Şubatında ise hareketin doğuşu gerçekleşmiş ve 71 ayrı ülkeden hareket bu yapı içine yer almıştır. Ve hemen ardından dünya çapında eylemlilikler yaratılmaya başlanmıştır.

En önemlileri; 16-17 Mayıs 1998 yılında İngiltere-Birmingham' da yapılan G8 Zirvesini ve 19-20 Mayıs 1998 tarihinde yapılan WTO 2. Bakanlar Zirvesini protesto ve engelleme eylemleridir. Eylemler hem toplantının yapıldığı merkezlerde, hem de eş zamanlı olarak birçok ülkede gerçekleştirilmiştir. Bu eylem biçimleri, bugünlerde tanık olduğumuz küreselleşme karşıtı eylem geleneğinin ilk örnekleri olarak nitelendirilmektedir.

Diğer önemli eylem, Küresel Eylem Günü olarak ilan edilen ve G8 zirvesinin yapıldığı tarih olan 18 Haziran 1999' da 72 ayrı ülkede eş zamanlı olarak gerçekleştirilen kitlesel protestolardır. Londra borsasının bir süre kapatılması bu eylemi popüler kılmıştır.

Yine aynı yılın mayıs ayında “Kıtalararası Karavan Eylemi” başlatılmıştır. Asya, Avrupa, G. Amerika ve en son Seattle' da sona eren yürüyüşe, ağırlıklı olarak Hindistan, Bangladeş ve G. Amerika'dan köylü hareketleri katılmıştır. Özellikle Avrupa' da çeşitli sermaye örgütlerinin merkezleri önünde kitlesel gösteriler düzenlenmiştir.

Seattle'da gerçekleştirilen ve Dünya Ticaret Örgütü toplantısını engelleyerek sembolik bir başarı kazanan küreselleşme karşıtı protestoların örneği olarak “Wall Street'i İşgal Et” hareketini de görmek mümkündür. Sonuç olarak, küreselleşme karşıtı hareketler kalkınmakta olan ülkelerdeki genç eylemcilerin yaptığı büyük gösterilere indirgenemez. Dünyanın dört bir yanından, toplumsal mücadelelerin bir

araya geldiği bir çoğulluktan oluşur. Bu toplumsal mücadeleler internet üzerinden birbiriyle bağlantılıdır.

2. DİJİTAL AKTİVİZM

Geçmiş yıllardan günümüze kadar gelindiğinde dünyadaki çoğu insanın ilgi alanının dijital teknolojik araçlara kaydığını gözlemlemek mümkündür. Akıllı cep telefonları, tabletler, bilgisayarlar ve hepsinin içinde yer alan sosyal ve ekonomik hayatımızın bir bütünü ve dünya ile aramızda bir bağ kuran internet sayesinde aktivist hareketlerde de artık ayrı bir alan teşkil etmektedir.

Belki de internetin kullanım amaçları, olaylara yön veriş şekli yeni kavramları da beraberinde getirmekte ve aktivizm kavramı internetle beraber hayatımızda dijital aktivizm kavramı olarak şekillenmektedir. Nedir bu dijital aktivizm kavramı? Neden dijital aktivizm terimini kullanıyoruz? Dijital aktivizm her durumda değerlendirirken düşünmemiz gereken bağlamsal faktörler nelerdir? Hangi kavramsal çerçevede biz dijital aktivizm uygulamalarını kullanabiliriz? Küresel toplum için dijital aktivizm ne ifade eder? Toplumsal normlarda bir kişi aktivizm için dijital teknolojiyi kullanarak toplumu ya da çevreyi nasıl etkileyebilir? soruları çerçevesinde dijital aktivizm kavramını incelemek gerekmektedir.

Dijital aktivizm kavramını incelemeden önce “aktivizm” kavramının anlamını bilmek faydalı olacaktır. Aktivizm³; sosyal, siyasal, ekonomik veya çevresel anlamda toplumsal değişimi gerçekleştirmek için harekete eder. Bu bireyler liderliğinde olabildiği gibi toplumsal hareketler aracılığıyla topluca da yapılabilmektedir. Eylemin kendisine aktivizm adı verilirken, eylemciye ise aktivist adı verilmektedir.

2.1. Dijital Aktivizm Nedir?

Topluluk kavramını düşünürken sadece coğrafi bağlamda düşünmek yanlıştır. Çünkü artık topluluk aynı zamanda siber alanda da yer almaktadır. Online ya da sanal topluluk olarak adlandırabileceğimiz siber alanda topluluklar genellikle sosyal medya platformlarında örgütlenmektedir. Böylelikle topluluklar küresel olarak seslerini duyurabilmektedir. Topluluklar eylemlerde birbirlerinden etkilenmiş ve

³<http://www.permanentculturenow.com/what-is-activism/>

birbirlerini desteklemişlerdir. Bu anlamda kullanabileceğimiz kavram ‘dijital aktivizm’dir.

1990’ların başında internet kullanıcıları daha ağırlıklı olarak blog ya da forumlarda bilgi paylaşımında bulunmakta ve oralarda eylemler için örgütlenmekteydiler. Fakat 2000’li yılların ortalarına geldiğimizde aktivist grupların örgütleneceği daha farklı platformlar yer almaya başladı. Bu platformlar, aktivistlerin seslerini duyurmalarına, destekçi toplamalarına ya da destekçilerle iletişim içinde olmalarına olanak sağlamış ve böylelikle dijital aktivizm kavramı ortaya çıkmıştır.

Özgür Uçkan, internetin aktivist kullanımını şöyle yorumlamaktadır;

Belli bir amacın savunusu ve bu amaç etrafında veya belirli bir eylemi gerçekleştirmek için örgütlenme, amaca yönelik mesajları bir iletişim kampanyası çerçevesinde kitlelere iletmektir. Bu amaç doğrultusunda faaliyetleri, internet üzerinde eylem gerçekleştirme (boykot, site karartma vb.), amaca yönelik kaynak toplama / fon oluşturma, hükümetler veya şirketlerin faaliyetlerini izleyerek düzenli olarak raporlama (watchdog) gibi temel aktivist faaliyetlerin, başta sosyal medya olmak üzere geniş kitlelere gerçek zamanlı bilgi akışı ile ulaşmaya imkan tanıyan alanlarda veya blog, podcast, video, fotoğraf paylaşım siteleri gibi alanlarda gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir (Uçkan,2012).

Uçkan’a göre dijital aktivizm kelimesindeki dijitallik Lev Manovich’in bahsettiği sayısallıktır. Lev Manovich’e göre yeni medyanın 5 ayırt edici özelliği vardır, bunlardan biride sayısal temsil kavramıdır. Manovich’in sayısal temsil kavramında bahsettiği tüm medya ürünlerinin sayısal kodlardan oluşmasıdır (Manovich, 2001).

Barış Engin’e göre ise dijital aktivizm, internetin sosyal dünyada bir devrim yaptığını, insanlığın problemlerinin bu araç üzerinden çözüleceğini, politik süreçlerden ve karar alma mekanizmalarından dışlanan yurttaşların daha katılımcı ve şeffaf demokrasiye bu araç üzerinden kavuşabileceklerini savunanlar oluşmaktadır (Engin, 2011, s.36).

Mehmet Pişkin⁴e göre de dijital aktivizm, bireylerin, ağ yapılarını ve bilgi teknolojilerinin hızlı yayılım niteliklerinden faydalanarak, savundukları ya da tepki gösterdikleri, ifade özgürlüğü, insan hakları ya da çevre gibi sosyal ve/veya politik konulardaki dava, düşünce ya da olaylar üzerine merkezden bağımsız büyüeyebilen,

⁴<http://inet-tr.org.tr/inetconf15/bildiri/50.pdf>

temel amacı kamuoyunun sesini duyurarak ve eylemler tasarlayarak fikirlerin ortaya konmasıdır.

Dijital aktivizm kavramının yanı sıra online aktivizm, e-aktivizm, siber aktivizm gibi farklı adlandırmaları görmek ve rastlamak mümkündür. Fakat bu kavramların her biri farklı anlamlar içermektedir (Uçkan, 2013).

Siber aktivizm kavramı kullanımı daha çok internete vurgu yapılmaktadır. Aktivizm günümüzde toplumsal değişimi sağlamak amaçlı internettin ve sosyal medyanın kullanılmasıdır. Sosyal medya da sosyal değişikliklere yol açmaktadır.

E-aktivizm kavramıyla daha çok aktivizm de kullanılan araçlara vurgu yapılmaktadır. (elektronik cihazlar)

Fakat dijital aktivizm kavramı, eylemin oluşumunun alt yapısından, ilerleyişine, gelişimine kadar birçok aşamayı anlatmak adına kullanılmaktadır. Belirli bir amaçla meydana gelerek sonucunda bazı etkiler doğurur. Dijital aktivizm alt yapısı dijital ağlara dayanmaktadır. Bu ağlar sayesinde dijital aktivizm fiziksel yapısını oluşturur.

Ele alacağımız konular itibariyle dijital aktivizm kavramının kullanılmasını daha uygun bulunabilir. Çünkü dijital aktivizm kavramını hiçbir şeyin artık eskisi gibi olmayacağı olarak algılamak mümkündür.

Özgür Uçkan'a göre dijital aktivizmin tarihi internetin tarihiyle eş zamanlıdır. 1969'da ARPANET yani ilk ağ döneminde, "bu ağın geliştirilmesine katılan bilim adamları ve öğrenciler sosyal medyanın ataları diyebileceğimiz e-posta grupları kurmuş, buralarda bilim-kurgu ve politika tartışmaları yapıp örgütlenmiştir" (Kaplan, 2013).

Kullanıcı deneyimini öne çıkaran ve etkileşim boyutunu derinleştiren Web 2.0 dönemi ile birlikte "dijital aktivizm" terimi ağırlık kazanmıştır.

Tim O' Reilly'e göre Web 2.0'ın kısmen tanımını şöyledir:

"Web 2.0, yeni nesil internetin temelini toplu olarak şekillendiren, daha olgun, kullanıcı katılımı, açıklık ve ağ etkileri temeline dayanan, bir grup ekonomik, sosyal ve teknolojik trenddir" (Yılmazel, 2011).

O' Reilly'in değimiyle Web 2.0 olarak ele alınan programlar günümüzde en çok kullanılan programları içermektedir. Bunlar Facebook, Twitter, Youtube vb. programlardır. Bu sosyal platformlar hız, güvenilirlik, dijital ağ, düşük maliyet ve büyük kapsam içermesi nedeniyle dijital aktivizmin toplumsal olaylarda kullanılması için en önemli nedenlerden bir kaçıdır.

Dijital aktivizme katılımı etkileyen bağlamsal faktörleri nelerdir?

Dijital aktivizmin bağlamsal faktörleri sosyal, siyasal ve ekonomik faktörlerden oluşmaktadır.

Ekonomik faktörler; zengin ve gelişmiş ülkelerde internet kullanımının yaygın olması ekonomik faktörler bağlamında değerlendirilebilir. Gelişmiş ve zengin ülkelerde rekabet fazla olduğu için internete ödenen ücret düşük ve ulaşılabilirlik kolaydır. İnternete ulaşılacak araçların (bilgisayar, telefon ya da tablet) bulunması ya da onlara sahip olabilme olanları da önem taşımaktadır. Bu gibi etkenler dijital aktivizme katılım oranını etkilemektedir. Bu nedenlerden dolayı insanlar dijital aktivizm için araç olarak bilgisayarı değil cep telefonlarını seçmişlerdir. Bilgisayarı olmayan insanlarda internet kafeler aracılığıyla internete erişim sağlayabilmektedir. Fakat internet kafede kişinin girdiği web siteleri gözetim altında tutulmaktadır bu da kullanıcıya bir sınır getirmektedir ve kullanıcı internet kafeyi kullandığında bir ücret ödemek zorundadır.

Siyasi faktörler; dijital aktivizm siyaset ile yakından ilgilidir. Eğer vatandaşlar kendi ülkesinde demokratik haklara sahip olmadığını düşünüyor ve bunu dile getirmek istiyorsa dijital aktivizme başvurur. Baskıcı ve otoriter hükümetlerde bu daha fazla görülür. Hükümetin dayattığı kısıtlamalardan dolayı insanlar kendilerini ifade edebilecekleri farklı bir ortamın arayışına girerler. Dijital aktivizmin amacını dijital teknoloji araçlarını kullanarak toplumu ve politikayı değiştirme olarak da algılayabiliriz (Joyce, 2010, s.7).

Sosyal faktörler; dijital aktivizm sosyal etkilerinden biri örgütlenme şekilleridir. Eski toplumsal hareketlerde yer alan hiyerarşik örgütlenme yerini bireyselliğe bırakmış. Her bireyin söz söylemeye sahip olduğu bir toplum yaratılmıştır.

Barış Engine (2011) göre, Dijital aktivizm hareketleri tabandan gelişen bir harekettir. Egemen medya anlayışına, gelenekçi düzene başkaldıran bir olgudur. Tabandaki küçük klavye hareketleri sayesinde tavandaki kitleler etkilenmiştir.

Ayrıca dijital aktivizm; belli bir amaç etrafında eylemi gerçekleştirmek için örgütlenme, kitlelere mesaj verme ve bilgi akışı sağlama, protesto ve eyleme ilişkin yazılı ve görsel kaynakların toplanması gibi temel amaçlar içermektedir. Yapılan protestoların Youtube sitesine yüklenmesi, SMS, Twitter, Facebook ve Bloglar aracılığıyla insanlara ulaşılması, bilgi paylaşılması sayesinde protestoya olan ilgi çoğalmaktadır.

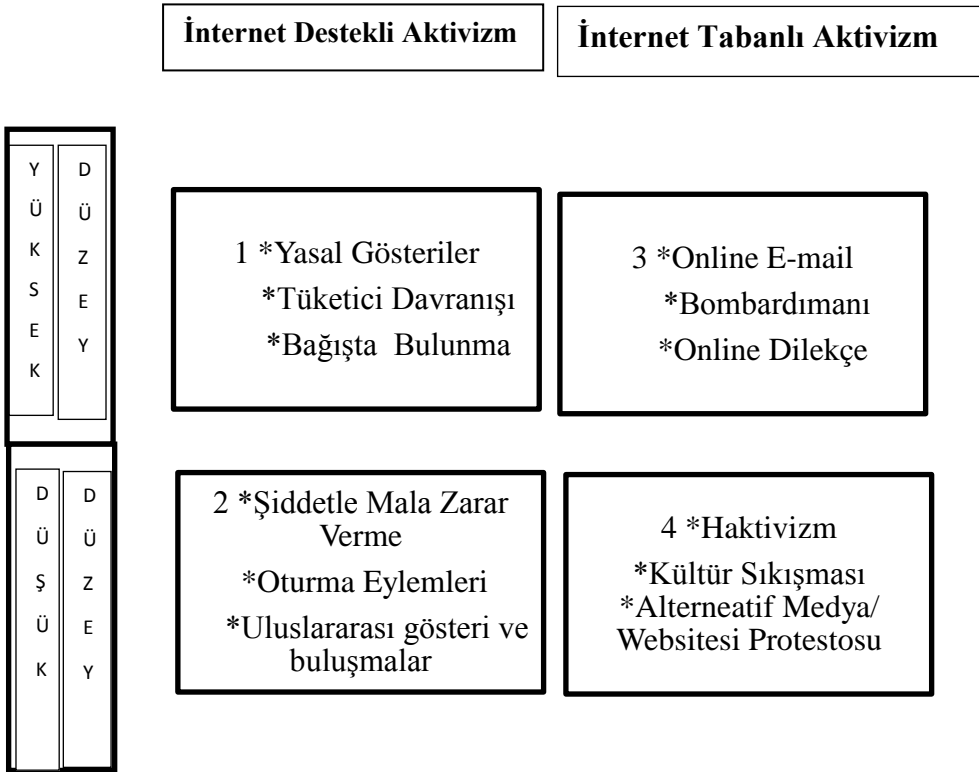
Dijital aktivizmin olumsuz yanını Özgür Uçkan ‘Dijital Bölünme’ kavramı ile açıklamaktadır;

Dijital Bölünme; bilgiye erişebilenler ve erişemeyenler arasında ulusal ve uluslararası ölçekte giderek derinleşen uçurumdur (Uçkan, 2003, s.72). Yeni teknolojilere erişemeyen, nasıl kullanılacağını bilmeyen sınıflar açısından bu siber-demokrasi alanı yetersiz kalmaktadır. Bu da sınırlılığı beraberinde getirmektedir. Yine de gelişen dünyada internet kullanımının yaygınlaşması ve her tabakaya yavaş yavaş ulaşması da bu sorunu göz ardı etmek üzeredir.

Eskiden bilgi iletişimi tek kanala dayanmaktaydı şimdi ise yeni iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar sayesinde birçok kişi bilgi almanın dışında aktif olarak iletişim eyleminin içine katılmak istiyor. Barry Wellma ise “ağ bireyselleşmesi” kavramını ile bu konuya vurgu yapmaktadır. Wellma ‘ya göre artık insanlar birbirlerine sosyal ağlar ile bağlı tüm iletişimlerini sosyal ağlar üzerinden sürdürmektedir.

2.2 Dijital Aktivizm Türleri

Tablo 1.4: Dijitalleşen Eylem Tipolojisi

Kaynak: Van Laer J.&Van Aelst P. (2010), İnternet and Social Movement Action Reportories Oppurtunities and Limitations, s.1149

Bireylerin internet tabanlı aktivizmi gerçekleştirmelerini bütüncül bir yaklaşım olarak ele alan Jeroen Van Laer ve Peter Van Aelst, iki boyutlu bir tipolojiyi geliştirmiştir (Laer & Aelst, 2010). Bu tipolojiye göre aktivizmin iki çeşidi vardır; eylemler taşıdığı risk itibariyle yüksek ve düşük düzeyde olmak üzere ikiye ayrılırken, internet destekli ve internet tabanlı olmak üzere iki bölümde sınıflandırılır. İnternet destekli olanların şiddetle mala zarar verme, oturma eylemleri, uluslararası gösteri ve buluşmalar yüksek düzeyde dijital aktivizmin türüne girerken; yasal gösteriler, tüketici davranışı ve bağışta bulunmak ise düşük düzey dijital aktivizmin türünde yer almaktadır.

Bu çalışma içerisinde yer alan örnek olay, internet destekli, yüksek riskli eylemler tipolojisinin içerisinde bulunmaktadır. Bu tipolojiye göre, eylemler internet aracılığıyla yayılıp, geliştirilir ve yüksek risk taşır. Arap baharı ve Wall Street'i İşgal Et Hareketi, Londra İsyanı ve Türkiye'de dijital aktivizm örneği olan Gezi Parkı bu kategoriye dahil edilmektedir. Bireyler yeni toplumsal hareketleri dijital aktivizm aracı olarak son on yılda kitleler için yeni bir iletişim ve sosyalleşme aracı olan sosyal ağlar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. En popülerleri Bloglar, Facebook, Twitter ve YouTube olmakla birlikte, hepsinin kullanım şekli ve amacı birbirinden farklıdır.⁵

2.2.1. İnternet Destekli Aktivizm

İnternet destekli aktivizm düşük düzeyde internet destekli aktivizm ve yüksek düzeyde internet destekli aktivizm olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

2.2.1.1 Düşük Düzeyde İnternet Destekli Aktivizm

Yasal gösteriler; bir kitleyi sokak gösterisi için harekete geçirmek isteyen organizasyon, koordinasyonu ve harekete geçirme çabalarını artırmak için internete ihtiyaç duymaktadır. Organizasyon internet sayesinde zaman ve yer hakkında bilgi vermek ile kalmayıp bunun yanı sıra aktivistlerin davranış biçimlerini etkilemeye kadar gitmektedir. Kısacası internet aktivistlerin kullanım kılavuzu olup, onlara yol göstermektedir (Laer & Aelst, 2010,s. 1152-1153).

Tüketici Davranışı; tüketici tarihinin zengin bir geçmişi olmasına rağmen internet ile birlikte değişim göstermeye başlamıştır. İnternet sayesinde insanlar farklı ürünler hakkında bilgi sahibi olmuşlardır. İnsanlar memnun kalmadıkları ürünleri boykot etmek için internetten faydalanmışlardır (Laer & Aelst, 2010, s.1152).

Bağışta bulunmak; para bağışında bulunmak için internette bir yol olarak kullanılmaktadır. Küçük ölçekli bir kampanya internetten kullanıcılarından aldığı destek sayesinde büyük bir kampanya halini almaktadır. Bu aktivizm türüne örnek

⁵Bu farklılıklara dijital aktivizm araçlarında değinilmiştir.

olarak yurtdışından Türkiye'ye uyarlanmış Bir Dilek Tut Türkiye⁶ (Make A Wish) örneği ele alınabilir. İnternet üzerinden toplanan para bağışlarıyla hasta çocukların dilekleri gerçekleştirilmektedir. Bu da bir dijital aktivizm türü olarak değerlendirilmektedir. Çünkü insanlar çocuklar için bir harekete, eyleme geçmektedir (Laer & Aelst, 2010, s. 1152).

2.2.1.2 Yüksek Düzeyde İnternet Destekli Aktivizm

Şiddetle mala zarar verme; bu aktivizm şekline Londra'da 2011 yılında gerçekleşen yağmalamayı örnek gösterebiliriz. Londra'da şiddetle mala zarar verme olayları, bir polis memurunun Londra'nın kuzeyindeki Tottenham semtinde 29 yaşında siyah bir genci öldürmesini protesto eyleminin kontrolden çıkmasıyla başlamıştı. Londra'daki halk protesto etmek için şehrin farklı yerlerindeki dükkânları yağmalama ve kundaklama eylemlerini başlatmışlardı.

Oturma eylemleri; Mcphail ve Mccorhy'e göre internet sayesinde polis tarafından gözetim ve görünürlüğü azaltarak ekstra yasal ve yasadışı faaliyetlerin ve mesajların en hızlı şekilde yayılmasına izin verir. Örneğin; Seattle protestoları buna örnek olarak gösterilebilir (Laer & Aelst, 2010, s.1155). Türkiye'den örnek vermek gerekirse Cumartesi Anneleri olarak adlandırılan grup her cumartesi günü Taksim Galatasaray Lisesi'nin önünde düzenli olarak eylem düzenlemektedir.

Uluslararası gösteri ve buluşmalar; İnternet; hız ve verimlilik sayesinde toplumsal hareketleri internet ağından dünya ölçeğine küresel bir çağrı haline getirmiştir. Bu nedenle internet sayesinde aktivistlerin bir şeyi protesto etmeleri için aynı coğrafi bölgede olmaları zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Van Laer'e göre internetin koordine etmesi sayesinde hareket kapasitesi farklılaşmıştır. *“internet; grupların kurulması, örgütlenmesi ve protesto faaliyetleri için bir ağ örüntüsü oluşturmaktadır”* (Laer & Aelst, 2010, s.1154).

Zapatista hareketi olarak adlandırdığımız olayda 15 Şubat 2003 tarihinde dünya çapında protestolar gerçekleşti. Birkaç milyon kişi dünya çapında 60'dan fazla ülkede sokaklara döküldü.

⁶<http://birdilektut.org/>

2.2.1 İnternet Tabanlı Aktivizm

İnternet tabanlı aktivizm; düşük düzeyde ve yüksek düzeyde internet tabanlı aktivizm olmak üzere ikiye ayrılır.

2.2.2.1 Düşük Düzeyde İnternet Tabanlı Aktivizm

E-mail bombardımanı; bir konu protesto edileceği zaman gönderilen e-maillere ya da linklere insanlar hemen ulaşabiliyor. Bu da hipodermik iğne ya da sihirli mermi olarak da adlandırılan deri altından enjeksiyon yapan bir şırınga gibi ya da sihirli bir mermi gibi doğrudan ve anında kişileri, toplumları etkileyebilme özelliğine sahiptir (Laer & Aelst, 2010, s. 1156-1157).

Online dilekçe; insanların görmek istedikleri değişiklikleri yapabilmek için olanak sağlamaktadır. Buna örnek olarak change.org sitesini ele alabiliriz. Bu sitede insanlar rahatsızlık duydukları herhangi bir konuda kampanya başlatabilir ve gerekli sayıda imza toplandığında gerekli mercilere iletilmektedir. Bu tür sitelerin etkin bir biçimde kullanılması, kişinin ya da bir topluluğun görüşlerini yayıp, destekçi bulması konusunda dijital aktivizm için önem kazanmaktadır (Laer & Aelst, 2010, s.1156).

2.2.2.2 Yüksek Düzeyde İnternet Tabanlı Aktivizm

Haktivizm; elektronik sivil itaatsizlik, ya da siber terörizm diye de adlandırılmaktadır. İnternette hedef alınan web sitesinin ya da e posta kaynak kodunun değiştirilerek geçici ya da tamamen kullanılamaz hale getirilmesidir. Türkiye'den RedHack bu grup içerisinde yer almaktadır (Laer & Aelst, 2010, s.1160).

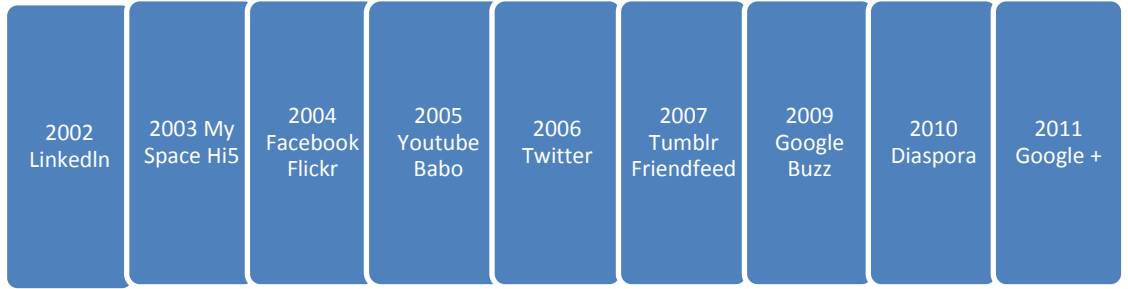
Kültür Sıkışması; Çeşitli kolajlar, ironiler, graffitiler v.b. sanatsal faaliyetler ile online olarak internet ortamında ya da offline anlamda sokaklarda yazılar veya şekiller ile eylemlere karşı direniş göstermektir (Laer & Aelst, 2010, s. 1158).

Alternatif Medya sitesi/ web sitesini protesto; İnternet tabanlı başlayan aktivizm dünya çapında desteğin oluşmasını sağladı ve küresel alana ulaştı. Aktivistler alternatif fikirleri yaymak için interneti kullanmaktadır. Bu sayede bilgi

dolaşımı hızlı bir şekilde sağlanarak toplumsal hareketlerde insanların bir arada örgütlenmesini sağlamaktadır (Laer & Aelst, 2010, s. 1158).

2.3 Aktivizm İçin Kullanılan Uygulamalar ve Platformlar

Tablo 1.5: Sosyal Medya Ağlarının Gelişimi (2002-2011)

İnsan, tarihi serüveni içerisinde yaşadığı dönem ve zamanın ruhuna uygun iletişim biçimlerini ve araçlarını bir biçimde üretmiştir. Söz konusu bu üretim süreci bir döngü içerisinde birbirine eklenerek, birbirini geliştirerek ve çoğu kez dönüştürerek yoluna devam etmektedir. Bilgisayar ve internet teknolojileri ile birlikte iletişim süreci yapısal bir dönüşüm gerçekleştirmiştir.

Eski iletişim araçlarının tek yönde gerçekleşen iletişim modeli yerini internet sayesinde kullanıcıların iletişim içinde olmasına olanak veren interaktif iletişime bırakmıştır. 2004 yılında Facebook, 2005’de Youtube ve 2006 yılında kurulan Twitter gibi sosyal medya platformları kuruldukları tarihlerden itibaren toplumsal hareketlerle bağlantılı bir yapı sergilemektedir. Youtube, Facebook ve Twitter’ın toplumsal hareketler açısından bakıldığında görülen en belirgin özelliği herkesin katılımına açık olması nedeniyle medya da temsil edilmeyen seslere yer vermesidir. İletişim ve medya araçlarının değişen kültürün ve gündelik hayatın akışına nasıl etki ettiğine dikkat çeken Castells, “Giderek evrensel, sayısal bir dili konuşan yeni bir iletişim sistemi, hem kültürümüzün sözcükleri, sesleri ve imgelerinin üretimini ve

dağıtımını küresel olarak entegre hale getiriyor, hem de onları bireylerin kimliklerinin ve halet-i ruhiyelerinin beğenilerine uygun kılıyor” demektedir (Castells, 2005).

Castells’in burada değindiği olgu interaktif bilgisayar alanlarının yeni iletişim biçimleri ve kanalları yaratarak, hayatı şekillendirmesidir. Buna göre; bireyler Facebook’ta ve Twitter’da kurdukları gruplar üzerinden ya da bireysel olarak, paylaştıkları haberler, mesajlar videolar aracılığı ile görüşlerini dile getirme olanağı bulabilmekte, her konuda her zaman düşüncelerini açıklayabilmekte ve tartışma alanı yaratabilmektedir.

Dünyada 500 milyon Twitter ve 1 milyardan fazla Facebook kullanıcılarından bahsedilmekte ve Youtube’da bir günde tam dört milyar video izlenmektedir. Kullanıcı sayıları Facebook, Youtube, Twitter gibi fazla olmasa da SMS, Hi5 (2003), Google + , Myspace (2003) vb. platformlar da kullanılmaktadır.

Sosyal medya bireylerin davranışlarını paylaşım yoluyla etkilemektedir. Bireylerin kendilerini özgürce ifade etmesi ve yaratıcı olmaları, sosyal medyanın içerik oluşturmada özgürleştirici yapısı özelliğinden gelmektedir. Bu özelliklerinden dolayı internetle birlikte, aktivizm de dönüşüm geçirmiştir.

W. Lance Bennet’in, dijital iletişim araçlarının uluslararası eylemciliği önemli ölçüde değiştirdiğine yönelik yaklaşımını Tilly (2008) şu şekilde maddeleştirmiştir:

- Eski toplumsal hareketlere özgü nispeten yoğun ağlar yerine eylemciler arasında koordinasyon için gevşek yapılı bağlar kurulması,
- Yerel meselelerin hareketin söylemi içine girmesi için, hareketle eylemcinin özdeşleşmesinin zayıflaması
- Toplumsal hareketlere kişisel katılım üzerindeki ideolojik etkinin azalması
- Merkezleri olan yerel ve ulusal örgütlerin görece önemini azalması
- Toplumsal hareketler içinde kaynakları yetersiz olan örgütlerin stratejik avantajlarının artması
- Eski yüz yüze etkinliklerin sanal etkinliklerle birleşmesi (Aktaran Toprak Alayoğlu, 2008, s.32).

Son yıllarda aktivistler sosyal medya platformları ile tepkilerini göstermektedir. Sosyal medya aracılığıyla bireyler çok kısa bir zaman diliminde, toplumu tehdit edecek hale gelen sorunlara tepkiler verebilmektedir. Birkaç saat içinde sosyal medya sayesinde binlerce kişi olarak örgütlenebilmiş, seslerini

iktidara ve geleneksel medyaya duyurabilmiştir. Şimdi dijital aktivizm aracı olarak hangi sosyal medya platformları kullanılmış onları inceleyeceğiz.

2.3.1.Cep Telefonları ve Kısa Mesaj Hizmeti

20.yüzyılın başında insanlar bilgisayarların yanında cep telefonlarını da insanlarla paylaşımda bulunmak, bilgi edinmek için kullanır hale geldi. Cep telefonlarında da internetin kullanılmasıyla birlikte dijital aktivizm gerçekleştirmek için bir araç olarak kullanılmaktadır.

2009 yılı başında Birleşmiş Milletler Telekomünikasyon birliğinin yaptığı araştırmaya göre dünyada 4.1 milyar insan cep telefonu kullanmaktadır. Ayrıca gelişmemiş ya da gelişmekte olan ülkeler de (Afrika, Ortadoğu) cep telefonu kullanımı yaygınlaşmaktadır (Cullum, 2010, s.47).

Belki de ilerleyen yıllarda cep telefonları dijital aktivizm için çok önemli bir araç haline gelecektir. Çünkü her daim bilgisayarlarını yanlarında taşıyamayan insanlar cep telefonlarını her daim yanlarında taşıma ihtiyacı hissetmektedir. Günlük hayatta insanların evden dışarı çıkarken yanlarına aldıkları ilk araçlardan birincep telefonlarıdır.

Raul Pertierra, cep telefonlarını dijital aktivizm için yeni yollar yaratan beklenmedik sosyal güç olarak nitelendirmektedir (Aktaran Cullum, 2010, s.49). Birçok ülkede telekomünikasyon pahalı olmasından dolayı insanlar birbirini aramak yerine mesajlaşmayı tercih etmektedir.

Dünyanın hemen hemen her yerinde insanlar cep telefonları ve internet gibi yeni medya araçları sayesinde siyasal değişimler ya da eylemler için kitlesel hareketlere öncülük edebiliyorlar. Bu bağlamda değerlendirecek olursak Filipinler’de Joseph Estrada’nın başkanlıktan indirilmesinde kısa mesaj kampanyalarının büyük bir payı vardır. Buna benzer bir kampanya Roh Moo Hyun’a Güney Kore başkanlığını kazanmasında büyük katkı sağlamıştır.⁷

⁷<http://iletisim.ieu.edu.tr/karine/?p=292> erişim 29.10.2013

Joseph Estrada, 1998'de Filipinler 13. Cumhurbaşkanlığına aday olmuş ve kazanmıştır. Fakat adının karıştığı bir yolsuzluk davasında deliller ortaya çıkınca istifa etmesi beklenmiş, Senato oybirliğiyle yargılanmasına karşı çıkmıştır. Estrada'nın umursamaz tavrını protesto etmek için insanlar eylem başlatmıştır. O dönemlerde Filipinlerde internet kullanımı % 1 bile değilken, 11 milyon cep telefonu kullanıcısı vardı ve insanlar cep telefonlarından atılan kısa mesajlar sayesinde örgütlendiler. Herkes birbirine kısa mesaj göndererek "EDSA'ya git, Siyah giyin" diye mesaj gönderdi. Bu sayede 5 günde 70 milyondan fazla mesaj yollandı. İnsanlar sokaklara döküldü. Böylece Estrada'nın Cumhurbaşkanlığı da son buldu (Kuzuoğlu,2013).

Bir başka örnek ise Barack Obama ABD de başkanlık seçimlerinde insanlara ulaşmak için kısa mesaj kullanmayı tercih etmesidir (Cullum, 2010,s.52).

Yemenli aktivist Tevekkül Karman ise Boğaziçi Üniversitesinde yapılan "Arap Baharı" adlı konferans da "sosyal medyanın "Arap Baharı" için önemli olduğunu fakat Yemen'de halkın fakir olmasından ve okuma yazma bilmemesinden dolayı sosyal medyanın çok etkili olmadığını kendilerinin ise kısa mesaj yoluyla örgütlendiklerini belirtmiştir"(Yeşilgöz,2012). Şimdilerde bu kısa mesajlar yerini sosyal medya platformlarına bırakmıştır.

Kısa mesaj uygulamaları da teknolojinin gelişmesiyle birlikte farklılık göstermiştir. Eskiden sadece "text mesaj" olarak adlandırılan yöntem akıllı telefonlarla birlikte "yığın mesaj" olarak isim almıştır. Yığın mesaj birden fazla kişiye aynı anda mesaj gönderebilme anlamına gelmektedir. Böylece hızlı bir şekilde birden fazla kişiye aynı anda ulaşabilme imkânına sahip olunmuştur. Bu nedenle dijital aktivizm hareketlerindeki süreç içerisinde insanların kullandıkları cep telefonları ve telefonlarından gönderdikleri kısa mesaj önemli bir yer almıştır. Bunun en güzel örneğini 2011 yılında gerçekleşen Londra İsyanında görmek mümkündür. Londra İsyanının da cep telefonunun önemi, Londra İsyanı başlığı altında daha detaylı anlatılmıştır.

20. yüzyılın muhtemelen en önemli iki buluşu olan cep telefonları ve internetin sunduğu imkânlar etkin kullanılarak kalabalıklar örgütlenmiş ve bu örgütlü isyanlar devrimlerle sonuçlanmıştır (Aktaran Atabek, 2011:421).

Szajkowski'nin de dediği gibi yeni teknolojilerin iç içe geçmesi kullanılan araçların iletişimsel boyutunu daha önemli hale getirmiş ve toplumsal olayların değişimine olumlu ya da olumsuz katkı sağlamıştır. Şimdi dijital aktivizmin iletişimsel boyutu için kullanılan diğer araçlara göz atalım.

2.3.2.Video ve Fotoğraf

Aktivistlerin insanlara ulaşmak için en çok kullandığı uygulamaların başında video ve fotoğraf gelmektedir. İnsanlar cep telefonlarıyla video ve fotoğraf çekerek sosyal uygulamalar sayesinde internet yoluyla kolay bir şekilde oluşturdukları içeriği diğer insanlarla paylaşma fırsatına sahiptirler.

Bunun en güzel örneğini 2009 yılında İran Tahranda Başbakanlık seçimleri sırasında yaşanan olaylarda görmek mümkündür. İnsanlar oyların yeniden sayılmasını protesto etmek için sokaklara dökülmüştür. Fakat İran hükümetinin sansürcü yayın politikasından dolayı ana akım medya da yer almayan haberler nedeniyle halk kendi çektikleri videoları sosyal medyada paylaşarak kendilerini ifade etmeye çalışmışlardır.

Bir başka örnek ise, 18 Ocak tarihinde Asma Mahfouz adlı kadın direniş çağrısını Youtube'da ⁸yayınlamasıdır. Bu video insan haklarını talep etmek ve Hüsnü Mübarek rejiminin hoşnutsuzluğu dile getirmek için Mısırlılara çağrı niteliği taşımaktadır. Asma Mahfouz Youtube'da yayınladığı video üzerinden insanları Tahrir Meydan'ındaki protestolara davet etmiştir. Bu tür videolar insanlar arasında yayılarak, geniş izleyici kitlesine ulaşmakta ve yeni toplumsal hareketler üzerinde etkisini arttırmaktadır. Geniş kitlelere ulaşan fotoğraf ve video sayesinde eylemlerin koordine edilmesi ve insanların eylemleri desteklemesi sağlanmıştır.

⁸<http://www.youtube.com/watch?v=SgjIgMdsEuk>

2.3.3. Twitter

Twitter, çevrimiçi iletişim, katılım, ve işbirliğine olanak sağlayan bir araç olarak nitelendirilir.2006 yılında Jack Dorsey tarafından geliştirilen Twitter, günümüzde kullanıcı sayısını giderek arttırmaktadır.140 karakterlik kısıtlama, yalın, kısa ve öz içeriğin daha hızlı ve daha yaygın bir şekilde iletilmesine yol açmaktadır. Sosyal medya uygulamaları içerisinde Twitter kullanıcılar arasında ileti gönderme ve gönderilen iletileri okumalarını sağlayan mikroblog⁹ hizmetidir.

Twitter mesajlarının oluşturduğu akışı Toffler'in (1980)“Prosumer (tüketen üretici)” kavramı ile açıklamak mümkündür.

“Producer (üretici) ve consumer (tüketici) kelimelerinin birleştirilmesinden türetilmiştir. Bu kavram, üretenin ve tüketenin birliğine ya da birbirine yaklaşmasına işaret etmektedir. Ayrıca üretme ile tüketme eylemlerinin eş zamanlılığını da ifade ettiğini söylenebilir”(Tuncer, 2006).

Toffler'in bu öngörüsü sosyal ağlarda şu şekillerde karşımıza çıkmaktadır.

İnternet kullanıcısı üretici bireyler, aynı zamanda internet üzerinde içerik sağlayıcısı tüketicilerdir. Artık onları sadece kullanıcı olarak nitelendirmek eksik olacağı için, üretici-kullanıcı-tüketici kavramı ile adlandırmak yerinde olacaktır. Bu bireyler kendi kullanıcı sayfalarında, kendi akışlarını üretirken, beri taraftan kendi gündemlerini de belirlerler ve bunu diğer üretici-kullanıcı-tüketicilerle paylaşırlar (Cemiloğlu Altunay, 2010).

İnsanlar sosyal medya platformları sayesinde içerik yaratan konumda yer almaktadır. Bu sayede interaktif bir iletişim mümkün olmaktadır. Kendi gündemlerini belirleyen Twitter kullanıcıları, bunu Twitter’da TT olacak şekilde en üst sıraya taşıyabilir ve böylelikle konu kişinin kendi gündeminden çıkıp dünya gündemini oluşturabilmektedir. Bu nedenle Toffler’in değindiği prosumer (tüketen üretici) kavramı önem kazanmaktadır.

⁹Mikroblog en basit tanımı ile kullanıcıları özelliklerine göre bir arada toplanmasını sağlayan hizmet olarak adlandırmak mümkündür. Mikroblog hizmeti sayesinde kullanıcılar profillerinden başka bir kişiye kısa mesaj ya da direk olarak mesaj gönderebilmektedir. Bu mesajlar kullanıcılar arasında toplanmış olur ve kullanıcılar çift yönlü olarak hangi kullanıcıların hangi mesajları alacağına ya da birbirlerini takip edip etmeyeceklerine karar verebilmektedir. (Murthy, D. 2013)

“Fikirler çoğu kez radyo ve basından fikir öncülerine, buradan da nüfusun daha az etkin bölümüne akar” (Aktaran Kumlu,2005,s.83) diye tanımlanan iletişim modellerinden Katz ve Lazarsfeld’in iki aşamalı akış modelini yeni medya platformlarından olan Twitter üzerinden örnek vermek gerekirse bir aktivistin attığı “haydi şu günde, şu saatte eyleme” Tweeti takipçileri etkilemezken, bir insanın kendi arkadaşından duyduğu ben bu Tweeti destekliyorum sözü ya da takip ettiğin kişinin o sözü Retweet yapması o insan üzerinde de etki yaratarak onun harekete geçmesine neden olur. Yani olay iki basamaktan gerçekleşmektedir.

Dünya’da Twitter’ın 2014 yılındaki verilerine göre, aylık aktif kullanıcı sayısı 215, günlük aktif kullanıcı sayısının ise 100 milyona ulaşmaktadır. Günlük atılan mesaj (tweet) sayısı ise 500 milyondur.”¹⁰

Tablo 1.6: 2014 Twitter İstatistikleri

TWITTER ŞİRKET İSTATİSTİKLERİ	Veri
Twitter'a kayıtlı aktif kullanıcıların toplam sayısı	645.750.000
Twitter'a her gün giriş yapan yeni kullanıcı sayısı	135.000
Her ay sadece Twitter sitesine girenlerin sayısı	190 Milyon
Hergün atılan Tweet sayısının ortalaması	58 Milyon
Hergün Twitter'ın arama motorunda sorgulanma sayısı	2.1 Milyon
Twitter'ı telefonundan kullanan twitter kullanıcılarının sayısı	43%
Üçüncü parti adaylarından gelen tweet yüzdesi	60%
Twitter'ın çalışan insanlar tarafından kullanılan sayısı	2.500
Her ay twitter da aktif kullanıcılarının sayısı	115 Milyon
Tweet atmayan ama diğer insanların tweetlerini takip eden ortalaması	40%
Bir milyon tweet'e ulaşmak için gün sayısı	5 Gün
Her saniye atılan tweet sayısı	9.100

Kaynak: Huffington Post(2014) eMarketer

Tablo 1.6’ya baktığımız zaman gördüğümüz Ocak 2014’te yapılan araştırmada Twitter’daki aktif kullanıcı sayısı 645 milyon 750 bin iken her gün giren aktif kullanıcı sayısı 135 bindir. Her gün atılan tweet sayısı yaklaşık 58 milyonu bulmaktadır.¹¹

¹⁰<http://www.ntvmsnbc.com/id/25470474#storyContinued> erişim 21,10,2013.

¹¹<http://www.statisticbrain.com/twitter-statistics/>

Türkiye’de ise Twitter kullanımının oranlarına bakacak olursak; Türkiye’de 2012 yılında aktif Twitter kullanıcı sayısı 5.3 milyon iken, 2013 yılında 6.2 milyon kişiye ulaşmıştır. 2013 yılında %33’lük bir artış görülmektedir (Monitera, 2013).

İletişim teknolojilerindeki değişimlerin toplumsal ve ekonomik süreçlerle paralel ilerlemesini toplumsal değişimle ilişkilendirirken Manovich kültürel kod çevrimi kavramını kullanır. Manovich’e göre yeni medyanın kültürel ve bilgisayar olmak üzere iki farklı katmanı bulunmaktadır.

Yeni medya bilgisayarda yaratıldığına, dağıtıldığına, saklandığına göre; bilgisayarın mantığı medyanın geleneksel kültürel mantığını da etkilemektedir. Bilgisayarın dünyayı modelleyiş tarzı, verileri temsili, bunlar üzerinde işlem yapabilmemize izin vermesi; kültürel katmanın oluşumunu ve içeriğini etkilemektedir. Kültürel katman da aynı şekilde bilgisayarı etkileyerek yeni bilgisayar kültürünü oluşturmaktadır. Bu yeni kültür insanın dünyayı algılayışıyla bilgisayarın sayısal temsiline bir karışımıdır (Manovich,2001).

Manovich’in bahsettiği bu sayısal temsili olarak nitelendirebileceğimiz kültürel katmanı da etkileyen Twitter bir takım bileşenlerden oluşur. Onları şöyle sıralayabiliriz;

Tweet: İngilizcede “cıvıldaama anlamına gelir. Kullanıcı tarafından gönderilen, 140 karakterle sınırlandırılmış belirli bir zamanda gönderilen mesajlardır. Kişi ve kurumların mevcut durumlarını, görüşlerini ve gerçekleştirdikleri uygulamaları aktarabildikleri takipçilerini harekete geçirici bir bileşen olma özelliği taşımaktadır. Kullanıcılar tarafından atılan Tweet’ler herkes tarafından görülebileceği gibi, sadece kendilerinin belirlediği kullanıcılar tarafından görülebilecek şekilde de sınırlandırılabilir (Aytekin,2012,s.108).

Retweet (RT): Bireyi merkeze alan sosyal ağlardan biri olan Twitter’ın bu özelliği ana akım medyadan farklı olarak mesajları daha geniş kitlelere çok daha hızlı iletmekte ve bir kez verilen mesajın defalarca tekrar edilebilmesi nedeniyle pekişme sağlamaktadır. Diğer kullanıcıların yazdıkları iletileri alıntılar ve yayınlamak için kullanılan kavramdır. RT simgesiyle ifade edilir. Bir mesajın, Twitter aracılığıyla çok sayıda insana ulaştırılmasına katkı sağlamaktadır.

Reply (Replies): Kullanıcılar arasında direk ya da “@kullanıcı adı” kullanarak iletişim kurmak için yazılan ve gönderilen mesajlara karşılık vermek için kullanılan kavramın adıdır.

Hashtag (#): Twitter'ın bütünü oluşturulan parça olarak adlandırmak mümkündür. Hashtag (#)sembolü ve beraberindeki konu sayesinde birbirini tanımayan insanlar kendi düşüncelerini olumlu ya da olumsuz dile getirip diğer insanlarla etkileşime geçebilmektedir. Bir hashtag altında başlayan konu insanların etkileşimi ile dünya gündemini oluşturabilmektedir.

#occupywallstreet

#occupygezi

#direngezi

Takipçiler: Twitter' da yer alan kullanıcıların başka bir kullanıcının sayfasını takip etmesi ve onun paylaştığı tüm içeriğe ulaşım olanağı anlamına gelmektedir. Eğer kullanıcının Twitter'da fazla takipçisi varsa yazdıkları iletilerin daha geniş kitleye ulaşması olağandır.

Takip edilenler: Kullanıcıların kararına ve ilgi alanlarına bağlı olarak değişmektedir. Kullanıcıların başka kullanıcıları bir çeşit üyelik ile takip etmeleri ve onlardan gelen iletilere açık olması anlamına karşılık gelir.

Favoriler: Beğendiğiniz ya da kendi sayfanızda görmek istediğiniz iletileri yıldız butonuna basarak saklama fonksiyonuna verilen addır.

Direk Mesaj (DM): Kullanıcılar arasındaki özel mesajlaşma kısmıdır. Bu mesajlaşma kısmı da 140 karakterle sınırlanmaktadır. Kullanıcıların bu özelliği kullanabilmesi için birbirlerini takip etmeleri başka bir deyişle birbirlerinin kullanıcı sayfalarına abone olmaları gerekmektedir.

Follow Friday (#FF): Sadece Cuma günleri; kullanıcıların diğer kullanıcıları takip edilmesini sağlamak amacıyla başka bir kullanıcının adını yazarak ek olarak #FF simgesini eklemesidir. Böylece milyonlarca kullanıcı o kişi görebilmesi ve takip edebilmesi sağlanmaktadır.

TrendTopik (TT): Twitter'ın ana sayfasından dünyada hangi konunun daha çok konuşulduğunu bize niteleyen kavramdır. Trend Topik demek aynı anda milyonlarca ya da binlerce insanın o konu üzerinde konuşuyor olması demektir.

Manuel Castells'in nitelendirdiği Ağ Toplumu kavramıyla insanlar ağlar sayesinde birbirine bağlanmaktadır. Twitter'da bu ağ ortamını sağlayan sosyal ağ platformlarından biri olması nedeniyle önem kazanmaktadır. Twitter, yeni toplumsal hareketler içerisinde özellikle toplumsal boyutu dönüştürmek ve biçimlendirmek için kullanılmıştır. Twitter'da kullanılan kavramlar ve iletişimsel boyutu detaylı olarak ele alınan örnek eylemlerde anlatılacaktır.

Yukarı da bahsettiğimiz Twitter bileşenleri 'Like', 'ReTweet', 'Trend Topic', '#FF' ve 'Favorite' gibi bileşenler yeni toplumsal hareketlerin sosyal medyada ki iletişimsel boyutunu anlamamız açısından önem kazanmaktadır. Bu kavramları bilmemiz daha sonra ele alınacak olan yeni toplumsal hareketlerdeki olayları değerlendirebilmemiz nedeniyle önem taşımaktadır.

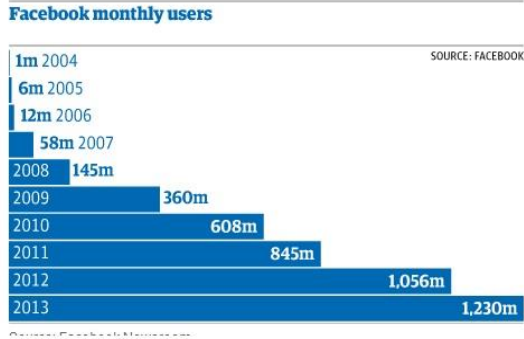
2.3.4 Facebook

Facebook, Harvard öğrencisi olan Zuckerberg ve arkadaşları tarafından Harvard üniversitesi öğrencilerini sanal ortamda bir araya getirmek amacı ile oluşturulmuş sosyal bir ağıdır. Facebook'un ilk kurulma amacı Harvard Üniversitesi öğrencilerini tek bir platformda toplamaktır.

“2005 yılı Eylül ayında liseleri de bünyesine dâhil eden Facebook, aynı yılın Aralık ayında 5,5 milyondan fazla aktif kullanıcıya ulaşmıştır. Eylül 2006 yılında herkese siteye kaydolabilme imkânı sunan site, 2007 yılında mobil telefonlar için Facebook platformu oluşturmuştur” (Gönenli, Hürmeriç,2012,s. 224).

Bugün ise Facebook dünyanın her yanından üyesi olan bir ağı dönüşmüştür. Facebook diğer paylaşım ağlarına göre daha fazla kullanıcıya sahip olmayı başarabilmiştir.

Tablo 1.7: Facebook'un Yıllara Göre Aktif Kullanıcı Sayısı

Kaynak : The Guardian Gazetesi (2014)

2013 yılının sonunda dünyada Facebook aktif kullanıcı sayısı 1 milyon 23 bin kullanıcıya ulaşmıştır. Facebook'a ortalama günlük giriş yapan kişi sayısı 757 milyon olarak bilinmektedir (Sedghi,2014).

Dünya çapında sosyal ağlarda ölçüm hizmeti veren Socialbakers'a göre, Türkiye'de 31 milyonu aşkın Facebook kullanıcısı bulunmaktadır. Kayıtlı Facebook kullanıcılarının en yüksek olduğu ülkeler ise sırasıyla; ABD, Brezilya ve Hindistan'dır.

Tablo 1.8: Dünya’da Facebook Kullanımı

Facebook Kullanımı					
#	Ülke	Kullanıcı	Son 3 Ayda Değişim (± %)	Penetrasyon	
1.	ABD	164.840.500	+6 811 060	4,3%	53,13%
2.	Brezilya	57.068.200	+7 751 600	15,5%	28,38%
3.	Hindistan	53.635.280	+5 512 720	11,5%	4,57%
4.	İngiltere	41.021.720	+9 606 080	30,6%	65,79%
5.	Endonezya	39.724.140	-3 021 960	-7,1%	16,35%
6.	Meksika	37.770.260	+3 744 260	11,0%	33,58%
7.	Türkiye	31.703.620	+922 740	3,0%	40,75%
8.	Filipinler	29.591.140	+2 419 380	8,9%	29,62%
9.	Fransa	24.964.700	+484 280	2,0%	38,54%
10.	Almanya	24.393.420	+439 980	1,8%	29,65%

Kaynak: Socialbakers, Eylül 2012

Türkiye, 31 milyonu aşkın kullanıcıyla dünyada 7. sırada yer almaktadır. Facebook kullanıcı sayısının toplamda Türkiye nüfusuna oranı %41, internet kullanıcılarına oranı ise %90’dır. Diğer bir deyişle her 10 internet kullanıcısının 9’unun Facebook hesabı bulunmaktadır.

Tablo 1.9: Türkiye’de Facebook Kullanımı

Türkiye’de Facebook Kullanımı	
Toplam Facebook Kullanıcısı:	31.703.620
Dünya Sıralamasındaki Yeri:	7
Facebook Kullanıcılarının Toplam Nüfusa Oranı:	41%
Facebook Kullanıcılarının İnternet Kullanıcılarına Oranı:	90%

Kaynak: Socialbakers, Eylül 2012

Kaynak: <http://www.connectedivaki.com/turkiyede-facebook-kullanimi/>

Türkiye demografik ve nüfus yapısı itibariyle sosyal medyayı en çok kullanan ülkeler arasında yerini almış bulunmaktadır.

“Sözelimi, radyo 50 milyon kullanıcıya 38, televizyon 13, internet 4, iPod ise 3 yılda ulaşmıştır. Facebook’a ise 9 ay içinde 100 milyondan fazla kullanıcı kaydolmuştur” (Köseoğlu, 2012, s.63).

Facebook platformu uluslararası bir platform olup içerisinde her türlü siyasi, din, ve ideolojik düşünceleri barındıran gruplardan ya da bireylerden oluşmaktadır.

Bunun yanında ülke gündemlerinde yer alan olaylar ve olgularla ilgili sanal düşünce paylaşım ortamı olarak da kullanılmaktadır. Facebook üzerinden etkinlikler oluşturularak bu etkinliğin davetleri birçok kişiye gönderilmekte ve yapılacak bir eylemden birçok kişinin haberdar olması sağlanmaktadır. Böylelikle harekete geçen bir toplumsal grup sosyal medya ağlarını da kullanarak daha başarılı bir hareket sergileyebilmektedir.

Genel olarak bakıldığında da sosyal medya platformları özellikle 1990'lı yılları ve sonrasında doğanların kullandığı vazgeçilmez bir araç olarak kullanılmaktadır. Sosyal medya araçlarını kullanan bireyler X,Y, Z kuşağı gibi kavramların içerisinde tanımlanmaktadır. X kuşağını dijital çağı anlamaya çalışan bireyler, Y kuşağı, doğduğunda televizyon ile tanışıp, gençlik yıllarında cep telefonunu kullanan, Z kuşağını ise doğuştan dijital dünyanın içine doğan grup olarak adlandırılmaktadır.

Facebook'da bir sayfayı beğenmek günümüzde kamuoyu önünde bir duruş sergilemek, birilerinin acısını paylaştığı anlamına gelebilir. Bu durum, dijital iletişim teknolojilerinin sağladığı en büyük iletişim gücünün harekete geçmesini sağlayabilir. Facebook yeni sosyal hareketlerde ve aktivist protestolar insanların organize edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

“Aktivizm ve Yeni Medya” adlı çalışmasında Morozov (2007) aktivistlerin yeni medyadan yararlanma stratejilerini sekiz ana başlık altında toplamıştır.

- 1) Ulaşılabilirlik ve doğru bilgi
- 2) Belirli bir soruna karşı kamuoyu ilgisini çekmek
- 3) Seçmenlere yardımcı olmak için verileri analiz etmek ve birarada bulma kolaylığı sağlamak
- 4) Politikacılar ve seçmenlerle doğrudan temas kurmak
- 5) Yeni üyelere ulaşmak
- 6) Eylemleri mobilize etmek ve lojistik destek sağlamaya yardımcı olmak
- 7) Kolektif eylemler için yaratıcı yöntemler bulmak ve yenilikler üretmek

8) Diğer sivil toplum örgütleri ve aktivistler arasında bilgi değişimi ve bunların basılmasını sağlama”

Morozov'un bahsettiği son 3 madde dijital aktivizm eylemleri için sosyal medya araçlarının neden tercih edildiğine açıklık getirmektedir. Bu nedenlerden dolayı sosyal medya tüm dünya da bireyler arasındaki ve özgürlük talebinin yayılmasında ve artmasında güçlü bir iletişim aracı olarak kullanılmaktadır.

Özetle, Youtube, Facebook, Twitter ve cep telefonları yeni toplumsal hareketlerin eyleme geçme, örgütlenme, bilgi paylaşımı açısından önem kazanmaktadır. Bu teknolojik araçlar sayesinde toplumsal olaylar değişim ve dönüşüm göstermekte ve tüm dünyaya yayılıp küreselleşmektedir.

Bu hareketlerin neler olduğu ve bu hareketler içerisinde sosyal medya araçlarının iletişimsel boyutunda nasıl kullanıldığını incelemek için öncelikli olarak dünyada dijital aktivizmin tarihine ve dünyada yaşanan dijital aktivizm hareketlerine daha sonra ise Türkiye’de yer alan hareketlere bakmak yerinde olacaktır.

2.4.Dünyada Dijital Aktivizm

2.4.1.Dijital Aktivizm Dünya Tarihi

Küreselleşmeyle birlikte gelişen teknolojik alt yapı sayesinde insanların internete ulaşması kolaylaşmıştır. Küreselleşme ve internet sayesinde dijital aktivizmin etki alanını artmıştır. Dijital aktivizmin tarihini işaretleyen önemli bir kaç olay vardır.

Dijital aktivizmin gündelik hayatımızın bir parçası haline gelmesi 2010 yılının sonlarına doğru Wikileaks olayının ortaya çıkması ile başlamıştır. Özellikle demokrasi arayışında olan aktivistlerin sesini duyurmak için sosyal medya platformlarını Arap Baharı süreci ile birlikte kullanmaları yaşananların dijital aktivizmin günümüzde ne kadar etkili olduğunu göstermiştir. Daha sonra Wall Street’i İşgal Et!’ eylemleri ve Londra ayaklanmaları da eklenince neredeyse her

ülkede farklı konular üzerinden küreselleşerek yaygınlaşan işgal hareketlerini görmek mümkün olmuştur.

Yeni medya araçlarının özellikle toplumsal paylaşım ağlarının ortaya çıkış serüveni ve dünyanın farklı bölgelerinde farklı kullanım pratiklerine sahip olması dolayısıyla olaylar her toplum açısından kendi için de değerlendirilmelidir. Fakat konunun bütün boyutlarının ele alınması çalışmayı aşacağından dolayı Castells'in Touraine'den alıp geliştirdiği sosyal hareketlerin üç tanımlayıcı ilkesi: Hareketin ortak kimliği, hareketin karşıtı ve toplumsal hedef kriterleri göz önünde bulundurarak dijital aktivizm hareketleri incelenecektir.

Bu üç ilke olmadan herhangi bir sosyal hareketin açıklanmasının mümkün olmadığı savunan Manuel Castells'e göre bu kavramlar şöyle anlaşılmalıdır. Kimlik, hareketin ne olduğuna ve kimin adına konuştuğuna ilişkin; Karşıt, hareketin tanımladığı baş düşmana; Toplumsal hedef ise, hareketin kolektif eyleminin tarihsel ufkunda sağlamak istediği toplumsal düzen ya da toplumsal örgütlenme biçimine denk düşmektedir.

Dünyanın her yerinde ülkelerin farklı toplumsal sorunlarından ortaya çıkan isyanlar patlak vermiştir ve vermektedir. Bu isyanları ve çeşitli toplumsal patlamaları; Latin Amerika'da, Avrupa işçi sınıfının kitlesel gösterilerinde, gençlik eylemleri ve göçmenlerin isyanlarında, Arap halkının isyanında ve Yunanistan'da yaşanan kitlesel grevlerde ve İngiltere'de yaşananlar olaylar görmek mümkündür. İsyandar, görünmez kılınan dertleri, yaraları, eşitsizlik ve adaletsizlikleri yeniden gündeme getirip kamusal alanda tartışmaya açarlar. Dijital aktivizm örnekleri sosyal medya platformlarında örgütlenip sokakta hayat bulmuşlardır. Sokaklar adalet talebinin en saf haliyle ortaya çıktığı yerlerdir. Dijital aktivizm kavramını anlamak için Dünyada gerçekleşen dijital aktivizm hareketlerinden bir kaçını incelemek gerekmektedir.

2.4.1.1. Zapatistalar

90'lı yılların sonunda ortaya çıkan toplumsal hareketler, ekonomik ve sınıfsal konulardan ziyade hareketlerin kimlik boyutu daha fazla önem kazanmaya

başlamıştır. Bunun ilk temsilcileri olarak 1 Ocak 1994’de Zapatista hareketini ele alabiliriz.

Meksika’da Kuzey Amerika Serbest Ticaret Antlaşması’nın (NAFTA) yürürlüğe girmesine karşı olan Zapatista Ulusal Kurtulus Ordusu’nun başlattığı protesto hareketi küreselleşme karşıtı hareketin başlangıcı olarak kabul edilir. Hem ilk olmaları hem de yeniçağın yeni araçlarını yeni bir söylemle kullanmayı başarmaları anlamında Zapatistalar önem kazanmıştır.

1996 yılında Zapatistalar’ın dünyaya yaptığı çağrı karşılığını bulmuş, neo liberalizme karşı bir konferans düzenlenmiştir. Dünyanın birçok ülkesinden, işçi, köylü, anti nükleerci, radikal ekolojist, anarşist, hareketler ve birçok siyasi parti bu toplantıya (6000 kişi) katılmış, ortak bir örgütlenme ve eylemlilik kararı çıkmıştır. Bu örgütlenme ve eylemlilik kararı doğrultusunda bir yıl sonra İspanya’da yapılan toplantı ardından, PGA (Halkların Küresel Hareketi) fikri düzeyde oluşturulmuş, 1998 Şubat ayında ise hareketin doğuşu gerçekleşmiştir. Bu eylemler küreselleşme karşıtı eylem adı altında yapılmıştır.71 ayrı ülkeden hareket bu yapı içine yer almıştır. Meksika köylülerinin başlattığı bu eylem yeni iletişim teknolojileri sayesinde tüm dünyada yankı uyandırmıştır.

Zapatista hareketinin önemli özelliklerinden birinin ilk kez interneti kullanıp örgütlenmeleri olduğuna değinmiştik, Manuel Castells’e göre içinde bulunduğumuz bilişim çağı, düşünme ve eylem biçimlerimizi, gündelik hayattan ekonomik ve kültürel yaşama kadar tüm algılarımızı ve dünyamızı belirleyen en önemli etkenlerin başında gelmektedir. Manuel Castells bu bilişim çağına “ağ toplumu” adını vermektedir.

“Castells (2009) ağ toplumunu, mikro elektronik tabanlı bilişim ve iletişim teknolojileriyle sağlanan yeni bir sosyal yapı ve süreçlere sahip bir toplum tipi olarak tanımlamaktadır. Bu toplumda nesneyi ve süreçleri belirleyen üç boyuta, zamana, uzama ve harekete ilişkin değerler değişerek toplumsallık biçimlerini dönüştürmektedir” (Kök, Tekerek,2012,s.62).

Toplumsallık biçimlerini dönüştüren yeni iletişim teknolojileri hareketlerin var oluşu açısından büyük önem taşırken, bireyler ya da gruplar teknolojiyi örgütlenmek için kullanırlar. İnternette bir örgütlenme ve tartışma biçimini sağlayan araçlardan biridir. İnterneti, örgütlenmek için kullanan Zapatistalar küreselleşme karşıtı bir toplumsal hedef taşımanın yanı sıra dijital aktivizmde ilk örneğini oluşturmaktadır. Dijital aktivizm ilk örneği oluşturan Zapatistalar dijital aktivizm

türleri içerisinde internet tabanlı aktivizm türünden alternatif medya /web sitesi protestosu içerisinde değerlendirilmelidir.

“Harry Cleaver’a (1996) göre internette ilk Zapatista web sayfası 1994 baharında Swarthmore üniversitesinden bir yüksek lisans öğrencisi tarafından oluşturulur. Justin Paulson adlı bu öğrenciden sonra Zapatista web sayfaları hızla çoğalır” (Tunç,2012).

Tabandan küreselleşmenin bu ilk kıvılcımından sonra, dünyanın her yerinde Zapatista takipçileri ortaya çıkmıştır. Zapatistalar silahlı bir topluluk olmasına rağmen yeni iletişim teknolojilerin gücüne güvenerek mesajlarını internet üzerinden yaymış ve bilgisayara dayalı iletişim ağı oluşturmuştu. İnternetin geniş çaplı kullanımı Zapatistalar’ın tüm dünyayı anında bilgilendirmelerine, çağrılarını tüm dünyaya anında duyurmalarını, destek grupları arasında bir ağ kurulmasını önemli ölçüde sağlamıştır.

Zapatista Ulusal Özgürlük Ordusu (EZLN) ilk silahlı mücadelesini ilan ettiği günden, günümüze kadar politikasını değiştirmek adına adımlar atmıştır. Sosyo-ekonomik bakış açısına dayanan politikasının yerini, demokratikleşme, silahsızlanma almış ve aslında bu politika değişikliği Zapatista hareketinin küreselleşmesine neden olmuştur. Hareketin asıl küreselleşmesinin nedenlerinden biri de Zapatistalar’ın sadece yerel sorunlarla değil, küresel neoliberal düzenin ortaya çıkardığı tüm sorunlarla ilgilenmesinden kaynaklanmaktadır(Şenşever,2003).

Zapatista hareketi yerel bazda küreselleşme karşıtı olarak başlamış daha sonra hareketin kendisi küresel boyuta ulaşmıştır. Başlangıçtan beri küreselleşme karşıtı olan Zapatistalar, en temelde küreselleşmenin yürütücüsü olan kurumların toplantılarını sabote etme amacıyla olup, bu amacı gerçekleştirmişlerdir.

Zapatistalar’ın sözcüsü Marcos örgütlenmelerini “ *aşağıdan örgütlü kitleler bir sivil hareket*” olarak görmektedir. *Bu hareket köylü toplumları her anlamda karar alma süreçlerine dahil etmektedir*”(Şenşever,2003,s.140).

Michel Foucault’a göre, egemenlik, kapsamlı sosyal bir değişimle yok edilemeyecek derecede çok yönlü iktidar ilişkilerine dayanmaktadır. Bu nedenle, egemenliğe karşı mücadele ancak merkezi olmayan ve yerleşmiş bir temel olanakla olabilir(Aktaran Şenşever,2003,s.146).

Yerel Meksika halkı sayesinde Zapatistalar’ın eylem süreci başlamıştır. Bu nedenle Foucault’un bu görüşü Zapatistalar’ın hareketini önemli ölçüde desteklemektedir.

Zapatista hareketinin başarısının arkasında yatan neden, Ulusal ve Uluslararası politikalarının yerel sorunlarla ilişki kurabilmesinde ve bu politikalara yerli halklardan oluşan topluluklarında destek vermesi sayesinde olmaktadır (Şenşever,2003).

Eski toplumsal hareketlerde liderler ve ideal haline gelmiş tipler yer almaktadır. Zapatista hareketinin de görünen yüzü Marcos'dur. Marcos'un maskesi ve piposu Zapatista hareketinin sembolü haline gelmiştir. Marcos'un ve diğer tüm komutanların taktığı kar maskesi, gizlilik amaçlı bir örgütlenmenin ötesinde Marcos'un aslında bir lider olmadığı ve siyah bir kar maskesi ile herkesin mücadelesini yansıttığı yani başka bir anlamda Zapatistalar'ın her yerde adaletsizliklere karşı mücadele eden herkes olduğunu ifade etmektedir. Marcos'un lider olarak görülmesi bize eski toplumsal hareketleri hatırlatsa da Marcos'un kar maskesi sembolü, isyanın kollektif kimliğini, özgürlük ilkelerini ve ahlaki dayanışmasını daha etkili bir şekilde görünür kılmaktadır (Şenşever,2003,s.145). Bu nedenle yeni toplumsal hareketler içerisinde değerlendirilmelidir.

Ayrıca, merkezi kontrole karşı kimlik farklılıklarının tanınması ve özerklik yeni toplumsal hareketlerin amaçları ve değerleri arasında yer almaktadır. Zapatistalar iktidarın karşısında yer alarak toplumsal dayanışmayı savunmaktadır. Bu nedenle Zapatistalar amaçları ve değerleri bakımından yeni toplumsal hareket içerisinde değerlendirilmelidir.

Marcos kimliğini şöyle açıklamaktadır:

Marcos San Francisco'da bir eşcinsel, Güney Amerika'da bir siyah, Avrupa'da bir Asyalı, San Ysidro'da Chicano(Meksika kökenli ABD'li), İspanya'da anarşist, İsrail'de bir Filistinli, San Cristobal sokaklarında bir Manyalı, Almanya'da bir Yahudi, Polonyo'da bir Roman, Quebec'te bir Mohavk, Bosna'da bir pasifist, saat 22.00'de metroda yalnız başına bir kadın, topraksız bir köylü, gece konuda bölgesinde bir çete üyesi, işsiz bir işçi, mutsuz bir öğrenci ve dağlarda bir Zapatista'dır (Şenşever, 2003 ,s.145).

Zapatistaları, Manuel Castells'in yaklaşımından yorumlayacak olursak; hareketin kimliği, Zapatista hareketi kendisini tanımlarken Zapata ve Villa'nın ulusal devrimci geleneğine bağlı olarak tanımlamaktadır. Zapatistalar, kendilerini onurları, hakları, toprakları ve Meksika ulusu için çarpışan Kızılderililer ve ezilmiş Meksikalılar olarak görürler.

“Zapatista sivil hareketi, paranın ve hükümetin iktidarından kaynaklanan örgütlü suçun karşısına toplumsal dayanışmayı koyan bir harekettir” (Castells, 2008, s.102).

Zapatistalar'ın dünyaya kazandırdıkları ünlü slogan ise “Hoy Dasimos BASTA”’dır. (Artık Yeter).

Hareketin karşıtları, yeni küresel düzen ve küresel kapitalizmdir. “Zapatistalar, küresel kapitalizm uygulamalarına karşı olduklarını dile getirmekle birlikte, piyasa ekonomisinin bütününe değil sadece neoliberal yorumlanmasına karşı olduklarını dile getirmiştir” (Şensever, 2003, s.136).

Toplumsal hedef, Meksikalılar için sosyal adalet ve demokrasi arayışında olmalarıdır.

Zapatista isyanının dünyadaki sistem karşıtı hareketler için büyük bir ilham kaynağı olduğunu belirten Wallerstein bu hareketin bir dönüm noktası olmasını şöyle açıklar: “Bunun, Dünya Ticaret Örgütü (WTO) toplantısının telafi edilemez bir hezimete uğramasına sebep olan 1999 Seattle gösterilerinin de yolunu açan bir dönüm noktası olduğu muhakkaktır. Eğer bugün WTO kuzey güney çıkmazında yarı can çekişir haldeyse bunda Zapatistalar’ın da hakkını teslim etmek gerekir. Seattle, süreci dünyanın sistem karşıtı hareketleri için bir buluşma zemini olan 2001 Dünya Sosyal Forumu’nun (WSF) oluşumuna götürdü. Zapatistalar, teknik olarak silahlı bir güç olmaları sebebiyle WSF’lerin hiçbirine katılmasalar da WSF içinde simgesel bir hareket olarak kaldılar” (Wallerstein, 2008).

Özetle, Zapatista direnişi, Meksika bölgesindeki kapitalist yapılanmaya karşı bir başkaldırının adı olmuştur. Bir zamanlar Pentagon’un haberleşmesi için geliştirilen internet teknolojisi altyapısı, yıllar sonra ABD’nin neoliberal dünya hegemonyasına karşı, yerlilerin mücadelesinde önemli bir araç olarak kullanılmıştır.(Şensever,2003,s.148-149). Önemli olan nokta, Zapatistalar geleneksel yapıları en demokratik biçimde korurken, aynı zamanda internet gibi yeni iletişim teknolojilerini de mücadeleleri içinde önemli bir silah olarak kullanmış olmalarıdır.

2.4.1.2 Arap Baharı

Arap Baharı; Ortadoğu ülkelerinde Aralık 2010'da başlayan ve günümüze kadar uzanan birçok ülkede de etkisini göstermiş Ortadoğu halkının demokrasi, özgürlük ve insan hakları taleplerinden ortaya çıkmış rejim, yönetim değişiklikleri, protesto, ayaklanmalara neden olmuş Arap halk hareketine verilen addır. Kuzey Afrika ülkesinde Tunus'da polis şiddetine karşı “polise yasemin verelim”¹² sloganıyla verilen tepki üzerine Tunus halkı tarafından yasemin devrimi olarak adlandırılmaktadır.

Merkezi kontrolün karşısında Ortadoğu halkının demokrasi ve insan hakları arayışında olmaları Arap Baharının amaçları ve değerleri itibarıyla yeni toplumsal hareketler içerisinde yer almasını sağlar. Arap Baharı, Ortadoğu ülkelerinde özgürlük, eşitsizlik ve demokrasi sağlamak amacıyla gösterdikleri isyan hareketin konusunu oluşturmaktadır.

İlk kullanım amacı sosyal ve eğlenme amaçlı olan Facebook ve Twitter başta olmak üzere sosyal medya platformları aracılığıyla insanlar örgütlenerek toplantılar ve geniş katılımlı gösteriler düzenlemişlerdir. Arap Baharında yer alan aktivistler örgütlenmeyi büyük ölçüde sosyal medya platformları sayesinde sağlamışlardır

Örneğin; 6 Haziran 2010'da Khaled Said adında genç bir çocuk iki polis tarafından dövülerek öldürülmüştür. Bunun üzerine insanlar Facebook'ta ‘Hepimiz Khaled Said’iz’¹³ adı altında kurulan grupta örgütlenmişlerdir. Yıllar içerisinde grupta bulunan takipçi sayısı artarak çoğalmıştır. 2014 yılına baktığımız zaman ise takipçi sayısı 338,240ulaşmıştır. Arap dilinde açılan grupta ise 3.903.156¹⁴ takipçisi vardır. Bu grupta örgütlenen insanlar birçok protesto gösterileri düzenlemişlerdir.

Khaled Said'in polis tarafından öldürülmesinden aylar sonra iş bulamamaktan ve geçim sıkıntısından dolayı seyyar satıcılık yapan Tunuslu Muhammed Bouazizi 18Aralık 2010'da zabıta görevlisince tokatlanması ve tezgâhı ile mallarına el konulması sonucunda gencin kendisini yakması ile sonuçlanan eylem Arap Baharının başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Genç'in isyanını tetikleyen sadece zabıta ile olan münakaşa değildir, asıl olan ülkesinde bulunan ekonomi, siyasal sorunların beraberinde getirdiği işsizlik ve eşitsizliği protesto etmesidir.

¹²http://www.tasep.org/default.asp?s=yd&id=114#.UoJ8L_nIa2B

¹³<https://www.facebook.com/elshaheed.co.uk?fref=ts>

¹⁴<https://www.facebook.com/ElShaheed>

Kezban Karagöz'ün Arap Baharı hareketinin başlangıcı ile ilgili görüşü şöyledir;

Mohammed Bouazizi kendini ilk yakan Tunuslu değildir. Başka bir seyyar satıcı Abdesselam Trimech, Bouazizi'den bir yıl evvel bölgesel yönetimin, çalışmasını engellemesini protesto ederken kendini yakmıştır, fakat çok az kişi bundan haberdar olmuştur. İki eylem arasındaki tek fark Bouazizi bir kamera önünde kendini yakmış, intiharının fotoğraflarını Facebook'ta paylaşmış, sadece Tunus'ta değil bütün dünyada bir Tunus Devriminden ilham alan Mısır'daki protesto gösterilerinde, Khaled Said'in ölümü fitili ateşleyen olay olmuştur. 6 Haziran 2010'da polis tarafından hırpalanarak öldürülen 28 yaşındaki Halid Said'in ölüm haberi bir anda tüm dünyaya yayıldı (Karagöz,2013).

İki kişinin farklı zamanlarda verdiği tepkiler ve tepkilerin ölümle sonuçlanması Arap ülkelerinde isyan olarak büyümüştür. Bu isyanın yansıması Tunus, Mısır, Libya, Suriye, Bahreyn, Cezayir, Ürdün ve Yemen'de büyük çapta; Moritanya, Suudi Arabistan, Umman, Irak, Lübnan ve Fas'ta küçük çapta olmak üzere tüm Arap Dünyası'nda mitingler, protestolar ve halk ayaklanmaları olarak ortaya çıkmıştır. Ülkedeki diktatörü deviren halk hareketi, Ortadoğu'daki birçok ülkedeki halklara da ilham kaynağı olmuştur. Tunus ve Mısır'da yaşanan gelişmeler için Twitter, Facebook gibi platformlardan yararlanarak örgütlenen halk sayesinde bütün dünya ülkelerinde etkisini göstermeye başlamıştır. Arap halk hareketleri, yönetime karşı bir başkaldırı olduğu için küreselleşme karşıtı hareket içerisinde yer almamaktadır. Fakat hareketin kendisi kullanılan sosyal medya platformları sayesinde küreselleşmiştir.

Arap Baharını, Castells'in Touraine'den alıp geliştirdiği sosyal hareketlerin üç tanımlayıcı ilkesine göre inceleyecek olursak,

Hareketin kimliğini; farklı Ortadoğu ülkelerindeki halklardan oluşturmuştur. Buradaki önemli nokta başlangıç aşamasından itibaren hareketin kimliği içerisinde gençlerin yer almasıdır. Time dergisi; Ortadoğu'da yaşanan halk ayaklanmalarda teknoloji ve gençliğin umut olduğuna değinmiştir.

Dergideki yorumda şu ifadeler yer aldı:

“Sicilya ve Fransa'da yaşanan 1848 Devrimi'nin ruhu, bugün Ortadoğu'da yaşananlara çok benziyordu. 1848'in sonu iyi olmadı ama bu kez her şey farklı olabilir. Bunun da iki sebebi var: Gençlik ve teknoloji”(Zakaria,2011).

Hareketin karşıtı; otokratik¹⁵ rejimin başında olan yöneticilerdir.

Hareketin hedefi; Ortadoğu halkının demokrasi ve insan hakları taleplerine kavuşmasıdır.

2011 yılında isyanların ortaya çıkmasıyla birlikte Arap ülkelerinde Facebook ve Twitter kısa sürede milyonlarca yeni kullanıcıya ulaşarak, süreçte etkin bir mecra olarak kullanılmıştır. Bianet'de yer alan habere göre; Mısır'da 2000'lerin başında internet kullanıcılarının sayısı yarım milyonu bile bulmazken günümüzde 17 milyonu aşmış bulunmaktadır. Tunus' da ise 2000 yılında 100 bin olan internet kullanıcı nüfusu günümüzde 3,5 milyonu geçmiştir. İnternet kullanımı böyle iken Mısır'daki internet kullanıcılarının sosyal platformları da sıkça kullandığı gözlenmektedir. Mısır'daki Facebook kullanıcılarının sayısı 5 milyon 199 bin 780'dir.

Arap Bahar'ında İnternet'e ve iletişim teknolojileri ile isyanın fitilini ateşleyen gençler olmuştur. Gençler, geleneksel iletişim araçlarının yanında örgütlenmek, iletişim halinde olmak için interneti de çok yoğun bir biçimde kullanmaktadırlar. Arap Baharı'nda yer alan aktivistler için sosyal medya platformları ve cep telefonları örgütlenme adına çok önemli bir yere sahiptir. Harekette kullanılan sosyal medya platformlarının genel işlevi, protestoları örgütlemek ve protestocuların taleplerini uluslararası alanda görünür hale getirmektir.

Sosyal medya platformları kitlelerin iletişimi için yeni bir ortam sunmuş ve sesini duyurmak isteyen insanların eyleme geçebilmesine aracı olmuştur. İnsanların sosyal medya üzerinden örgütlenip sokağa taşan eylemler ve protestolar nedeniyle Tunus Devlet Başkanı Abidin Bin Ali 2011 Ocak ayında görevinden istifa ettiğini duyurmuştur.

Tunis 7 ve Channel 21 gibi ana akım medya içerisinde yer alan televizyon kanallarından haberlere ulaşamayan halk haber alacak kaynak olarak interneti seçmiştir. Bu sosyal hareketleri de etkilemiştir. Bilgi akışı sosyal platformlar üzerinden sağlanmış fakat bu olumlu olmanın yanı sıra olumsuz sonuçlarda göstermiştir. Örneğin Arap Baharı'nda Mübarek rejiminin ülkedeki interneti

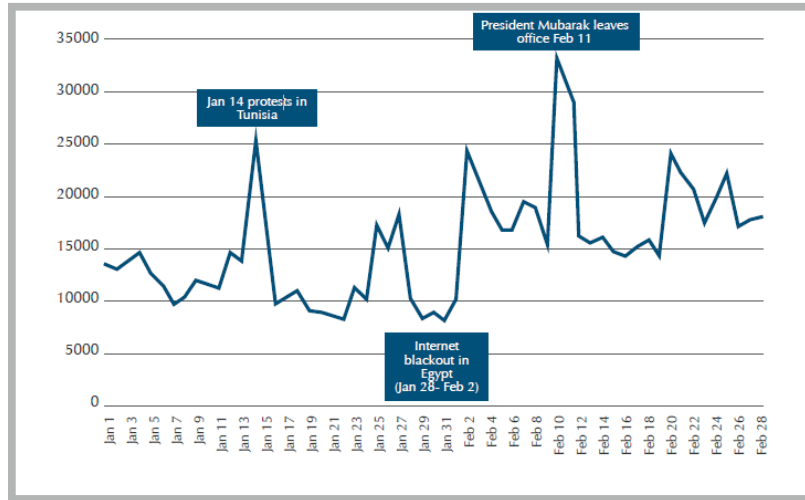
¹⁵Yönetici, bütün siyasî yetkileri tek başında elinde bulundurur

kesmesi sonucunda oluşan bilgi kirliliği ortamı sosyal platformlar üzerinden halkın bazen yanlış bilgilere ulaşmasına neden olmuştur.

27 Ocak 2011’de ise Mısır’da hükümet kendi sonunun Tunus gibi olmasından korkup “ülke ağlarının %93” (Beam,2011) çalışmaz hale getirmiştir. Mısır küresel ağda bir anda karanlığa gömülmüş, Facebook, BlackBerry mesaj servisi ve Twitter kullanılamaz hale gelmiştir. Devlet eliyle internetin kapatılmasının en büyük nedenlerinden biri; Facebook, Twitter protestolarla ilgili haberlerin paylaşıldığı bir iletişim aracı haline gelmiş, Youtube ise haber videolarının paylaşıldığı sansürsüz bir televizyon görevi üstlenmiş, BlackBerry mesaj servisi sistemi ise kendi içinde olan sistemi sayesinde örgütlenmenin hükümet kontrolünün dışında gerçekleşmesini sağlayan bir araç işlevi görmüş olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 1.10: 28 Ocak-2 Şubat 2011 Tarihleri Arasında İnternet Kesintisinin Twitter’a Yansıması

Figure 26: Volume of Daily Tweets in Egypt

Kaynak: insanhaber.com (2013)¹⁶

¹⁶<http://www.insanhaber.com/insan-ozel/gezi-parki-direnisi-occupy-wall-street-ve-2011-tahrir-meydani-h19206.html>

Mısır'daki gösteriler sırasında Mübarek rejiminin internete erişimi durdurması sonucunda böyle bir tablo ortaya çıkmıştır. Tablo1.10'da 27 Ocak 2011 gecesi hükümetin internet erişimini kesmesinden sonra Tweet sayısındaki düşüş gözlemlenmektedir. Göstericiler bu tarihten sonra ne kadar bu yasağı delmek için alternatif yollar geliştirse de Mübarek rejimi yıkılana kadar sağlıklı bir internet akışı sağlanamamıştır.

Ortadoğu ülkelerinde İnternet'in isyandaki rolünü anlamak için otokratik¹⁷ rejimlerin İnternet'e nasıl yaklaştıklarına bakmak yeterli olacaktır. Tunus basta olmak üzere, Arap ülkelerinin çoğunda, internet sansürü, muhalif blog yazarlarının ve aktivistlerin tutuklanması, yoğun filtreleme gibi ağır İnternet baskıları görülmektedir. Arap coğrafyasında yaşananların en temel nedenleri arasında baskıcı ve otoriter hükümetin topluma yaklaşımı ile ekonomik nedenler yer almaktadır.

Arap coğrafyasındaki ülkelerin birçoğunda uzun yıllar değişmeyen ve değişime kapalı iktidar yapıları bulunmaktaydı. Bunların bazısının krallık, bazısının cumhuriyet adını taşıyor olmaları yönetim anlayışı bakımından fark etmemektedir. Hepsinin ortak anlayışı otoriter, baskıcı ve toplumu dışlayan modellerdir. Bununla birlikte ekonomik olarak sürekli bir kötüye gidiş durumu ve ciddi oranlarda işsizlik sorunu söz konusudur (Babacan, Haşlak, Hira, 2011, s.80).

Mary Joyce'un editörlüğünü üstlendiği 'Digital Activism Decoded' kitabında Baskıcı ve otoriter hükümetlerde dijital aktivizmin daha çok görüldüğüne vurgu yapılmaktadır. Hükümetin dayattığı kısıtlamalardan dolayı insanlar kendilerini ifade edebilecekleri farklı bir ortamın arayışına girerler ve dijital aktivizmin aracı olarak dijital teknoloji platformlarını kullanırlar. Amaçları bu araçları kullanarak toplumu ve politikayı değiştirmektir.

Mısır ve Tunus örneklerine bakacak olursak baskıcı ve otoriter bir hükümet olarak bilinen Tunus'da 23 yıl görev yapan Zeynel Abidin Bin Ali; Mısır'da ise 30 yıldır görev yapmakta olan Hüsnü Mübarek yönetimi dolayısıyla muhalif bir güç oluşturamamış bu nedenle insanların eylem pratikleri, yürüyüş ve protesto kültürleri de gelişmemiştir. Sosyal medya kullanımı bu aşamada insanlara çok büyük bir katkı sağlamış ve aracı olmuştur.

¹⁷Baskıcı

Arap baharının sonuçları Arap ülkelerinin iktidar yapılarını etkilemiştir. Libya’da devlet başkanı Muammer Kaddafi iktidarı kaybedip, muhalif güçlerin linç girişimi ile öldürülmüştür. Kuveyt’te kabine istifa etmiş. Fas’ta ise referandum kararı alınmış yapılan seçimlerde iktidar değişikliğine gidilmiştir.

Arap ülkelerindeki halk hareketlerini şüpheli ve eleştirel bir yaklaşımla ele alan isyanların, tepkilerin sadece bilgisayar başında değil sokakta yapılacağını savunan İspanyol gazeteci Isaac Rosa şu ifadelerle yer vermektedir:

Siber devrim artık zamanımızın önemli bir konu başlığı, ama Mısır’da olanların bununla açıklanması konusunda benim ciddi şüphelerim var. Mübarek hükümetinin internet bağlantısını kesme kararı bana, bazılarının iddia ettiği gibi, internetin ne kadar önemli olduğunun bir kanıtı gibi gelmedi bana daha çok bu iletişim biçimlerinin güvenilmezliğini gösterdi; operatörleri kontrol eden tarafından internetin ne zaman istenirse kesilebileceğini(Rosa,2011).

Rosa’nın görüşü dijital aktivizmin türlerinden internet destekli aktivizm içerisinde yer almaktadır. Rosa, İnsanların uluslararası gösteriler ve buluşmalar düzenlediği, sokağa çıkıp protesto, oturma eylemleri gibi çeşitli türlerin yer aldığı dijital aktivizmin örneklerini savunur.

Facebook üzerinden başlatılan "Saat 4'te Gösteri, Şehir Merkezinde Buluşalım" "Hepimiz Khaled Said'iz" gibi , "Milyonların yürüşü" gibi etkinlikler dijital aktivizmin ortak özelliklerinden olmuştur. Böylece sosyal platformlar sayesinde on binlerce protestocu arasındaki bilgi dolaşımı ile etkinliğini ve hızını kanıtlamış oldu. Sosyal medya araçları insanları bir araya getirip örgütlemeye ve uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmekte önemli bir yere sahip oldu.

Washington Üniversitesi araştırmacılarının yaptığı bir çalışmada, Arap Baharı sürecinde özellikle Tunus ve Mısır’da özgürlük ve demokrasi temelli mesajlar ve atılan 3 milyondan fazla Tweet değerlendirmeye alınmıştır. Çıkan sonuç; siyasi isyanların oluşmasında ve başarıya ulaşmasında sosyal medyanın çok kritik bir işlevi olduğu kanıtlanmıştır (Korkmaz, s.2152).

Fransa AFP (Agence France Press) haber ajansı hangi ülkeler Arap baharından nasıl etkilendiği ile ilgili yaptığı araştırmada ise; Fas, Türkiye, Irak, Lübnan, Kuveyt, Umman, Ürdün, Katar, Cezayir, Moritanya gibi ülkeler yer almıştır.

The thwarted spring

Results of the popular protests across North Africa and the Middle East that began in 2011

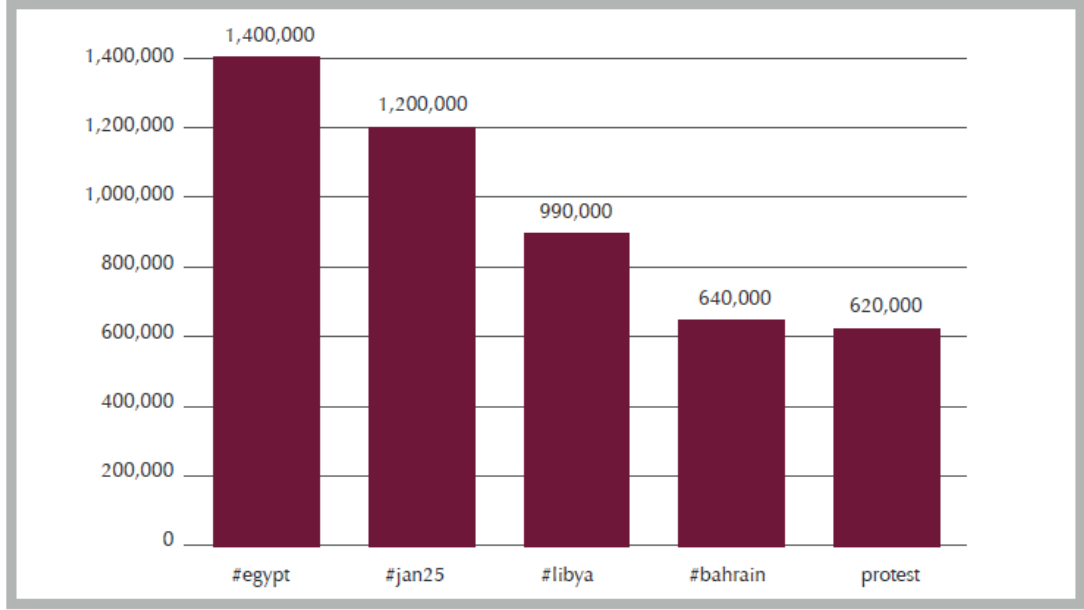

Şekil 1.2: Hangi ülkeler Arap Baharından Etkilendi.

Araştırmada elde edilen verilere göre; hiç değişim olmayan ya da biraz etkilenmiş görülen ülkeler (Fas, Türkiye, Irak, Lübnan, Kuveyt, Umman, Ürdün, Katar, Cezayir, Moritanya); İlimli reformlar yapılan ülkeler (Yemen); Baskıların devam ettiği ülkeler (İran, Bahreyn); Rejim değişikliği yaşanan ülkeler (Libya, Tunus); Rejim değişikliği yaşanan ancak kaosu devam ettiği ülkeler (Mısır); Sivil savaşın yaşandığı ülkeler (Suriye); Şu ana kadar hiç etkilenmeyen ülkeler (S. Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri) olarak araştırmada yer almıştır. Fransız haber ajansının Türkiye'yi de bu grafiğe eklemesinin nedenlerinden biri Gezi Parkı olaylarında yaşanan gelişmelerdir.

Tablo 1.11: Arap Baharı'nda Öne Çıkan Hashtagler

Figure 29: Top Twitter Trends in the Arab Region Q1-2011 (number of mentions)

Kaynak: İnsanhaber.com (2013)¹⁸

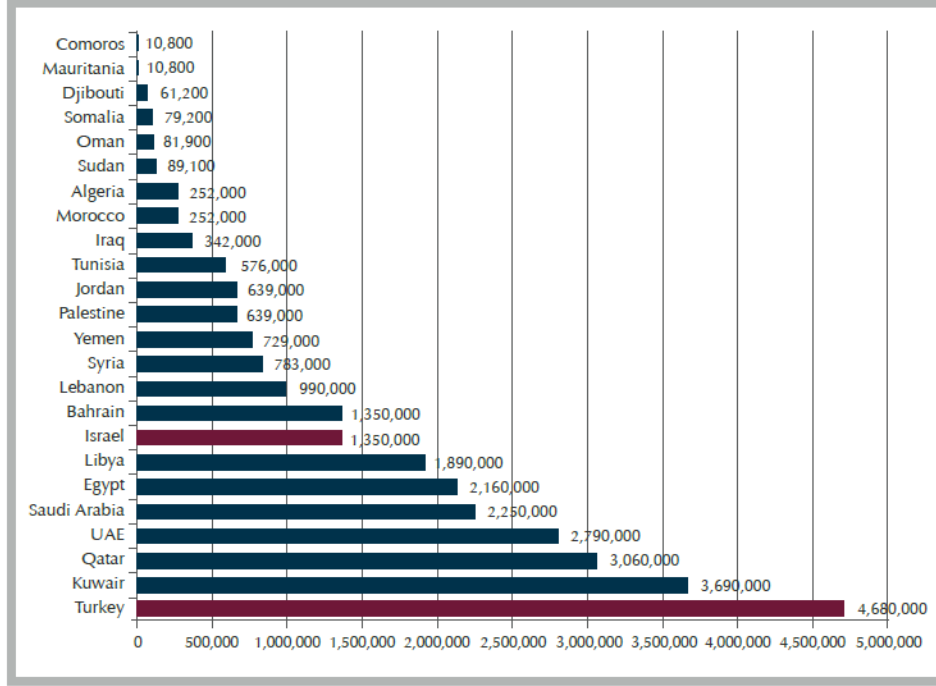
Sosyal Medya platformu Twitter üzerinden tablo 1.11 üzerinden Arap Baharı verilerine bakacak olursak; Tahrir Meydanı Direnişini 25 Ocak-11 Şubat arasında 18 günlük bir dilimde inceleyebiliriz. Çünkü sosyal medya etkisi bu 18 günlük dilimde ön plana çıkmaktadır. Tahrir Direnişinde en çok kullanılan hashtagler #egypt, #cario, #jan25, #mubarek olarak ön plana çıkmaktadır.

¹⁸<http://www.insanhaber.com/insan-ozel/gezi-parki-direnisi-occupy-wall-street-ve-2011-tahrir-meydani-h19206.html>

Tablo 1.12: 1 Ocak – 30 Mart 2011 Tarihleri Arasında Ortadoğu ve Arap

Ülkelerinde Atılan Tweet Sayısı

Figure 23: Number of Tweets in the Arab Region* plus Israel and Turkey (Jan. 1 - March 30, 2011)

Kaynak: insanhaber.com (2013)¹⁹

Tablo 1.12’de ise; 1 Ocak – 30 Mart 2011 arasını kapsayan ve Ortadoğu ve Arap Dünyası ülkelerindeki atılan Tweet sayısını göstermektedir. Bu tarihler arasında Mısır’da büyük bir halk hareketi olmuş ve Mübarek devrilmiştir. Türkiye’de atılan Tweet sayısı, Mısır’da atılan Tweet sayısından daha fazladır.

Arap Baharı olarak adlandırdığımız hareketin yer aldığı ülkelerin konuşma dili Arapça olmasına rağmen hareketin küreselleşmesinin altında yatan en büyük neden Arapça kullanımının yanı sıra Twitter’da atılan Tweetlerin ya da Facebook’ta açılan grupların daha çok İngilizce olmasından kaynaklanmaktadır. Tweetlerin sadece %15’ini Arapça alfabeli Tweetler oluşturmaktadır.

¹⁹<http://www.insanhaber.com/insan-ozel/gezi-parki-direnisi-occupy-wall-street-ve-2011-tahrir-meydani-h19206.html>

Bir başka neden ise; Mübarek tarafından internetin erişime kapatılmasından dolayı Google, Twitter'ın internetsiz kullanılmasını sağlayan bir sistem devreye sokmuş olmasıdır. "Speak-to-tweet" adı verilen sistem ile internet bağlantısına gerek olmadan, sadece uluslararası bir telefon kodu yoluyla Twitter'a sesli mesaj bırakılabiliyordu. Bu sesli mesajlar #egypt etiketi ile yazılı olarak Twitter'a aktarılmıştır.

Özetle, Arap Baharı'nda yer alan aktivistler sosyal medya platformlarını kullanarak örgütlenmeyi hızlı ve etkili bir biçimde sağlamışlardır. İnternette örgütlenme daha sonra kendini sokaklarda göstermiştir Arap Baharı'nın en önemli özelliği sosyal medya platformlarını kullanarak örgütlenmelerinin sonucunda Arap ülkelerindeki iktidarı yapıyı değiştirmeleridir. Ortadoğu'da yer alan bazı bölgelerde ki otoriter yönetimin halkın isyanı sayesinde yerlerinden edilmesi Arap Baharı isyanını başarıya ulaştırmıştır. Arap Baharı'nda sokağa çıkıp protesto etmek, oturma eylemleri, uluslararası gösteri ve buluşmaları kapsayan dijital aktivist eylem türlerine yer verilmiştir. Bu nedenden dolayı Arap Baharı dijital aktivizm türlerinden internet destekli aktivizm içerisinde yer almaktadır. Arap Baharı hareketi gerek bölgede yaşanan sosyo-kültürel değişim, gerekse hareketin küresel dünyada yankı uyandırması açısı ve amaçlar, değerleri kapsamında kişisel kimlik ve özerkliğin ön plana çıkmasından dolayı yeni toplumsal hareket içerisinde değerlendirilmektedir.

Arap ülkelerinde yaşanan toplumsal değişimlerin sadece sosyal medya platformuyla (Facebook, Twitter) aracılığıyla yapıldığını söylemek bizi yanlış bir sonuca götürebilir. Bu nedenle, sosyal medya ilişkisini bir sebep-sonuç ilişkisinden ziyade, sosyal medyayı yaşayanlar bağlamında bir araç ve ortam olması bakımından ele almak daha iyi bir yaklaşım olacaktır (Babacan, Haşlak, Hira, 2011, s.78). Başka bir ifadeyle, söz konusu ülkelerdeki uzun süre devam eden toplumsal bunalımın ve kargaşanın bir yansıması olarak bu hareket değerlendirilmelidir. Belki de burada değinilecek önemli bir nokta; toplumsal rahatsızlığının ve memnuniyetsizliğin dışavurumu gerçekleşmeye başladıktan sonra, sosyal medyanın örgütlenme konusundaki öneminin keşfedilmiş olmasıdır.

2.4.1.3 Wall Street’i İşgal Et (Occupy Wall Street)

Amerika’nın New York şehrinde 17 Eylül 2011 tarihinde başlayan Wall Street’i İşgal Et hareketi (Occupy Wall Street) ABD’nin finans sektörünün önemli kurumlarının bulunduğu, ana merkezi konumunda bir yer olan Wall Street sokağında başlamış. Bu nedenle Wall Street’i İşgal Et adını almıştır.

İnsanlar gelir adaletsizliği ile ilgili protestoları gerçekleştirmek için Wall Street’in yanı sıra İkiz kuleler ile Wall Street arasında kalan Zuccoti Park’ı tercih etmişlerdir. Bu park eylemcilerin kamp alanı haline gelmiştir. Eylemciler Zuccotti Parkının adını “Özgürlük Meydanı” olarak değiştirirken Mısır’ın Tahrir Meydanı’ndan ilham aldıklarını açıkça ifade etmişlerdir. Madrid’in Puerta del Sol Meydanı merkez üslü İspanya “öfkeli hareketi”, Atina’nın Sintagma Meydanı’ndaki kararlı direniş, Şili öğrencilerinin geniş kitle desteği kazanan eylemleri, İsrail orta sınıflarının “artık yeter!” çığlığı Wall Street ayaklanmasının koşullarının olgunlaştığına delalet etmektedir.

Resim 1.3: Adbuster dergisinde yayımlanan afiş

Bianet’te yer alan habere göre (Eren,2011)Wall Street’i İşgal Et hareketinin ilk belirtileri Adbusters isimli bir derginin Temmuz ortalarında bir afişte yer alan çağrıya uzanmaktadır. Daha önceki tablo 1.4’de belirttiğimiz dijitalleşen eylem tipolojisine göre Hacktivizm sınıfına giren aktivist gruplardan biri olan Anonymous’unda bu çağrıyı Ağustos ayının sonlarında dikkate alması aktivistlerin bu hareketin bir parçası haline gelmesinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Alain Touraine'nin sınıflaması çerçevesinde ise;

Wall Street'in kimliği; Farklı kesim ve kimliklerden oluşmaktadır. Kimliklerin ortak özelliği temsili liberal demokrasiyi yetersiz bulmalarıdır. Eylemler toplumun %99'u adına %1'i hedef alıyor. Bu slogan ile karar verme mekanizmalarındaki azınlığın kendilerini yönetmelerini protesto eden hareketin kimliği kitleler yerine bireyi öne çıkarma amacındadır. Bu özelliği ile Wall Street hareketi yeni toplumsal hareketler içerisinde değerlendirilmelidir. Yeni toplumsal hareketlerin yapısal tabanında kimlik vurgusu ön plana çıkmaktadır.

Judith Stein'a (Aktaran Radikal,2011) göre meydana dört çeşit insan vardır. Birinci grup, özellikle Obama'nın politikalarına karşı inancını kaybedenler. İkinci grup kadın hareketi, ekolojik hareket gibi toplumsal hareketlerdeki deneyimlerini Wall Street hareketine aktaranlar. Üçüncüsü, muhalifler. Dördüncüsü, medyanın etkisine kapılıp olup biteni yerinde görmek için meydana gelenlerden oluşmaktadır. Wall Street hareketi Judith Stein'ın bahsettiği tüm bu kimlikleri içerisinde barındırmaktadır.

Hareketin Karşıtı; büyük şirketlerin politikayı etkilemesinden dolayı finans sektöründe toplanan güç, borsa oyunları, işsizlik, adaletsizlik ve ekonomik çöküşe karşı olarak ortaya çıkmıştır.

Hareketin Hedefi; http://occupywallst.org/article/September_Revolution/web sayfasında yayınlanan "Bu 17 Eylül Günü İlimli Bir Eylem Çağrısı (A Modest Call to Action on this September 17th)" başlıklı bildiride, hareketin varmak istediği hedef beş madde altında sıralanmaktadır. Bildiride özgürlük vurgusu ve talebi, özel mülkiyet eleştirisi, ulus devletlerin küresel şirketlerle işbirliği içinde olmaları ve baskıcı düzen eleştirisi yapılmaktadır.

Wall Street eylemcileri kararlarını herkesin eşit söz sahibi olduğu Genel Meclislerde almaktadır. New York Şehri Genel Meclisi'nin hazırladığı İddianame'ye göre insanların nelerden rahatsız olduklarına şöyle değinmekteydi; Kanunsuz hacizler, vergi mükelleflerinin cebinden banka kurtarmaya; toplumsal cinsiyet, renk, yaş ayrımcılığından, adalet sistemine; bir insan hakkı kabul edilen eğitimin piyasalaşmasından, emek kazanımlarının gasp edilmesine; mahremiyetin bile metalaştırılmasından, masum sivillerin öldürülmesine, işkenceye kadar varan bu politikalar iddianame içinde yer almaktadır (Kozanoğlu,2011).

Wall Street de insanların örgütlenme şekillerine bakacak olursak; insanlar herhangi bir lideri ve merkezi bulunmayan yatay bir ağ olarak örgütlenmişlerdir. İnsanların sosyal medyayı kullanarak örgütlenmelerinin eski örgütlenmelere göre farkı, katı sınırlarda tanımlanmış bir öznenin olmaması, bunun yerine farklı kimlikleri barındıran daha kolektif kimlikler üzerinden hareket edebilmeleridir. İnsanların yatay olarak örgütlenirken en çok başvurdukları mecra sosyal medya platformu olarak ele aldığımız dijital ağlardır. Burada kullandıkları mecralara göre kullanıcılara verilen isimler farklılaşmaktadır. Eğer Twitter'dan örgütlenme varsa takipçi, Facebook'tan örgütlenme varsa grup destekçisi gibi farklı isimler verilmektedir.

Hardt ve Negri'ye (Aktaran Şen, 2012) göre Wall Street'i İşgal Et adı altında yapılan gösteriler, sadece ekonomik adaletsizliği değil aynı zamanda sorunları ve istekleri dile getirdiği için pek çok insan arasında yankı uyandırmıştır.

Wall Street'i İşgal Et eyleminde yer alan protestocular Tahrir Meydanı'ndaki Arap Baharı'nın pratiklerinden yararlandıkları gibi diğer ülkelerde yer alan eylemlerden de etkilenmişlerdir. Tüm gerçekleşen eylemlerde eylemciler kendilerini küresel bir hareketin bir parçası olarak tanımlamaktadır. Wall Street eylemlerinin küresel boyutunu Radikal'de yer alan "15 Ekim küresel eylem günü çerçevesinde 82 ülkenin yaklaşık 1500 şehrine taşınması oldu" başlıklı haberde de görmek mümkündür (Alp Uncu,2011).

Geçmişe baktığımız zaman 1968 yılında tüm dünya da eş zamanlı bir hareket olarak algılanan 68 kuşağı, 68 olayları gibi isimlerle bildiğimiz özgürlük için isyan günlerinde farklı şehirlerden, farklı ülkelere insanlar aynı şeylere tepki verip, tüm dünya da benzeri sosyal hareketler üretebiliyorlardı. Immanuel Wallerstein'a göre, 1968 hareketinden sonra en önemli olay olarak nitelendirilebilecek Wall Street olayı, ekonomik zorlukların giderek büyümesi ve ABD'de uygulanan sömürünün artması ve dünyada yaşanan diğer emsal hareketler Wall Street için isyan ateşini yakmıştır. Wallerstein'a göre hareket önce kamuoyuna mal olmuş ve giderek saygınlık kazanmıştır. Wallerstein, hareketin ilk aşamasında medyanın protestocuları görmezden geldiğini, hareket yayılmaya başlayınca da meseleyi tepeden bakan bir üslupla yorumladığını belirtmiştir. Hareketin meşruiyet kazanmasıyla birlikte merkez medyanın yayın organları olan New York Times ve Times gazetelerinin hareketi ciddiye alan ifadeler

kullanmıştır. Immanuel Wallerstein, Wall Street hareketinin, 1968 hareketi gibi kalıcı bir miras bırakacağına ve toplum üzerinde değişim yaratacağına vurgu yapmaktadır.

Wall Street'i İşgal Et sosyal medya sürecinin nasıl işlediğine değinmek gerekirse; eylemlerin ilk gününden itibaren sosyal medya platformları etkin biçimde kullanılmış bu da dünya da hareketin yankı uyandırmasını sağlamıştır. Eylemlerin ortaya çıkışı ve örgütlenmesi anlamında Facebook ve Twitter aktivistlere büyük kolaylık sağlamıştır.

Twitter'da eylemi başlatan grup Adbusters #OccupyWallStreet hashtag'ini ilk olarak 13 Temmuz'da üyelerine gönderdikleri bir e-postada kullandılar. Daha sonra bu hashtag Twitter'da kullanılmaya başlandı. Olayların başladığı 17 Eylül'deyse Wall Street'i İşgal Et Twitter kullanımı en üst seviyesine ulaştı. OWS sürecinde "haberleşme" büyük oranda "Twitter" üzerinden devam etmiştir. Twitter'ın bünyesinde oluşturduğu "etiket" (hashtag) sayesinde konu ile ilgili tweetler tek başlık altında toplanabilmiştir. Süreç boyunca en fazla kullanılan etiketler sırası ile şöyleydi: #OWS, #OccupyWallStreet, #OccupyWallSt, #OccupyWallStNYC ve #NYPD.

Etiket bazında değerlendirecek olursak en fazla kullanılan #OWS etiketi 2 yıllık süreç içerisinde toplamda 11.126.729 mesaj sayısına ulaşmıştır. Haberleşme "Wall Street'i İşgal Et" ve "New York" imzalı etiketler üzerinden devam etmiştir. Kullanılan etiketlerin toplam sayısına bakarsak Wall Street protestoları için açılan toplam 5 etiketin mesaj bazında ulaştığı rakam sayısı 15.8 milyona ulaşmıştır (insanhaber.com, 2013).

Tutuklamaların yaşandığı, Times Meydanı'nda protestoların yapıldığı, Zuccotti Parkı'nın boşaltıldığı anlar sosyal medyada en çok dikkat çeken günler olmuştur.

Diğer bir yandan, Mashable'ın (2011) haberine göre 1-6 Ekim 2011 tarihleri arasında, Twitter OWS olaylarında en hareketli haftasını yaşamıştır. Farklı Twitter hesaplarından 13.133 mesaj gönderilerek Brooklyn Köprüsü'nde yapılan protestolar sonrası yaşanan tutuklamaların bilgisi eylemciler tarafından halka bildirilmiştir.

Brooklyn Köprüsünde yaşananları dijital aktivizm araçlarından biri olan Youtube aracılığıyla izleyen sosyal medya kullanıcıları aynı zamanda cep telefonları sayesinde orada olanlardan haberdar olabiliyorlardı.

Resim 1.4: Brooklyn Köprüsünden haber alan eylemciler

Yukarıdaki kişi fotoğrafın çekildiği esnada Brooklyn Köprüsü'nde sürmekte olan protestoya dair haberleri canlı olarak insanlarla paylaşan protestoculardan birisidir.

Resim 1.5: Brooklyn Köprüsünden haber alan eylemciler 2

Murat Eren'in (2011) orada olduğu zamanlarda gözlemlediğine göre; yukarıdaki fotoğrafta yer alan kişi telefonun diğer ucunda Brooklyn Köprüsü'ndeki göstericilerden birisi ile konuşmaktadır. Telefonda gösterinin gidişatından ve polis müdahalesinden bahsedilmektedir. Yukarıdaki telefonla konuşan kişi ise telefon ile

konuştuğu kişinin söylediği her şeyi cümle cümle tekrar edip, söylediği her cümle, kendisine fiziksel olarak tam olarak ne dediğini duyabilecek kadar yakın olan 40-50 kişilik grup tarafından hep bir ağızdan tekrar edilmektedir. Böylece telefonun diğer tarafındaki kişinin söyledikleri tüm parkta yankılanmakta ve herkese ulaşmaktadır. Burada dikkat çekmemiz gereken önemli nokta dijital aktivizm aracı olarak cep telefonunun nasıl kullanıldığıdır.

“Wall Street’i İşgal Et” hareketinde Twitter’ın yanı sıra Facebook’un da etkin kullanımı söz konusudur. OWS eyleminin resmi Facebook sayfasının yanı sıra, 400 ayrı Facebook sayfası açılmış buda eylemin Amerika’da yayılmasında etken rol oynamıştır. Occupy sayfa ve grupları 170.000 Facebook kullanıcısının gönüllü olarak eylem için aktif rol oynamasını sağlamıştır. Sayfaların toplamı 1.4 milyonun üzerinde ‘beğen’i almıştır. Facebook’ta açılan grup ve sayfaların büyük çoğunluğu eylemin ilk yarısını oluşturan 17 Eylül – 5 Ekim tarihleri arasında açılmıştır. 11 Ekim 2011 tarihinde Occupy sayfalarında oluşan etkileşim en üst seviyesine ulaşarak 73.812 gönderi ve yorum tek bir gün içinde gerçekleşmiştir. Tüm eylem boyunca Wall Street’i İşgal Et sayfalarındaki yoğun kullanımın eyalet başkentlerinden ve üniversitelerden kaynaklandığı gözlemlenmiştir (Gaby, Caren, 2011).

Özetle, Wall Street eylemleri sosyal medyadan yararlanıp küresele boyuta ulaşan küreselleşme karşıtı tabanlı olan harekettir. Wall Street hareketinin sadece sosyal medya sayesinde küreselleştiğini söylemek doğru değildir. Burada önemli olan gelip geçici gösteriler yerine Tahrir Meydanı’ndaki gibi belli bir alanın mesken tutulması, zor koşullarda tanışma, paylaşma, dayanışma derken ortak bir ruh, bir hedef, mücadele azmi, içerisinde bir hareketin doğması söz konusudur. Bu da dijital aktivizm türlerinden internet destekli yüksek düzeyde yer alan oturma eylemleri, uluslararası gösteri ve buluşmalar kategorisine girmektedir. Orada bulunamayan insanlar ise eylemcilere destek olmak amaçlı internet üzerinden meydana teslim pizzalar ısmarlamıştır bu da aktivizmin düşük düzeyde olan bağışta bulunmak türü olarak değerlendirilmek mümkündür.

2.4.1.4 Londra İsyanı (London Riot)

Toplumsal olayların, Latin Amerika veya Arap ülkeleri gibi ekonomik, sosyal ve siyasal koşulların sömürülen sınıflar için daha zorlu olduğu coğrafyalarda yaşanan sosyal patlamalar, günümüzde Avrupa ülkelerinde göçmen isyanları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu Avrupa ülkelerinden biri de İngiltere'dir. 1980'den bu yana göç almaya devam eden İngiltere'de iç karışıklıklar daha önceki yıllarda kendini göstermiştir. Bu nedenle İngiltere'de ayaklanmalar sadece 2011 yılında olmamıştır. Dünya Savaşı sonrası dönemde Nothinghill ve Nottingham'da (1958) Race Riot²⁰ yaşanmıştır. Yine daha sonra ki yıllarda gerçekleşen 1981'deki Brixton, 1985'teki Broadwater Farm ve 1995'teki ikinci Brixton isyanlarının nedeni çok kültürlü topluluk olan İngiltere'de ırksal ayrımcılık sorunundan kaynaklanmaktadır.

Zygmunt Bauman'a (Aktaran Günay, 2011) göre “isyanları anlayabilmek için tüketim toplumu üzerine düşünmek gerekli ve önemlidir. Ancak arkasında bir sömürge tarihi olan, ırkçılığın ve ayrımcılığın bu kadar kurumsallaştığı bir ülkedeki gençlerin tüketim mallarına sahip olamadıkları için duydukları öfkeyi sadece tüketicilik arzusuna bağlamak, bu eşitsizliklerin tarihine karşı gençlerin duyduğu haklı öfkeyi görünmez kılabilir. İngiltere'de 80'lerden bu yana yaşanan dört büyük siyah isyanının, ortalığı kasıp kavurması ama ortalama bir hafta sürmesi bunun somut örneğidir. Önemli olan olayları somut ve tarihsel bağlamlarında değerlendirebilmektir.

İngiltere'de farklı tarihlerde yaşanan isyanları kendi içlerinde karşılaştırılınca benzerlikleri de artmaktadır. İsyanların patlak verdiği bölgeler siyahların çoğunlukta olduğu göçmenlerin yaşadığı yoksul semtlerdir. Bu bölgelerde işsizlik oranları yüksektir. Hepsinde de bir polis baskısı, polis devleti uygulamaları söz konusu olup, olayların patlak verdiği dönemler, ekonomik kriz dönemleridir. Tüm örneklerde, polisin sebep olduğu bir kıvılcımla patlayan olaylar, hızlı biçimde yayılan bir isyan hareketine dönüşmüş ve gelişip yayılarak büyümüştür. Bu isyan dalgasına kaçınılmaz olarak yağma ve yakıp yıkmalar eşlik etmiştir.

²⁰Siyahi ve beyaz çatışması

2011 yılında İngiltere’de gerçekleşen ayaklanmanın, İngiltere’de geçmiş yıllarda yaşanan diğer eylemlerden farkı dijital aktivizm örneği olarak ele alacağımız bir örneği teşkil etmesidir.

Londra’nın kuzeyindeki Tottenham bölgesinde 6 Ağustos 2011 yılında başlayan olaylar, 10 Ağustos 2011’e kadar hızını arttırarak sürmüş, sonrasında ise giderek sönümlenmiştir. Olayları başlatan gelişme, polisin 4 Ağustosta Tottenham bölgesinde, Mark Duggan adlı bir siyahı bir gencin polis tarafından sokakta öldürülmesi ülke de ayaklanmalara neden olmuştur. Öldürülen kişinin yakınları ve mahalle sakinleri, 6 Ağustos 2011’de bir protesto yürüyüşü düzenleyerek Tottenham polis karakolunun önüne gelmiş ve kendilerine bir açıklama yapılmasını talep etmişlerdir. Polisin açıklama yapmaması üzerine, olaylar hızla gelişerek bir isyana dönüşmüştür. Aynı günün akşamı Tottenham ve civarında yüzlerce kişiden oluşan gruplar, önce polis binalarına ve araçlarına yönelik saldırılarda bulunmuşlardır. Ardından olaylar iyice gelişerek çeşitli binaların ve dükkânların yağmalanmasına dönüşmüştür. Ertesi gün gösteriler dozu artarak devam etmiştir. 8 Ağustos’ta hem göstericilerin sayısı hem de olayların gerçekleştiği bölge sayısı artarak, Londra dışına (Liverpool, Manchester, Brixton, Enfield, Islington, Wood Green, Oxford Circus gibi) taşmaya başlamıştır. Bu bölgelerin çoğu da Tottenham gibi göçmen nüfusun yoğun olduğu semtlerdir.

Bu hareketi McLuhan’ın Alan Touraine’den alıp uyarladığı tipolojide bakacak olursak;

Bu ayaklanmanın kimliğini, geçmiş yıllarda olan isyanlar gibi İngiltere’nin ırkçılık politikasından dolayı 2011 yılında başlayan ayaklanma toplumdan dışlanan ve izole edildiğini düşünen insanlar oluşturmaktadır.

Hareket, polisin bir siyahı öldürmesi veya yaralamasına karşı başlatılmıştır.

Toplumsal hedef ise, Londra ayaklanmalarında toplumu etkileyen sosyoekonomik ve politik problemleri gündeme getiren isyancılar iktidarların normalleştirmeye çalıştıkları baskı ve tahakküm politikalarına bir karşı çıkışı ve adalet talebini gündeme getirmektir.

Londra isyanları kimlik ve insan hakları konusunu ele aldığı, örgütlenmede dijital platformları kullandığı ve onları üzerinden örgütlendiği için yeni toplumsal hareketler kapsamında ele alınmaktadır.

The Guardian'a göre, Londra'da isyancıların yaşları 10'dan başlamakta olup ortalama yaş ise 16-24 yaş arasındadır (BIA Haber,2011). Bu gençler geleceğe dair umutları olmayan ve kamusal alanda seslerini duyuramayan kesimdir. Mark Duggan'ın polislerce öldürülmesi, binlerce genç için kendi dışlanmışlıklarını ve ezilmişliklerini imleyen bir olay haline gelmiştir. Bu nedenle genç aktivistler olaylar başladığı andan itibaren tüm etnik kimlikleriyle beraber hareket etmeye başlamışlardır. Eylemciler birlikte hareket etmek ve örgütlenmek amacıyla daha çok sosyal medya platformlarını kullanmışlar ve eylem anında bir araya gelip benzer bir kaderi paylaştıkları insanlarla kendilerini ifade etme imkânı bulmuşlardır. Gençlerin sosyal medya platformlarından örgütlenip karıştığı yağmalama ve yakıp yıkma olayları dijital aktivizm türlerinden yüksek düzeyde internet destekli olan şiddetle mala zarar verme içerisinde yer almaktadır.

Gelir düzeyi düşük kesim tarafından başlatılan ve kısa sürede tüm sınıfların da dahil olduğu bu ayaklanma BlackBerry Riot olarak da anılmaktadır. Ayaklanmanın BlackBerry adını alması dijital aktivizm aracı olarak BlackBerry marka cep telefonu kullanılmış olmasından kaynaklanmaktadır.

BlackBerry Mesaj servisi şifrelenmiş bir ağ olarak tasvir edilir (Ball,2011). BBM, BlackBerry telefonlarının kendi aralarında kullandıkları ücretsiz mesaj servisi sağlayıcısıdır. Facebook ve Twitter gibi bir sosyal medya platformu değildir. Fakat 2011 yılında isyancıların birbirleri ile örgütlenmek için kullandıkları ana medya görevini üstlenmiştir.

BBM ile sosyal medya platformları arasındaki en belirgin fark; BBM'in kendine özgü şifresi yöntemi olması ve sadece BlackBerry telefonlarında bu özelliğin kullanılmasıdır. İnsanlar sadece bir kereye mahsus olmak üzere şifre girerek diğer insanlara kolayca erişim sağlayabilmektedir. Facebook ve Twitter da açık erişim olanağı olduğu için BlackBerry isyancılar için güvenlik güçlerine ve hükümete karşı daha güvenli bir ortam sunmuştur. Çünkü İngiliz Hükümeti sanal platform kullanıcı hesaplarından elde ettikleri görüntüleri teknik incelemelerden geçirdikten sonra, açılan davalardaki vandalizm, kamu malına zarar vb.

suçlamalarında görüntüleri ve paylaşımları birincil delil olarak kullanmıştır (Euronews,2011).

İnsanlar neden başka telefon değil de özellikle BlackBerry marka cep telefonu kullandılar? sorusu üzerinde durulması gereken bir konudur. İngiltere’de cep telefonlarına sahip olmak düşük maliyetleri olduğu için herkesin sahip olması çok kolaydır. İnsanlarda kendine has özellikleri olduğu için BlackBerry telefonu tercih etmeye yönelmişlerdir.

Başta İngiliz basını olmak üzere tüm Avrupa medyasında olaylar “çetelerin kışkırttığı siyahların dükkânları ve binaları yağmalaması, kundaklaması, halkın malına zarar vermesi” şeklinde yer bulmuştur.

Olayla ilgili gazeteler şu manşetlere yer vermiştir.

“The Sun gazetesi yaşananları 'utanç verici' diye niteleyerek 'Londra Olimpiyatları'na bir yıldan az bir süre kala itibarımız zedelendi. Bu en saf ve basit şekliyle anarşidir, hayata ve mülkiyete karşı ciddi bir tehdittir.' diye yorumladı.

The Daily Telegraph, olayları tek niyeti şiddet olan vahşi bir kargaşa olarak değerlendirerek, 'Bu tür durumlarda resmi otoriteyi korumak için yapılacak tek şey, bu 'haydut'lara (thug) zorla da olsa kanun ve kurallara uyulması gerektiğinin öğretilmesi zorunludur.' dedi.

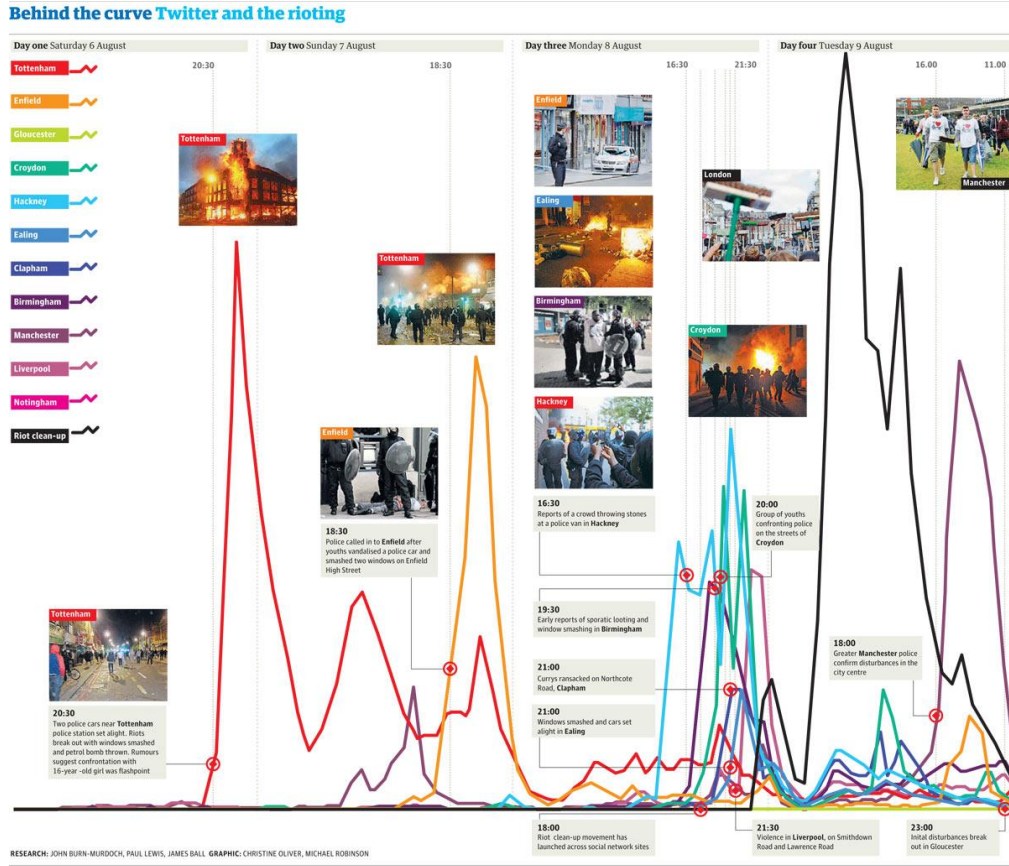
The Telegraph, 'Tottenham Ayaklanmaları: Polis çetelerin ayaklanmasına, çapulculuk yapıp yağmalamasına izin veriyor.' diye yazdı.

The Guardian, halkı polise destek olmaya çağırarak 'İngiltere'deki 2011 ayaklanmaları, kaos ve düzen arasındaki yarışın kazananını belirleyecek. Bu bağlamda, yanında durulması gereken tek taraf vardır. Saldırıları, yıkım, suç ve korku saltanatı durdurulmak zorundadır.' yorumunda bulundu” (Wikipedia,2011).

Dijital aktivizm aracı olarak BlackBerry dışında Facebook ve Twitter da 2011 Londra ayaklanmasında aktif rol oynamıştır. Guardian ve London School of Economics’in yaptığı araştırmada İngiltere’de bulunan 6 şehirde 270 kişi üzerinden yapılan mülakat da Londra İsyanı ile alakalı 2.5 milyondan fazla tweet incelenmiştir. Londra’da gerçekleşen yağmaların ardından insanlar tekrar twitter üzerinden #cleanup #riotcleanup hashtag altında örgütlenmişler ve ellerinde fırçalarla sokağa

çıkıp yağmalanan yerlerde temizlik yapmışlardır. (Cawley,2011) Twitter’da “Cleanup” ile ilgili mesaj gönderimi 1,000’den fazla retweet almıştır. Bu da tweetlerin 7 milyon’dan fazla Twitter kullanıcısına ulaşmasını imkân sağlamıştır (The Guardian & London School of Economics,2011).

Tablo 1.13: 6 – 9 Ekim Londra İsyanının Twitter’a Yansıması

Kaynak: <http://www.theguardian.com/uk/2011/aug/24/twitter-study-post-riot-plans>

Tablo 1.13’de görüldüğü üzere 6 – 9 Ekim Londra İsyanının Twitter’a yansıması yer almaktadır. Eylemlerin hangi gün hangi saatte İngiltere’nin hangi bölgelerine yayıldığını görmek mümkündür.

Tablo 1.14: Londra Eyleminde Twitter’da En Çok Kullanılan 20 Hashtag

Hash tag	Number of instances of use of hash tags relating to the riots
Londonriots	1354678
Riots	234326
Ukriots	213953
Riotcleanup	198274
Tottenham	143693
Manchesterrriots	95446
Enfield	65707
Birminghamriots	56668
Hackney	53067
manchester	45827
birmingham	42098
London	35163
prayforlondon	34507
Liverpool	28562
Croydon	28334
Liverpoolriots	27264
Jobs	22348
Brixton	17575
Manchesterisred	16378

Kaynak : <http://www.theguardian.com/news/datablog/2011/dec/08/riot-twitter-top-200>

Londra eyleminde Twitter’da en çok kullanılan 20 Hashtag ve kullanım sayısı tablo 1.14’de yer almaktadır.

Tablo 1.15:Londra Eyleminde En Çok Retweet Edilen Twitter Hesapları

Twitter account name	Number of retweets of this account about riot related activities	Profile description of the twitter account
Riotcleanup	40960	"Clean up OUR Communities."
Paullewis	30031	"Guardian Special Projects Editor paul.lewis@guardian.co.uk"
Piersmorgan	20412	"One day you're the cock of the walk, the next a feather duster."
Bbcnews	18836	"The latest stories, features and updates from BBC News"
itv_news	15177	"Follow itv breaking news on @itvnews. We no longer use this account. "
Bbcbreaking	13476	"Breaking news alerts and updates from the BBC. For news, features, analysis follow @BBCWorld (our World edition) and @BBCNews (our UK edition)."
Guardian	11513	"Top stories, special features, live blogs and more from guardian.co.uk"
lawcol888	9290	"Lawyer, rugby player, keen traveller - and most recently quite keen on photography too...\r\nTweets are my own views and no-one else's"
Simonpegg	9240	"Actor\rwriter\rdog owner\rwinner of 50m flat race 1977-1981"
Gmpolice	8904	"Greater Manchester Police's feed is monitored Mon-Fri but is not for reporting crimes. Emergency: call 999. Non-Emergency: call 0161 872 5050."
channel4news	7228	"In-depth analysis from our newsroom of experts, exclusive stories & breaking news."
Artistsmakers	7033	"Revolutionary Arts: artistsandmakers.com, Empty Shops Network, spareplace.com. Organised #riotcleanup Artist\rwriter. Coast Awards 2011 Winner, FRSA. "
lord_voldemort7	6697	"Running around leaving scars, collecting my jar of hearts and tearing love apart...\r\n\r\nlv7thinks@gmail.com\r\n"
Skynews	6151	"Stories direct from the Sky News newsroom.\r\nTweets us your queries

		and questions.\r\nFor breaking news, follow @skynewsbreak."
Ruwaydamustafh	6146	"Works at Begum & Co Solicitors. Blogger on @HuffingtonPost, @KurdishRights and @Globalvoices. British-Kurdish writer & angry feminist. "
Manchesterriots	6096	"Occasionally tweeting and retweeting Manchester based news\/events as the riots are over (for now) I have nothing else to do. Personal - @ElliottTDuke"
Twitpic	6024	"Share photos on twitter - follow @noaheverett for other unofficial news"
fieldproducer	6004	"Journalist, Digital News Editor at Sky News, breaking news on Twitter since 2009. Any views expressed on here are my own"
recruitmentjob1	5962	"recruitment Jobs UK"

Kaynak : <http://www.theguardian.com/news/datablog/2011/dec/08/riot-twitter-top-200>

Tablo 1.15’de gördüğümüz üzere 20 adet en çok Retweet edilen Twitter hesabı yer almaktadır. "Riotcleanup" hesabı 40,960 Retweets ile en çok Retweet edilen Twitter hesabı olurken, ikinci en etkili hesap 30,031 Retweets ile Paul Lewis olmuştur.

Özetle, Londra’da kimlik arayışın ile başlayan eylemler daha sonra isyana dönüşmüştür. Londra İsyancıları kimlik ve insan hakları konusunu ele aldığı, örgütlenmede dijital platformları kullandığı ve onları üzerinden örgütlendiği için yeni toplumsal hareketler kapsamında ele alınmıştır. Sosyal medya platformları üzerinden örgütlene halk olayın küreselleşmesini hem de örgütlenmenin daha hızlı olması sağlamıştır. Halkın örgütlendiği sosyal medya platformları üzerinden gerçekleştirdiği eylemler dijital aktivizmin yüksek düzeyde internet destekli şiddetli mala zarar verme eylemi içinde değerlendirilmiştir. Londra İsyanında önemli bir husus ise, örgütlenme amacıyla sosyal mecraların yanı sıra insanların cep telefonunu da kullanmış olmalarıdır.

3. TÜRKİYE’DE DİJİTAL AKTİVİZM

3.1.İnternete Dokunma Eylemi

Türkiye’de ilk defa sosyal paylaşım ağları üzerinden örgütlenerek düzenlenen eylemler arasında en kalabalık olanı 2011 yılında gerçekleşen “İnternete dokunma eylemi” olmuştur. BTK kararı ile internete uygulanan yasaklara ve sansürlere karşı olan halk geniş bir desteğe ulaşarak 15 Mayıs 2011 tarihinde ortak bir eylem kararı almıştır. 22 Ağustos 2011 yılında uygulamaya konacağı söylenen internete yeni filtre getirecek sisteme karşı yüzbinlerce internet kullanıcısı Facebook ve Twitter’da gruplar kurarak bu platformlar üzerinden örgütlenip sokakta eylem yapmışlardır. Türkiye’de toplamda 28 ilde ve daha sonra eylemin küreselleşmesi ile birlikte yurtdışında 3 ülkede (Almanya, Avusturya, Hollanda) eşzamanlı olarak eylemler düzenlenmiştir.

Resim 1.6: Taksim İnternete Dokunma Eylemi

İnsanların örgütlenmek için kullandıkları sosyal medya platformlarından biri olan Twitter’da filtre uygulamasının başlayacağı 22 Ağustos’a dikkat çekmek için kullanılan #22agustos öne çıkan hashtaglerden biri olmuştur (Ntvmsnbc, 2011).

Eyleme her yaş grubundan insan katılırken çoğunluğu oluşturan yaş grubu 15-35 yaş arasında olmuştur. Bu yaş grubunun daha çok katılımcı olmasının en önemli sebebi interneti daha çok kullanıyor olmalarıdır. Eyleme katılanlar bir yandan

yürürken bir yandan da internete girerek eylemi sosyal paylaşım sitelerinden paylaşmış, yaşadıklarını, hissettiklerini çektikleri fotoğrafları anı anına internet üzerinden dünyaya aktarmıştır. İnternet de yer alan sosyal platformlar sayesinde internetime dokunma hareketi küresellik kazanmış oldu.

Bir başka internetime dokunma hareketi ise 18 Ocak 2014 yılında gerçekleşmiştir. #18Ocak18DeSokaklara hashtag ile insanlar sosyal medya platformlarından 18 Ocak 18.00'da sokağa çıkmaya, ,internet sansürüne dur demek için Türkiye'nin farklı illerinde örgütlenmeye davet edilmişlerdir. Ayaklanmaya RedHack grubu da Twitter üzerinden destek vermiştir.

Bu ayaklanmanın kimliğini, kısıtlamalara ve sansüre karşı çıkan her yaştan insan grubu oluşturmuştur.

Hareket, internet kullanıcılarının ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkının engellenmesini protesto etmek amacıyla ortaya çıkmıştır.

Toplumsal hedef ise, Türkiye'de internet kullanımının, uluslararası kuruluşlarda olduğu gibi açık ve filtresiz erişimi temel bir insan hakkı olarak görülmesini sağlamaktır.

İnternetime dokunma hareketi, amaçları, değerleri ve örgütlenme bakımından yeni toplumsal hareketler içerisinde değerlendirilmektedir.

Türkiye'de dijital aktivizm örneği olarak ele aldığımız internetime dokunma hareketi dijital aktivizm türlerinden internet destekli aktivizm türünde yer almaktadır. İnsanlar bu eylem sürecinde protestolar, yürüyüşler düzenlemiş ve gösterilerde bulunmuşlardır. Örgütlenmek adına sosyal medya platformlarını kullanan halk gerçekleştirdiği protestolar sayesinde yasanın yürürlüğe girmesi ertelemiştir.

Özetle, Türkiye'de ilk kez dijital aktivizm hareketi olarak internet sansürü için başlatılan internetime dokunma hareketi onlarca katılımıyla gerçekleşmiş ve başarılı olmuştur. İnternetime dokunma hareketi, amaçları, değerleri ve örgütlenme bakımından yeni toplumsal hareketler içerisinde değerlendirilmektedir. On binlerce insan internet üzerinden örgütlenip, sokakta eylemlerini gerçekleştirmişlerdir. Bu da online olan eylemin offline ortamda hayata geçmesi açısından Türkiye'de gerçekleşen dijital aktivizm açısından önemli bir örnektir.

3.2.Gezi Parkı

Gezi Parkı hareketi 2013 yılında Mayıs ayının sonlarında İstanbul Taksim’de başlamış ve daha sonra tüm dünyaya yayılarak küresel bir hareket halini almıştır. 27 Mayıs 2013’de Taksim Meydan’ında Belediye Meclisi tarafından onaylanmış yayalaştırma projesi yapımı için çalışmalar yapılırken, Gezi Parkı’nın duvarının bir kısmı Taksim yayalaştırma projesini uygulamak kapsamı altında yıkılmış bununla birlikte ağaçlarda yerinden sökülüştür. Bu nedenden dolayı Taksim Dayanışma grubu²¹ eyleme başlamıştır. Gezi Parkı’nda ağaçların sökülmesini engellemek için bekleyen grup park da çadırlar kurmuştur. Yapılan bu eyleme karşı 28 Mayıs 2013 günü yıkım çalışmaları durdurulmuş fakat ilerleyen günlerde polis ekiplerinin eylemcilere müdahalesi çok sert olmuştur. Eylemcilere yapılan sert müdahalenin sonucunda polis şiddetine karşı tepki gösteren halk daha da örgütlenmiş ve kalabalık bir kitle grubu haline gelmiştir. 31 Mayıs 2013’de İstanbul 6. İdare Mahkemesi’nin, Topçu Kışlası Projesi hakkında yürütmeyi durdurma kararı verdiğini açıklamasına rağmen yurt genelinde eylemler artarak devam etmiştir. Olayların asıl hız kazandığı 31 Mayıs günü polisin eylemcilere müdahalesi çevre hareketi olarak başlayan Gezi Parkı eylemini sosyal medya platformlarında yankı uyandırması sayesinde Taksim Gezi Parkı’nda sınırlı kalmayıp Türkiye’de farklı illere daha sonra da İstanbul Taksimden tüm dünyaya yayılmıştır.

Resim 1.7 :Taksim Gezi Parkı

²¹Taksim dayanışma platformu politik birliği olmayan, politik niteliği belirlenmemiş yapısı içinde gezi parkı direnişinde önemli rol oynamıştır.

Gezi Parkı sürecini, yeni toplumsal hareket teorisine göre Türkiye’de ilk defa büyük katılımın olduğu merkezsiz hareket olarak adlandırmak mümkündür. Bu gelişmenin ortaya çıkmasında internet ve enformasyon teknolojisinin yaygınlaşması yadsınamaz bir gerçektir. Sosyal medya, bir etkiyi çok çabuk hızlandırıp, etkinin yoğunlaşmasını ve gücünü arttırmasını sağlayan bir araçtır. Aynı zamanda Türkiye’de sosyal medyayı kullanan insan sayısının fazla olması da büyük bir etkinin olmasını sağlamaktadır. Taksim Gezi Parkı direnişi sosyal medya platformlarının egemen olduğu sanal dünyada hemen kendine destekçi bulmuştur. İnsanlar sosyal medya sayesinde sokaklara dökülüp büyük kitleler oluşturdular. Ana akım medyanın bu olaya yer vermemiş olmasından dolayı da eylem süresince aktivistler bilgi akışını radyo, televizyon gibi ana akım medyalardan değil, bilgisayarlardan hatta mobil cihazlardan takip etmişlerdir. Bu nedenle ana akım medya eylemciler tarafından protesto edilmiştir. İlk aşamada polisin eylemcilere uyguladığı şiddet görüntüleri Facebook, Twitter ve Youtube üzerinden ülke ve dünya çapında yayılmıştır. Genel olarak Facebook ve Twitter üzerinden Gezi Parkı direnişinin rakamsal verilerine bakacak olursak; Gezi Parkı sürecinde Twitter üzerinden #direngeziparkı hashtag ile 7.920.511 mesaj paylaşılmıştır. #direngeziparkı hashtag’i dışında Türkiye’de İstanbul dışı şehirlerde yaşanan eylemleri temsil etmek için o şehrin ismini taşıyan hashtagler de kullanılmıştır. (#direnankara, #direnantakya, #direnadana, #direnekişehir vb.) Gezi Parkı’nda kullanılan bu etiketlerin ulaştığı mesaj sayısı 23.9 milyona adan bulmuştur (İnsanhaber, 2013).

New York Üniversitesi Sosyal Medya ve Siyasi Katılım Laboratuvarı’nın yaptığı araştırmaya göre de, 31 Mayıs Cuma Günü Saat 16.00 ile 00.00 saatleri arasında Gezi Parkı ile ilgili Twitter’da 2 Milyon tweet atılmıştır. Bu tweetlerin % 90’ı Türkiye’den, % 50’si İstanbul’dan olmakla birlikte tweetlerin %68’i Türkçe yazılmıştır. Hashtagler bazında bakacak olursak #occupygezi 170 bin, #geziparki 50 bin tweet atılmıştır (Hürriyet,2013) .

Facebook üzerinde yer alan Gezi Parkı ile ilgili Türkiye’de açılan gruplardan bazılarını inceleyecek olursak; “Diren Gezi Parkı²²” adı altında açılan grup 645,878 beğeni almıştır. Bir diğer örnek ise “Taksim Gezi Parkı Derneği²³” için açılan grup

²²<https://www.facebook.com/geziparkidirenişi?fref=ts> erişim tarihi. 02,05,2014

²³<https://www.facebook.com/taksimgeziparkiderneği?fref=ts> erişim tarihi . 02,05,2014

94,188 beğeni ile Gezi Parkı sürecinde en çok takip edilen gruplar arasında yerini almış bulunmaktadır.

31 Mayıs – 29 Haziran 2013 tarihleri arasında Twitter üzerinden paylaşılan Hashtaglere bakacak olursak;

#direngeziparkı, #occupygezi, #geziparkı, #direngezi, #geziparkıicintaksime, #direngeziparki, #geziparkıcanlabaşla, #türkiyemdireniyor, #direngazi #sesvertürkiyebuülkesahipsizdeğil, #bubirsivildirenis, #oyunagelmetürkiyem, #provokasyonagelmiyoruz, #tayyipistifa, #direnankara, #sesverturkiye, #tayyipistifa, #direnbeşiktaş, #şiddetidurdurun, #hükümetenot, #izmitdireniyor, #direnizmir, #çözümölur, #medyagreve, #cnntvhabertürküboykotediyoruz, #direndersim, #tayyipsanagüleğüle, #atatürkiyikivarsın, #1milletuyanıyor, #eylemvakti #abdullahgülgöreve, #opturkey, #büyüktürkiyeiçinvarız, #tayyipiçinvarız, #genelgrev, #genelgrevedavet, #delilimvar, #ülkeniçinsağduyuluol, #sonarzum, #24saatiçindeistifaet, #kavgayakargaşayahayır, #garantidenparanicek, #polisevedönsün, #mehmetayvalıtaşölümsüzdür, #bizdeğilpolisevedönsün, #bubirdostlukçağrısıdır, #bumilletbuoyunagelmez, #kaybedenülkemizolur, #tabiatkanunutasarısınahayır, #artıktürkiyemsakinleşsin, #evrenselbarışadoğru, #provekeyegelmetürkiyem, #kesinliklebugün, #olimpiyatstadındaomuzomuza, #imamhatipliyoynagelmiyor, #türkiyeiçinkardeşlikvakti, #70milyonduadayız, #miraçkandilimizmübarekolsun, #eyvallahgezim, #direnrize, #direntürkiye, #türkiyedenözürdileyin, #dahagüzelsintürkiye, #çapulculartakipleşirse, #direnhayattv, #trtözürdileyecek, #wearegezi, #akgönüllülertakipte, #sehitkomisermustafasari, #zamankardeşlikzamanıtürkiyem, #weareerdoğan, #direnturkiyetayyipgeliyor, #provokatörbaşbakanistemiyoruz, #direntürkçe, #türkiyeseninledikdureğilme, #flamasızgezi, #ankarabaşbakanınıkarşılıyor, #türkiyebaşbakanınınyanında, #provokatörtayyip, #mehmetiallaborayanındayız, #provokatörünlülériboykotediyoruz, #boykotbaşlıyor, #direngeziseninleyiz, #provokatörlereuyuma, #tayyipyalanları, #tayyibiyedirmeyiz, #direneskisehir, #cnnmovemyourdirtyhandsfromturkey, #bumillletsiziaffetmez, #cevapver #askerkışlanadön, #başbakankiminlegörüşün, #referandumahayır, #türkiyesokakta #kabataşeşkiyalarıbulunsun, #yalancıprovokatörler, #parklاربizimidir, #evinedön #polisevinedön, #budahabaşlangıçmücadeleyedevam, #doktorumadokunma,

#worldmediagotoankara, #bugünlerdenankara, #1milyonaryantaksime, #duranadam, #direnaturanadam, #standingman, , #hepimizçarşızı, #1milyonaryankazlıçeşmeye, #1milyonbugüntaksime, #bugünmilyonlarkazlıçeşmede, #ihsaneliaçıkadestekoluyoruz, #ülkesinisevenadam, #hiçzamanıdeğil şeklindeydi.

Sürecin Twitter üzerinde ilerleyişine bakıldığında; başlarda sadece etiketler üzerinden yayılmakta olan mesajların, sürecin ilerleyen aşamalarında herkesin artık konudan haberdar olması nedeniyle herhangi bir başlık olmaksızın devam ettiği de görülüyor.

Dünya’da da En Çok Konuşulanlar Listesi’nde yer alan bu etiketler ise; #occupygezi, #occupygeziparki, #direngeziparki, #direnankara, #direngeziparki, #sesvertürkiyebuülkesahipsizdeğil, #direnizmir, #tayyipistifa, #tayyipistifa, #direnbesiktas, #direnaksim, #durankadin, #direnaturanadam, #cevapver, #eylemvakti, #24saatiçindeistifaet, #bizdeğilpolisevedönsün, #direngezi, #duranadam şeklindedir.

İstanbul Bilgi Üniversitesi tarafından online olarak yapılmış olan #direngeziparki anketinden elde edilen verilere göz atacak olursak; Gezi Parkı süreci boyunca protestolara destek verenlerin %39.6’sının 19-25 yaşları arasında olduğu %24’nün ise 26-30 yaşları arasında olduğu gözlemlenmiştir. İnsanların %75.8’i eylemlere sokağa çıkarak katılmıştır. Bu veri dijital aktivizm için sosyal medya platformlarının önemini bir kez daha gözler önüne sermektedir. Gezi Parkı hareketine katılanların gerek demografik özellikleri, gerek harekete katılmasında etkili olan ideoloji çevrecilik kapsamında kalmak kaydıyla, yeni toplumsal hareketin ideolojisine uygundur.

Eski ve yeni toplumsal hareketleri anlatırken Pakulski’nin (Aktaran Coşkun, 2006, s.137) yeni toplumsal hareketlerin 3 noktada eski toplumsal hareketlerden ayrıldığına vurgu yapmıştı. Bunlardan biri jenerasyon kavramı idi. Eski toplumsal hareketleri gerçekleştiren kuşağın X kuşağı olduğu (1960-1980 yılları arası doğanlar), yeni toplumsal hareketleri gerçekleştiren kuşak ise Y kuşağı (1980-2000 yılları arası doğanlar) olduğu vurgulanmıştı. Bilgi Üniversitesi’nin yaptığı anketin sonucunda ortaya çıkan sonuçta eyleme destek veren eylemcilerin Y jenerasyonunda olduğu ortaya çıkmış bu sonuç da Pakulski’nin yaklaşımını doğrulamıştır.

“Yeni toplumsal hareketler ‘ideoloji ve amaçlar’ açısından ekonomik yeniden dağılım meselelerine odaklanmaktan çok yağam kalitesi ve yağam biçimleri üzerine vurgu yapan ‘yapısı’ açısından lidersiz demokratik bir katılım biçimi destekleyen orta sınıf bireyleri kapsayan hareket olarak değerlendirilir” (Coğkun, 2006, s.11).

Larana’ya göre yeni toplumsal hareketler, yeni ve daha önce önemli olmayan boyutlarının ortaya ıkığını gösterir (Coğkun,2006, s.22).

Kimlik ile ilgili olan sorunlar kültürel sorunlarla daha çok iliğkilidir. Bu sorunlar genellikle hayatın niteliğine iliğkin sorunlardır. Yeni toplumsal hareketleri incelediğimizde Gezi Parkı rneğinde olduğu gibi daha çok kültürel sorunlarla karėılaėılmaktadır. Gezi Parkı, yeni toplumsal hareketin özelliklerinden biri olan merkezlessiz ve hiyerarėik olmayan örgütlenme biçimleri ve kimlik yönelim talepleri tağıdığı için kopuğ teorisi kapsamında değerlendirilmektedir. Bu anlamda Habermas, Touraine, Melucci ve Castells gibi dğnrlerin fikirleri önem kazanmaktadır.

Gezi Parkı direniğine katılan grupların kimliği, olayı daha iyi anlamak ya da anlamlandırmak amacıyla Manuel Castells’in Alain Touraine’den uyarladığı sosyal hareketlerin  tanımlayıcı ilkesine göre Gezi Parkı hareketini değerlendirecek olursak;

Hareketin Kimliğini; tüm ideolojilerden, kimlik ve yağ gruplarından insanlar oluğturmaktadır. Ayata’ya göre (Aktaran Kongar, Küçükkaya, 2013) eylemlere katılan kesimin keskin ideolojik grğleri yoktur, fakat siyasi grğleri vardır. Gezi Parkı eylemlerine katılan insanlar otoriter yönetimi protesto etmek için orada bulunmuğlardır. Bu nedenle Ayata, Gezi Parkı hareketini “yeni-orta sınıf” demokrasi hareketi olarak nitelendirmektedir.

Hareketin karėıtı, evre yeğil bilinci olan gençlere polisin uyguladığı Şiddet karėısında bağlamığtır. Fakat bu olayın kitlesel hale gelmesinde bugünün Türkiye’inde yağanan toplumsal sorunlar yer almaktadır. zgrlk, demokrasi, insan hakları gibi taleplerden ortaya ıkmığtır.

Toplumsal Hedef, Taksim Gezi Parkının yerine yapılması planlanan Topçu Kışlası ve ağaçların kesilmesini istemeyen çevre gönüllüleri ve aktivistler Gezi Parkı'nın yerinde kalmasını, yeşil alanların yeni yerler yapmak uğruna tahrip edilmemesi isterken diğer bir yandan protestolara katılan çoğunluk Türkiye'deki baskıcı ve otoriter yönetime karşı taleplerini ve memnuniyetsizliklerini dile getirmek istemektedirler.

Gezi Parkı hareketi yeni toplumsal hareketlerin eylem tanımına uyan görüntüler sergilenmiştir. Gezi Parkı eylemleri sadece meydanlarda gerçekleşmemiştir. Yeni toplumsal hareketlerin genel örgütlenme biçimleri; siyasi partilerden öte, hareketlerin hedefleri doğrultusunda kamuoyu ve medya desteği sağlamaya çalışan bir örgütlenme biçimi izlemektedir. Gezi Parkı direnişinin bir lideri bulunmamaktadır. Olayların arkasında siyasi parti yoktur. Sosyal medya platformları üzerinden örgütlenen halk hükümetin tutumuna ve polis şiddetine isyan etmiştir. Yaşananlar çevre hareketinden yola çıkarak farklı bir boyuta ulaşmıştır. Bu nedenle Gezi Parkı hareketi yeni toplumsal hareketler içerisinde değerlendirilmelidir.

Gezi Parkı hareketinde yeni toplumsal hareket olarak değerlendirebileceğimiz bir örnek olarak direnişçilerin kendi elleriyle yaptıkları açık hava kütüphanesi ele alabiliriz. Kütüphane, Yitik Ülke Yayınları'nın Twitter'da başlattığı kampanyanın ardından oluşturulmuştur. Twitter'da yayılan "Gezi Parkı, park olarak kalsın, güzel bir kütüphane açılsın. Yitik Ülke Yayınları olarak kitap desteği yapalım, kardeşlik kazansın. Zor mu? İşte Gezi Parkı'na yapılmasını istediğimiz Özgür Kütüphane" mesajıyla yayılan kampanya sonucunda, tuğlalardan bir kitaplık oluşturulmuş ve her çeşitten ve görüşten kitap burada isteyene ücretsiz olarak sunulmaya başlanmıştır (Yolcu, 2013).

Gezi Parkı hareketi küresel bir hareket olup yukarıda ele aldığımız bazı hareketler gibi küreselleşme karşıtı olarak doğmamıştır. Çevreci hareket olarak ortaya çıkmış daha sonra çevreci insanlara, polis güçlerinin yaptığı şiddetli müdahale ve acımasızlık kamuoyunu ayağa kaldırmış ve hareketin niteliğini de değiştirmesine neden olmuştur.

Türkiye’de dijital aktivizmin küreselleşmesi anlamında Gezi Parkı eylemleri güzel bir örnek oluşturmaktadır. Gezi Parkı’nda dijital aktivizmin internet destekli ve internet tabanlı olmak üzere iki aktivizm türünü de görmek mümkündür. İnternet tabanlı aktivizmin yüksek düzeyinde yer alan online dilekçe türüne örnek olarak change.org²⁴ adlı sitede düzenlenen uluslararası imza kampanyasını örnek verebiliriz. Bu kampanya Taksimde Gezi Parkı direnişinde polisin şiddetine dur demek amaçlı internet tabanlı bir aktivizm örneğidir.

Bir diğer örnek ise; Başbakan, Habertürk televizyonunda katıldığı programda “Twitter denilen bir bela var. Abartı, yalanın daniskası burada. Sosyal medya denilen şey şu anda toplumun ve toplumların bana göre baş belasıdır” şeklinde konuşmuştu. Bu konuşmanın üzerinden çok geçmeden Anonymous, Türkiye genelindeki eylemlerde polisin uyguladığı şiddeti protesto etmek için Başbakanlığın internet sitesini hacklemiştir (BİA News Desk,2013). Bu örnek Dijital aktivizmin internet tabanlı aktivizm düşük düzeyinde yer alan Hacktivism türüne örnek oluşturmaktadır.

İnternet destekli aktivizm türüne; Murat Aktihanoğlu, Oltaç Ünsal ve Duygu Atacan tarafından, bağış sitesi indiegogo.com’da “Full Page Ad for Turkish Democracy in Action: OccupyGezi for the World”²⁵ (Türk Demokrasisi için tam sayfa ilan: Dünya için Gezi’yi işgal et) sloganını ile başlatılmış olan ,Gezi Parkı eylemcileri, amaçlarını dünyaya duyurmak için New York Times veya Washington Post gazetesinde tam sayfa ilan yayımlatmak için bağış toplama kampanyasını örnek verebiliriz. Kampanyanın amacı şöyle açıklanmıştır: “Dünyanın Türkiye’de neler olup bittiğini bizzat Türklere öğrenmesini istiyoruz. Ülkemizi gerçek demokrasiye taşıırken dünyanın bize destek olmasını istiyoruz.” (Cumhuriyet, 2013). Kampanyanın sonucuna bakacak olursak, hedef 53 bin 800 dolar bağış toplamaktı. Ancak toplanması hedeflenen bağıştan daha fazlası toplanarak bağış 108,371 dolara ulaşmıştır. Bu kampanyadan anlaşılmaktadır ki insanlar sokağa çıkmadan da aktivizmin farklı türleri sayesinde eylemlere destek olabilmektedir.

Marshall McLuhan yeni teknolojilerin toplumsal devrimleri yarattığı anlayışının hakim olduğu teknolojik determinizm kuramında içerik yerine araca önem vermeyi tercih eder. Fakat bütün anlamı teknolojik araçlara yükleyip,

²⁴<https://www.change.org/tr/kampanyalar/monokl-polis-%C5%9Fiddetine-son-verilsin-contre-la-violence-policiere-a-istanbul>

²⁵<https://www.indiegogo.com/projects/full-page-ad-for-turkish-democracy-in-action> erişim 02 05 2014

teknolojik araçları şekillendiren insanları bunun dışında tutmak anlamsızdır. Bu nedenle McLuhan'a ek olarak Alvin Toffler'in görüşünden de yararlanılmalıdır.

Toffler'e göre, teknolojik değişimler toplumsal devrimlerin hem sonucu hem de nedenidir. Teknolojinin kökeninde bilgi yer almaktadır. Değişimin ardında teknolojik nedenler vardır fakat değişen sadece teknolojik boyut değildir. Toplumsal değişimi başlatan ve hızlandıran bilgidir. Ayrıca yeni teknolojilere sahip olmak ve adapte olmakta önemlidir. Bu nedenle önemli unsurlardan birisi teknolojik kültür diğeri de bireylerin teknolojik yatkınlığıdır" (Kılıçer, 2008, s.218-219).

Alvin Toffler, McLuhan'ın teknolojik determinizm kavramı ile önem verdiği teknoloji vurgusuna ek olarak insani yani bireysel kullanım boyutunu da eklemiştir. Yeni toplumsal hareketlerde teknolojik araçlar kadar, bireyin bu araçları nasıl kullandığı da önem kazanmıştır. Yeni toplumsal hareketlerde teknolojiyi bireylerden ayrı tutmak anlamsızdır. Gezi Parkı eylemlerini yeni toplumsal hareketler ve dijital aktivizm hareketleri içerisinde değerlendirdikten sonra bu eylemlerin küreselleşerek dünyaya nasıl yayıldığına bakmak yerinde olacaktır.

İnsanlar artık seslerini yeni iletişim teknolojileri sayesinde tüm dünyaya duyurmaktadır. Gezi Parkı eylemlerinin ulusal ve uluslararası boyutunu anlamak için sosyal medya platformlarından biri olan Facebook'ta ele alınan örnekler üzerinden eylemlerin nasıl küreselleştiği anlatılacaktır. Facebook, demokrasi arayışında olan ülkelerde ve farklı toplumsal olaylarda örgütlenme anlamında çok etkili olmuştur. Facebook'ta yer alan kullanıcılar katıldıkları veya açtıkları gruplar sayesinde siyasal görüşlerini açıkça ortaya koyup kendi düşüncelerindeki insanlara ulaşarak veya seslerini duyurup yandaş kazanarak bir çeşit örgütlenmeye gidiyorlar. Facebook'taki bu gruplar sayesinde pek çok protesto da gerçekleşiyor. Bu açıdan bakılınca Facebook bir çeşit "sanal" demokrasi platformu halini almıştır (Aktaran Cumhuriyet, 2008). Kitleleri harekete geçirme etkisi ve olayların içindeki kişilerin tanıklıklarının yansıdığı Facebook bu nedenlerden dolayı örneklem alanı olarak seçilmiştir.

3.2.1. Yöntem

Gezi Parkı olayının nasıl küreselleştiği Facebook'ta Gezi Parkı eylemleri ile ilgili Occupy Gezi New York Action Group, Occupy Gezi- Deutschland, Occupy Gezi-Milano adı ile açılan yurtdışı grupları üzerinden yapılmıştır. Facebook üzerinden bu gruplar seçilirken Occupy Gezi isminin yer alması ve Facebook kullanıcıları tarafından en çok beğeni alması dikkate alınmıştır.

Bu gruplar incelenirken Gezi Parkı hareketi sırasında aktivistlerin örgütlenme amacı ile sosyal medya platformlarını yoğun bir şekilde kullanmasından dolayı 31 Mayıs ile 29 Haziran tarihleri baz alınmıştır. Gruplarda yer alan fotoğraflar, videolar, durum paylaşımları, oluşturulan etkinlikler içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizinden yararlanılarak oluşturulacak olan bu çalışmanın kuramsal çerçevesini Morozov'un sınıflandırması oluşturmaktadır. Morozov aktivistlerin yeni medyadan yararlanma stratejilerini sekiz ana başlık altında toplamıştır. 1) Ulaşılabilirlik ve doğru bilgi 2) Belirli bir soruna karşı kamuoyu ilgisini çekme 3) Seçmenlere yardımcı olmak için verileri analiz etme ve bir arada bulma kolaylığı sağlama 4) Politikacılar ve seçmenlerle doğrudan temas kurma 5) Yeni üyelere ulaşma 6) Eylemleri mobilize etmek ve lojistik destek sağlamaya yardımcı olmak 7) Kolektif eylemler için yaratıcı yöntemler bulmak ve yenilikler üretmek 8) Diğer sivil toplum örgütleri ve aktivistler arasında bilgi değişimi ve bunların basılmasını sağlama (Morozov, 2007).

Çalışmanın amacı doğrultusunda sorulacak sorular şunlardır;

- İncelenen gruplar yer aldıkları eylemlerde Morozov'un bahsettiği yeni medyadan yararlanma stratejilerini Facebook üzerinden örgütlenirken kullanmışlar mıdır?
- Eylemler yeni iletişim teknolojileri sayesinde ne derece küreselleşmiştir?

3.2.2. Bulgular ve Yorumlar

Gezi Parkı örneğini anlatırken ele aldığımız Facebook grupları Morozov'un yeni medyadan yararlanma stratejileri kapsamında değerlendirilmiştir. Tablo 1. 16 'da görüldüğü üzere Facebook üzerinden incelenen grupların Morozov'un hangi stratejisi altında değerlendirildiği yansıtılmıştır.

Tablo 1.16:Morozov'un Yeni Medya'dan Yararlanma Stratejilerine Göre Facebook Gruplarının Değerlendirmesi

Morozov'un Yeni Medya'dan Yararlanma Stratejileri	OCCUPY GEZİ NEW YORK ACTION GROUP FACEBOOK SAYFASI	OCCUPY GEZİ DEUTSCHLAND FACEBOOK SAYFASI	OCCUPY GEZİ MİLANO FACEBOOK SAYFASI
1) Ulaşılabilirlik ve doğru bilgi	Facebook üzerinden açılan grup sayesinde yapılacak hareketin içeriğine, hareketin temsilcilerinin görüşlerine, hareketin yapılma amacına, ilkelerine doğrudan ulaşılma imkanı sağlanmıştır.	Facebook üzerinden kurulan grup sayesinde grup üyeleri, grubun kurulma amacına grupta yer alan bildirilere ve oluşturulan etkinliklere ulaşılabilme imkanına sahiptir.	Türkiye'de ve Milano'da yapılan eylemlerle ilgili Facebook üzerinden yapılan bilgi paylaşımları sayesinde grup üyeleri eylemlerle ilgili bilgi sahibi olmaktadır.
2) Belirli bir soruna karşı kamuoyu ilgisini çekme	Grubun amacı; Türkiye'deki insan haklarına, sivil özgürlüklerin korunmasına ve polisin orantısız güç kullanımına karşı kamuoyunun ve medyanın ilgisini çekmektir.	Grubun kurulma amacı; Türk hükümetinin yarattığı polis devletine Dünya'nın ilgisini çekmektir.	Grubun kurulma amacı, Gezi Parkı olaylarını uluslararası düzeye taşımaktır.
3) Seçmenlere yardımcı olmak için verileri analiz etme ve bir arada bulma kolaylığı sağlama	Grup üyeleri tarafından eylemlerde çekilen videoların ve fotoğrafların Facebook sayfasında paylaşılması bilgileri bir arada bulma kolaylığı sağlamaktadır.		
4) Politikacılar ve seçmenlerle doğrudan temas kurma	Grup üyeleri Facebook sayfası üzerinden birbirleriyle doğrudan temas kurup, grup içerisinde buldukları paylaşımlar üzerinden birbirleriyle bilgi alışverişini yapmaktadır.	Berlin'li gazeteci Timothy Kryninko'nun, Gözde Tezer'e Facebook üzerinden gelen röportaj isteği doğrudan temas kurmayı sağlamıştır.	
5) Yeni üyelere ulaşma		Facebook grubu üzerinden paylaşılan fotoğraf ve videolar sayesinde bir çok insanın bu eylemlerden haberdar olması sağlanmıştır.	Grup içerisinde yapılan paylaşımların yeni üyelere ulaşılması amacıyla kullanıcıların profil sayfalarında kullanılmaları istenmiştir.
6) Eylemleri mobilize etmek ve lojistik destek sağlamaya yardımcı olmak	Grup içerisinde paylaşılan durum bildiriminde eylemleri mobilize etmek için telefon numarası, mekan ve saat bildirimini yapılmaktadır. Grup üyeleri birbirleriyle yardımlaşarak eylemler için destek sağlamaktadır.		Milano'da yeşillik alanların otoparka dönüştürülmesine karşı olan İtalyanlarla işbirliği yapan Dicle Koçkar'ın Küçük bir Gezi Parkı kurması
7) Kollektif eylemler için yaratıcı yöntemler bulmak ve yenilikler üretmek			Dicle Koçkar'ın, Milano'da İtalyan aktivistlerle birlikte kurduğu Gezi Parkı yeni yöntemler bulmak ve yenilikler üretmek stratejisi içerisinde değerlendirilmektedir.
8) Diğer sivil toplum örgütleri ve aktivistler arasında bilgi değişimini ve bunların basılmasını sağlama		Gezi Parkı simgelerinden biri olan Kırmızı Kadın Almanya'da yapılan eylem bildirilerinde simge olarak kullanılmıştır.	Gezi Parkı simgelerinden Kırmızı Kadın İtalyanca yayımlanan bildiride kullanılmıştır.

3.2.2.1. Occupy Gezi New York Action Group

Occupy Gezi New York Action Group²⁶ Facebook sayfası 31 Mayıs 2013'de Taksim Gezi Parkı'nda olayların başladığı zaman New York'ta kurulmuştur. Grup sayfasını 4,356 kişi beğenmiştir. Grubun amacını; demokrasiye destek, barışçıl toplantı hakkı, ifade özgürlüğü, Türkiye'deki insan hakları ve sivil özgürlüklerin

²⁶<https://www.facebook.com/OccupyGeziParkiNYC>

korunması ve Türkiye’de polisin orantısız güç kullanımına karşı kamuoyunun ve medyanın ilgisini çekmek olarak belirlemiştir. Occupy Gezi New York Action Grubu, Taksim dayanışma platformu ile uyum içinde olduğunu bildirmiştir.

Türkiye’deki insan haklarına, sivil özgürlüklerin korunmasına ve polisin orantısız güç kullanımına karşı kamuoyunun ve medyanın ilgisini çekmek olarak belirtilen grubun amacı; Morozov’un yeni medyadan yararlanma stratejilerinden biri olan belirli ‘bir soruna karşı kamuoyu ilgisi çekmek’ stratejisi içinde değerlendirilmelidir.

Grup temel ilkelerini; demokrasiyi, ifade özgürlüğünü, insan haklarının korunmasını ve Türkiye’deki sivil özgürlükleri destekleyerek, Türkiye Hükümetinin sivil haklara karşı tutumunu eleştirmek ve Türkiye’de ki insanlarla Gezi Parkı eylemi sürecinde dayanışma içinde olmak olarak benimsemiştir.

Grup amacı ve temel ilkeleri kapsamında yeni toplumsal hareketlere örnek oluşturmaktadır. Yeni toplumsal hareketler amaçları ve değerleri bakımından merkezi kontrolün karşısında kişisel kimliği ve özerkliği ön planda tutmaktadır.

Morozov’un aktivistlerin yeni medyadan yararlanmak için kullanılan ‘ulaşılabilirlik ve doğru bilgi’ stratejisi Facebook üzerinden açılan grup sayesinde yapılacak hareketin içeriğine, hareketin temsilcilerinin görüşlerine, hareketin yapılma amacına, ilkelerine doğrudan ulaşabilme imkanı sağlanmıştır.

Grup sayfasının zaman akışında 31 Mayıs ile 29 Haziran tarihleri arasında Gezi Parkı ile ilgili 66 fotoğraf paylaşılmıştır. Bu fotoğrafların % 48.48’i (32) New York Zuccotti Park ve Union Square’de Gezi Parkı için yapılan eylemlerle ilgilidir. % 21.12 (14) Recep Tayyip Erdoğan ve Gezi Parkı süreci ile ilgili karikatürler yer almaktadır. %10.6 (7) Zuccoti Park’da ya da Union Square’de toplanmak için yayınlanan bildiri fotoğraflarıdır. % 19.70 (13) ise Türkiye Gezi Parkı’ndan yansıyan eylem fotoğrafları olmuştur.

Grupta 14 adet durum paylaşımı yapılmıştır. Durum paylaşımları; basın bildirisi, insanların katıldıkları eylemlerde fotoğraf ve video çekmeleri çağrısı, eylemlerden önce eylemlerin gün ve saatini Facebook kullanıcılarına tekrar hatırlatmak, Türkiye’deki insanlara destek olmak için eylemlere katılın çağrısı ile eylemlere katılacak protestocuların uyması gereken kurallar olarak yer almıştır.

Paylaşılan durum bildirimlerinden örnek verecek olursak; 3 Haziran'da Occupy Gezi New York Action Grubun'da paylaşılan bildiride;

“New York'ta ki Türk eylemcilerin Dikkatine!!! Eğer siyah giyinebiliyorsanız siyah giyinin çünkü yarın Türkiye'de ki eylemci insanlarda siyah giyinecekler, pankartlarda küfür içerikli şeyler yazmayınız ve Türkiye'de ki durumu anlatan resimler taşıyınız” denilmiştir.²⁷

Sözcü Gazetesinde (2013) yer alan habere baktığımız zaman; *“Kara Pazartesi adlı Facebook etkinliğiyle tüm halk direnişe destek için iş yerlerine, okullara giderken siyah kıyafetler giyilmesi için çağrıda bulunulmuştur.”* haberini görmekteyiz.

New York'ta ele aldığımız grubun içerisindeki bildiriye baktığımız zaman Türkiye'deki bir hareketin küreselleşip Dünya'da yer aldığını gözlemlememiz mümkündür.

Bir diğer durum paylaşımı ise 7 Haziran 2013 tarihinde yapılmıştır. Bildiride 8 Haziran 2013'de Zuccotti Park'ta toplanılacağını eyleme katılan insanların Türkiye yer alan futbol takımlarının taraftar formalarını giyerek gelmeleri ve insanların gürültü yapmaları için tencere ve tava getirmeleri istenmiştir.

Resim1.8: New York'ta taraftar desteği²⁸

Milliyet gazetesinde (2013) yer ala habere göre, 8 Haziran 2013 tarihinde İstanbul'da gerçekleşen Gezi Parkı eylemlerine 4 büyük takımın taraftarlarından da destek gelmiştir. Gezi Parkı'ndaki eyleme destek olmak için Beşiktaş, Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonsporlu taraftarlar, Taksim Meydanı'na beraber yürümüşlerdir. Görüldüğü gibi Türkiye'de gerçekleşen eylemlerin aynısı aynı zaman dilimi içerisinde New York'ta yer alan Gezi Parkı eylemlerinin içerisinde de kullanılmıştır.

²⁷<https://www.facebook.com/OccupyGeziParkiNYC>

²⁸<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.10151404010540213.1073741874.200925950212&type=1>

Occupy Gezi New York Action Group'u üzerinden farklı zamanlardan etkinlikler düzenlenmiştir. İstanbul'da Taksim Gezi Parkı olaylarının başladığı 31 Mayıs 2013 gününde #ResistIstanbulAthensNYC #ResistEverywhere Saturday 12PM başlığı ile bir etkinlik²⁹ açılmıştır. Etkinliğin düzenleneceği tarih olarak 8 Haziran 2013, etkinlik yeri olarak ise New York Zuccotti Park'ta öğlen saat 12.00'da toplanma çağrısı yapılmıştır. Bu çağrının amacını aşağıda yer alan cümle özetlemektedir.

Gezi Parkı'nda, polis şiddetinin hemen sona ermesi için, düşünce ve ifade özgürlüğümüz için, gösteri ve toplanma özgürlüğümüz için, basın özgürlüğümüz için, inanç özgürlüğümüz için, tarafsız bir yargı için, eşsiz doğal güzelliklerimizin korunması için, ırk, din, dil, cinsiyet, köken, milliyet ayrımı gözetmeksizin dayanışma ve birliktelik için, çağdaş ve tam bağımsız bir Türkiye için, Türkiye'miz için! Lütfen bize katılın, sesimizi duyun, kaygılarımızı, kaygılarınızı paylaşın! #occupyGeziNYC #OWS³⁰

Bu eyleme 6,009 kişi katılım göstereceğini belirtmiştir. Eylem grubunun sayfasında 8 Haziran 2013'de yapılan eylemden fotoğraflar ve videolar yer almaktadır. Morozov'un 'seçmenlere yardımcı olmak için verileri analiz etmek ve bir arada bulma kolaylığı sağlamak' stratejisi Occupy Gezi New York Action grubunda grup üyeleri tarafından eylemlerde çekilen videoların ve fotoğrafların grup içerisinde paylaşılması bilgileri bir arada bulma kolaylığı ile anlaşılmaktadır.

31 Mayıs 2013'de paylaşılan durum bildirimini; merhaba arkadaşlar, yarın ki protesto için bazı materyaller hazırlamak için bana katılmak istiyorsanız, benim stüdyom Brooklyn'de. Eğer getirebiliyorsanız boya materyalleri getirin. Eski materyalleri de değerlendirebiliriz. Beni bu numaradan arayın³¹

Grup içerisinde paylaşılan durum bildiriminde eylemleri mobilize etmek için telefon numarası, mekan ve saat bildirimini yapılmaktadır. Morozov'un 'eylemleri mobilize etmek ve lojistik destek sağlamaya yardımcı olmak' stratejisine giren bu örnek grup üyelerinin birbirileriyle yardımlaşarak eylemler için gerekli malzemeleri

²⁹<https://www.facebook.com/events/159210150931985/>

³⁰<https://www.facebook.com/events/159210150931985/>

³¹ Hello Friends - If you want to join me preparing some protest materials for tomorrow- Please join me at my studio at 98 4th St. #309, Brooklyn 11231 today at 2PM. Please bring some paint and other art materials if you can. We can salvage some materials from the building dumpster as well. Call me at 646-283-5252

toparlamalarına örnek oluşturmaktadır. Pankart yapmak için gerekli malzemeler, yapııştırma ve etiketler bulmak vb.

Başka bir örneği ele alacak olursak; grup içerisinde, 2 Haziran 2013’de “Protest In Solidarity with the Turkish Resistance on SUNDAY 12:00”³²adlı etkinlik oluşturulmuştur. 514 kişinin katılım gösterdiği eylem New York’ta Türk konsolosluğu önünde gerçekleşmiştir. Eylem içeriği grubun sayfasında yer alan yazı da şöyle belirtilmiştir:

Basın, Uluslararası İnsan Hakları Örgütleri Üyesi ve New York’ta yaşayan insanlara; biz sanatçılar, öğrenciler, aydınlar ve New York’ta yaşayan Türk vatandaşları olarak, Wall Street’i İşgal Et destekçileri ile birlikte İstanbul Taksim’de bulunan Gezi Parkı’nı işgal eden dostlarımıza ve kardeşlerimize dayanışma göstermek için Zuccotti Park’ta toplanmaktayız. Amacımız İstanbul Gezi Parkı’nda yaşanan polis vahşetine kamuoyunun dikkatini çekmek içindir.³²

Yukarıdaki örnekte de yer aldığı gibi grup üyeleri birbirleriyle grup içerisinde doğrudan temas kurup, grup içerisinde buldukları paylaşımlar üzerinden birbirleriyle bilgi alışverişi yapmaktadır. Bu örneklem Morozov’un aktivistlerin yeni medyadan yararlanma stratejisinden ‘politikacılar ve seçmenlerle doğrudan temas kurmak’ içerisinde değerlendirilebilir.

Resim 1.9: New York’ta ki Gezi Parkı eylemi³³

22 Haziran 2013“Solidarity Event with the people of Turkey” adı ile yapılan etkinliğe³⁴ ise 903 kişi katılacağını bildirmiştir. Etkinlik için aşağıda yer alan bildirimler basılmış ve Facebook grubu üyeleri tarafında yaygınlaştırılması sağlanmıştır. Facebook grubunda yer alan bildirimler farklı dillerde yazılmıştır.

³²<https://www.facebook.com/events/548114701893506/>

³³<https://www.facebook.com/events/203630689790372/?ref=23>

³⁴<https://www.facebook.com/events/203630689790372/?ref=23>

Occupy Gezi New York Action Group adıyla açılan Facebook grubu Türkiye’de gerçekleşen Gezi Parkı eylemlerini Amerika New York’a taşımış, Amerika’da yaşayan insanlar bu grup sayesinde birbirleriyle haberleşmiş ve eylem gösterileri yapmak için bu grup üzerinden örgütlenmiştir. Türkiye’deki yapılan Gezi Parkı eylemlerine dikkat çekmek için Amerika New York’ta gerçekleşen eylemlerin bazıları Türkiye’de yapılan eylemlerle aynı özellikleri taşımaktadır. Bu nedenle Türkiye’de yapılan eylemler New York’ta da hayat bulmuş ve Gezi Parkı hareketi ele aldığımız bu örnek kapsamında küreselleşmiş bir eylemdir.

3.2.2.2. Occupy Gezi – Deutschland

Occupy Gezi – Deutschland grubu³⁵ 2 Haziran 2013 tarihinde Facebook’ta kurulmuştur. 2,623 beğeni almıştır.

Grup kendini şöyle tanımlamaktadır.

Dikkat! Türk demokrasisinin size ihtiyacı var!

Bir alışveriş merkezi inşa etmek için, Taksim Gezi Parkı’nda ağaçların sökülmesi ile başlayan barışçıl gösteriler bir süre sonra Türk polisinin şiddeti karşılaşmıştır. Polisin kullandığı göz yaşartıcı gaz ve tazyikli su ile göstericiler üzerinde aşırı güç kullanması herhangi bir yasal dayanak olmaksızın onlarca protestocunun hastanelik olmasına neden olmuştur. Türk hükümet tarafından doğrudan kontrol edilen medya Gezi Parkı’nda olanları görmezden gelmiş hatta bilgi akışı engellenmiştir. Dünya’nın Recep Tayyip Erdoğan’ın ve AKP hükümetinin yarattığı polis devletinin farkında olmasına yardımcı olmak için lütfen bu mesajı paylaşın. Türk demokrasisinin sizin yardımınıza ihtiyacı var. Teşekkür ederim!³⁶

Facebook üzerinden Occupy Gezi – Deutschland adı ile açılan grupta yer alan bilgilere göre grup üyeleri ve Facebook kullanıcıları grubun kurulma amacına, grupta yer alan bildirimlere ve oluşturulan etkinliklere ulaşabilme imkânına sahiptir. Morozov’un ele aldığı aktivistlerin yeni medyadan yararlanma stratejilerinden birincisi olan ‘ulaşılabilirlik ve doğru bilgi’ bu grubun özellikleri arasında yer almaktadır. Aynı zamanda grubun kurulma amacında belirtildiği üzere Türk hükümetinin yarattığı polis devletine Dünya’nın ilgisini çekmek amacı Morozov’un

³⁵<https://www.facebook.com/OccupyGeziDeutschland?fref=ts>

³⁶<https://www.facebook.com/OccupyGeziDeutschland/timeline>

‘belirli bir soruna karşı kamuoyunun ilgisini çekmek’ stratejisine örnek oluşturmaktadır.

Grubun sayfasında yayımlanan bildiri 8 farklı dilde grubun Facebook sayfasında yer almıştır. Daha sonra ki örnekler de göreceğiz ki bu bildiri yurtdışında Gezi Parkı ile ilgili yapılan tüm eylemlerin ortak amacı olarak belirlenmiştir.

31 Mayıs ile 29 Haziran 2013 tarihleri arasında grup sayfasının zaman akışına baktığımız zaman 72 fotoğraf paylaşılmıştır. Bu fotoğrafların % 53’ü (38) Gezi Parkı’ndaki eylem fotoğraflarıdır. % 14’ü (10) Recep Tayyip Erdoğan’ın ve Gezi Parkı süreci ile ilgili çizilen karikatürler yer almaktadır. % 22’si (16) Almanya’dan Gezi Parkı için yapılan eylemlerle alakalıdır. %11 (8) eylemler için yayınlanan bildiri fotoğraflarıdır.

Facebook kullanıcıları tarafından grup içerisinde paylaşılan video, fotoğraf, bilgileri bir arada bulma ve verilere kolayca ulaşılmasını sağlamaktadır.

Grupta 9 adet durum paylaşımı yapılmıştır. Bu durum paylaşımından bir örnek vermek gerekirse; Almanya’da düzenlenecek olan etkinliklerin yerleri, saatleri ve hangi şehirde oldukları fotoğraflar ile paylaşılmıştır. “*Sizde profiliniz de şehrin fotoğrafını paylaşın lütfen.*”³⁷ durum bildirimini ile Almanya’nın farklı şehirlerinde aynı günde gerçekleşecek olan eylemlerin yeri ve saati diğer grup üyelerine bildirilmiştir.

Hamburg: 18.00 – Türkische Konsulat

Mainz 14.00 Uhr - am Höffchen

Köln: 12.00 Uhr – Bahnhofvorplatz

Berlin: 15.00 Uhr Kottbusser Tor

München: 12.00-20.00 Uhr – Geschwisterscholl Platz

Frankfurt: 14.00 Uhr Myzeil

Nürnberg: 13.00 Uhr – Plärrer

Düsseldorf: 13.00 Uhr vor dem türkischen Konsulat

Essen: 14.00 Uhr – Willy Brand Platz

Mannheim: 15.00 – Am Marktplatz

³⁷<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.522822314449562.1073741839.507965195935274&type=1>

Dortmund: 10.00 Uhr am Bahnhof
Stuttgart: 15.00 – Türkische Konsulat
Bochum: Husemannplatz 18 Uhr
Krefeld: 17.00 Uhr vor dem Saturn
Kassel: 15.00 Uhr- Am Citypoint
Siegen: 15.00 Uhr- Vor dem Apollotheate

Occupy Gezi – Deutschland grubu üzerinden farklı zamanlarda farklı günlerde ve yerlerde etkinlik paylaşımları yapılmıştır. Bunlardan bir kaçını inceleyecek olursak; Güngör Mentese adlı Facebook kullanıcısı tarafından “WUPPERTAL DEMO 03.06.13 18Uhr CITY ARCADEN OCCUPY GEZI”³⁸ adı ile Almanya’nın Wuppertal kentinde saat 18,00’da Arkaden’de eylem yapmak için oluşturulan etkinliğe 317 kişi katılacağını bildirmiştir. Gezi Park’ını Wuppertal’da destekleyenlerden biri olan Chris Olsen tarafından eylem sırasında çekilen video³⁹ bu Facebook grubuna yüklenerek Almanya’da Gezi Parkı eylemlerinin yapıldığı gözler önüne serilmiştir.

Almanya’da Gezi Parkı eylemleri Occupy Gezi – Deutschland grubu tarafından Türkiye ile eş zamanlı eylemler yapılmasına rağmen bir grup adı altında değil Facebook kullanıcısı olan kişiler tarafından açılan etkinlikler üzerinden de destek bulmuştur. Bu etkinlikleri inceleyecek olursak;

- “Occupy Gezi Park - Berlin Supports Istanbul - Diren Gezi Parkı”⁴⁰ etkinliği 7 Türk (Uğur Alp Taparlı, Zeynep Akbal, Deniz Sekban, Almanlar yenilince, Devrimsel Deniz Nergis, Aylin Demiral, Mehmetcan Ucar)⁴¹ tarafından 1 Haziran 2013 tarihinde oluşturulmuştur.

Etkinliğin oluşturulma amacı şöyle aktarılmaktadır;

Taksim Meydan’ındaki son yeşil alan olan Gezi Parkı’nda hükümetin usulsüzce gece yarısı başlattığı buldozerlerle parktaki ağaçların kesilmek istemesine karşı başlayan ayaklanma polisin ölçsüz şiddet kullanımı sonucu giderek büyümüş ve geniş

³⁸<https://www.facebook.com/events/317653661700501/?ref=22>

³⁹<https://www.facebook.com/photo.php?v=508925279157265&set=o.317653661700501&type=2&theater>

⁴⁰<https://www.facebook.com/events/174173379415596/>

⁴¹ Bazı Facebook kullanıcılarının üyelik kimliklerinin gizlendiği görülmektedir.

kitlelerin katılımıyla hükümetin süregelen her türlü baskıcı ve adaletsiz uygulamasına karşı bir ayaklanmaya dönüşmüştür. Pasif direnisin polis tarafından ölçsüz müdahalelerle durdurulmaya çalışılması sonucu birçok insan yaralanmıştır. Hükümet basına yayın yasağı getirmiştir ve konuyla ilgili haberler çarpılmakta veya verilmemektedir. İstanbul'daki direnişe destek vermek amacıyla saat 17:00'da Kreuzberg-Südblock'da buluşuyoruz.⁴²

Etkinliğe 2.372 kişi katılacağını bildirmiştir. Grup sayfasından yapılan paylaşımda 1 Haziranda Kreuzberg-Südblock'da yapılan protesto eyleminde katılımcıların görüntüleri Youtube'da⁴³ yer almaktadır.

Bu örneğe bakacak olursak Türkiye'de 31 Mayıs 2013'de yankı uyandıran Gezi Parkı eylemi hemen ertesi günü yani 1 Haziranda Almanya'da kendine bir örnek oluşturmuştur. Bunun en önemli nedenlerinden biri Zeliha Hepkon'un (2011), bahsettiği yeni iletişim teknolojilerinde bulunan en önemli özellik olan internetin hızından kaynaklanmaktadır.

-3 Haziran 2013 tarihine bakacak olursak 3 Türk Facebook kullanıcısının açtığı (Gözde Tezer, Serkan Koçak, Yağmur Sefa) "Direniş Gezi Berlin Supports-Occupy Gezi Berlin"⁴⁴ adlı etkinlikte Türkiye'deki kardeşlerimize teşekkürlerimizi, dualarımızı yollayalım! Dünya sizinle gurur duyuyor. Türkiye'nin, insanlığın, adaletin, cesaretin yanında olan herkes saat 19.00'da Kotbusser Tor Meydan'ında buluşmaya davet edilmiştir. 734 kişi eyleme katılacağını belirtmiştir.

Gözde Tezer, "Direniş Gezi Berlin Supports-Occupy Gezi Berlin" grubunda 3 Haziran 2013'de iki farklı durum bildiri paylaşmıştır.

Birinci durum bildirisi, "*BERLİN HARİKAYDIN HARİKA! YUZLERCE INSAN HER SINIFTAN HER İNANÇTAN KAVGA ÇIKAR DIYENLERİN YUZUNU KARA ÇIKARDINIZ POLİS GECEMEZSİNİZ DEDİ İKNA ETTİNİZ YOLLARI ALDINIZ CEKTİNİZ BASININ DIKKATİNİ HEPİNİZLE HEPİMİZLE GURUR DUYUYORUM!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!*" olmuştur.

⁴²<https://www.facebook.com/events/174173379415596/>

⁴³<https://www.youtube.com/watch?v=5Y12Xmm2qUA>

⁴⁴ <https://www.facebook.com/events/529865967070989/declines/>

Tezer'in etkinlik grubunda paylaştığı diğer durum bildirisi de şöyledir;

“COCUKLAAAAAAR BASARDIK!!! BERLİNLİ BİR GAZETECİDEN FACEBOOKUMA MESAJ GELDİ ROPORTAJ İSTİYOR! HELAL BERLİİİİİİİİN!”

Bu yorumun altına kendisine gelen maili' de paylaşmıştır:

Sevgili Gözde,

Ben Berlin İngilizce şehir dergisi Exberliner'dan Timothy Kryaninko. Sizin Berlin'de yaptığınız Gezi Parkı protestosuyla ilgileniyorum. Berlin' de İngilizce konuşan toplulukların şuan Türkiye'deki durumu anlamaları için seninle görüşmek istiyorum. Eğer Berlin'de yaptığınız protestolarla ilgili başka görüşebileceğim kişi varsa lütfen beni bilgilendir. Sizden haber bekliyorum. Timothy Kryaninko⁴⁵

Morozov'a göre aktivistlerin yeni medyadan yararlanma stratejilerinden biri olan 'politikacılar ve seçmenlerle doğrudan temas kurmak' stratejisine örnek oluşturmak adına Timothy adlı gazetecinin Gözde Tezer'e gönderdiği maili ele alabiliriz. Eylemlerle ilgilenen bir gazeteci Facebook'ta açılan grup sayesinde eylemcilerden birine ulaşmış ve ondan eylem hakkında bilgiler istemiştir.

Olaf Schäfer'in 4 Haziran 2013'de Diren Gezi Berlin Supports-Occupy Gezi Berlin grubunda Almanya'da yapılan Gezi Parkı eylemleri ile ilgili videoyu video paylaşım sitesi olan Youtube'da paylaşmıştır.⁴⁶

Berlin'nin Kreuzberg ilçesindeki Kottbusser Tor Meydan'ında 6 Haziran 2013'de oturma eylemi yapılmıştır. Çok sayıda insan meydana Türkiye'deki direnişle dayanışmak, AKP iktidarının baskıcı politika ve uygulamalarını, polis şiddetini şenlikli bir biçimde protesto etmek için buluşmuştur. Eylemin videosu paylaşım sitesi Youtube'da yer almaktadır.⁴⁷

⁴⁵Dear Gozde,

I'm Timothy Kryaninko with the Exberliner, the English language city magazine here in Berlin. We are interested in doing an interview with the organizers of the Gezi Protests in Berlin in order to give the English speaking community in Berlin a better understanding of the situation in Turkey and how our local community is affecting that situation. Please let me know if you're available to speak, or if you could connect me with other leaders of the protests in Berlin.

I'll look forward to hearing from you!

Best,

Timothy Kryaninko

⁴⁶ <http://www.youtube.com/watch?v=FEmzLrnuulo>

⁴⁷ http://www.youtube.com/watch?v=BMBMJnV4_b8&feature=youtu.be

Gezi Parkı eylemleri sırasında, Wall Street’i İşgal Et’in Vandella Maskesi gibi direniş simgeleri ortaya çıkmıştır. Polis ve bir direnişçi arasında çekilen “Kırmızılı Kadın”⁴⁸ fotoğrafı direnişin simgelerinden biri olmuştur.⁴⁹ Fotoğraf hem dünya da hem sosyal medya da büyük yankı uyandırmış, Twitter’da fotoğrafın direniş simgesi haline geldiği yorumları yapılırken Reuters Haber ajansında Facebook’ta⁵⁰ kapak fotoğrafı olarak o resmi kullanılmıştır. Fotoğraf, Facebook da 5.775 kişi tarafından beğenilirken, 24.494 kişi tarafından paylaşılmıştır. Bu fotoğraftan etkilenen kadınlar kırmızı elbise giyerek Türkiye’de ve dış ülkelerde dayanışma sergilemişlerdir. Ele aldığımız bu örnek hareketin küresel boyuta ulaştığının en önemli göstergelerinden biri olmuştur.

Resim 1.10: Yarımın Türkleri Kimdir?⁵¹

Yarımın Türkleri kimdir? yazılı bildiri 21 Haziran 2013’de Berlin Parade Geçit’inde duvara yapıştırılmıştır. Gezi Parkının simgelerinden biri olan kırmızılı kadının Almanya’daki eylem afişlerinde de kullanılması, Morozov’un ‘diğer sivil toplum örgütleri ve aktivistler arasında bilgi değişimi ve bunların basılmasını sağlama’ stratejisine örnek oluşturmuştur.

⁴⁸Kırmızılı Kadın: Ceyda Sungur

⁴⁹ Fotoğrafı Osman Arsal çekmiş ve Reuters dağıtmıştır.

⁵⁰<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=582711681749192&set=pb.114050161948682.-2207520000.1395137282.&type=3&theater> 28 Mayıs 2013 de yayımlanmıştır.

⁵¹<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10200126346460987&set=a.10200126339540814.1073741828.1220359839&type=1&theater>

Resim 1.11: Her yer Taksim, her yer direniş

- Ece Yıldırım ve Devrimsel Deniz Nergiz'in "TAKSİM İST ÜBERALL, ÜBERALL İST WIDERSTAND! - HER YER TAKSİM HER YER DİRENİŞ"⁵² adıyla açtığı etkinlik de Taksim Gezi İnişyatifi Berlin, Türkiye'de gerçekleşen direniş desteklemek adına 9 Haziran 2013 pazar günü, Berlin'de Türkiye'de direniş ile açığa çıkan talepleri desteklemek üzere miting düzenlemiştir.

Desteklenecek talepler şöyle bildirilmiştir:

Gezi Parkı, park olarak kalmalıdır. Emniyet müdürü, vali ve şiddet olaylarından sorumlu olan devlet görevlileri istifa etmelidir. Ülke çapındaki eylemlerde tutuklananlar, haklarında hiçbir siyasi işlem yapılmadan serbest bırakılmalıdır. Güvenlik güçlerinin gaz bombası kullanması yasaklanmalıdır. Topluma açık alanlarda toplantı ve eylem yasaklarına son verilmeli olarak bildirilmiştir.⁵³

Yapılan bu etkinliğe 933 kişi katılım göstereceğini belirtmiştir. TAKSİM İST ÜBERALL, ÜBERALL İST WIDERSTAND! - HER YER TAKSİM HER YER DİRENİŞ adlı grupta You're not alone Turkey - Erasmus Istanbul 2013!!! adıyla paylaşılan bir video da farklı ülkelerden İstanbul'a değişim programıyla gelen öğrencilerin hazırladıkları tencere tava eylemiyle olan videoya paylaşım sitesi Youtube'da yer verilmiştir.⁵⁴

Türkiye'de Gezi Parkı sürecinde bazı mahallelerde sosyal medya üzerinden birbirinden haberdar olan ve örgütlenen insanlar tencere- tava eylemi

⁵²<https://www.facebook.com/events/628993313796508/>

⁵³<https://www.facebook.com/events/628993313796508/>

⁵⁴<https://www.youtube.com/watch?v=m0YcEUHxTuY> linkinde 6 Haziran 2013 tarihinde yayınlanmıştır.

gerçekleştirmişlerdir. Evlerinin camlarına çıkan insanlar ellerinde bulunan tencere-tavalara vurarak hükümete karşı tepkilerini dile getirmişlerdir. Bu hareket ile birlikte Gezi Parkı direnişi için sokağa çıkmayan insanları farklı bir şekilde harekete geçirmek için sosyal medya platformu kullanılmıştır. Tencere tava eylemi Gezi Parkı'nın başladığı andan itibaren Taksim'e gidemeyen ve olayı protesto etmek isteyen insanlar tarafından İstanbul'da mahallelerde başlatılmış. Daha sonra Türkiye'de farklı şehirlere ve eylemin küreselleşmesine örnek olarak ise Almanya'nın Berlin kentinde varlık göstermiştir. Sosyal medya ağları üzerinden belli bir saat aralığı verilerek yayılan tencere tava eylemi dijital aktivizm boyutunda online örgütlenmeyi daha sonra offline alana taşıyan ve offline ile online buluşmasının birlikte yaşanmasını sağlayan en güzel örneklerden biridir.

- 9 Haziranda BERLIN CAPULCULAR BULUSMASI !!!⁵⁵ adlı etkinlik saat 18,00'de Berlin'de Kreuzberg şehrinde Oranienplatz'da 1.805 kişi katılımı ile gerçekleşmiştir.

- 11 Haziran 2013'de S Can Koc ve Turhan Gülveren tarafından "GÜRÜLTÜ EYLEMİ/LÄRM KUNDGEBUNG – TAKSİMDİRENİŞİ/TAKSİM WIDERSTAND"⁵⁶ adı ile oluşturulan toplanma eylemi saat 19,00'da Kottbusser Tor – Berlin'de 114 kişinin katılımı ile gerçekleşmiştir.

Grup toplanma amacını şu şekilde belirtmiştir:

HER YER TAKSİM HER YER DİRENİŞ!

Taksim Gezi Parkı'nda başlayan, artık tüm Türkiye'ye yayılan direnişle dayanışmak ve AKP İktidarının baskıcı politikalarını, polis şiddetini protesto etmek için yeniden sokağa çıkıyoruz. Yapılacak Gürültü Eylemi'ne herkesi katılmaya çağırıyoruz.⁵⁷

Morozov'un 'yeni üyelere ulaşmak' stratejisi için Occupy Gezi Deutschland grubu üzerinden birçok video ve fotoğraf paylaşımı sayesinde yapılmıştır. Yeni medya araçlarında paylaşılan videolar birçok insanın bu eylemlerden haberdar olmasını sağlamıştır.

⁵⁵https://www.facebook.com/events/164946173687381/?ref=3&ref_newsfeed_story_type=regular

⁵⁶<https://www.facebook.com/events/613528922000084/?ref=22>

⁵⁷<https://www.facebook.com/events/613528922000084/?ref=22>

Occupy Gezi – Deutschland grubu adıyla açılan Facebook grubu ve Facebook kullanıcılarının bireysel açtıkları gruplarda incelenen örnekler üzerinden eylemlere baktığımız zaman Türkiye’de gerçekleşen Gezi Parkı eylemlerinde kullanılan kırmızılı kadın simgesinin Almanya’da yer alan eylemlerde kullanılması, Türkiye’de Gezi Parkı protestosunda yer alan tencere –tava eyleminin gerçekleşmesi gibi ele alınan örnekler Gezi Parkı eyleminin küreselleştiğinin bir kanıtıdır.

3.2.2.3. Occupy Gezi – Milano

Bu grup Occupy Gezi – Milano adı⁵⁸ ile 31 Mayıs 2013’de Facebook’a katılmıştır. 997 kişi açılan bu grubu beğenmiştir. Grubun içerisindeki yapılan paylaşımları 31 Mayıs-29 Haziran 2013 tarihlerini baz alarak incelediğimizde grup içerisinde 10 adet video paylaşımı, 6 adet etkinlik oluşumu, 7 adet haber paylaşımı, 2 adet canlı yayınları izleyebilmek için link paylaşımı, 4 adet durum bildirimini görülmektedir.

Grupta zaman akışında 87 fotoğraf paylaşmıştır. Bu fotoğraflara baktığımızda %72’si (63 tanesi) Milano’da Gezi Parkı ile ilgili yapılan protestonun fotoğraflarıdır. %23’ü (20 tanesi) Taksim Gezi Parkı’ndaki eylemleri yansıtan fotoğraflardır. % 5’i (4 tanesi) bildiri ile ilgilidir.

Occupy Gezi – Milano adı ile açılan bu grupta oluşturulan etkinlikler, Türkiye’deki olaylarla ilgili haber paylaşımları, fotoğraflar ile grup üyeleri ve Facebook kullanıcılarına eylemlerle ilgili tüm bilgilere ulaşabilme imkânı sağlanmıştır. Bu yaklaşım Morozov’un Aktivizm ve yeni medya adlı çalışmasında ele aldığı aktivistlerin yeni medyayı kullanma stratejilerinden biri olan ‘ulaşılabilirlik ve doğru bilgi’ stratejisine örnek oluşturmaktadır.

-Grubun içerisinde 1 Haziran 2013 tarihinde “Occupy Gezi - Parco Sempione, Milano”⁵⁹adı ile bir etkinlik oluşturulmuştur. Saat 15.00’daParco Sempione’de insanlar toplanmıştır.

⁵⁸<https://www.facebook.com/OccupyGeziMilano?fref=ts>

⁵⁹<https://www.facebook.com/events/504513039604638/>

Toplanma amacı şu şekilde belirtilmiştir:

ARKADAŞLAR! İstanbul'da Taksim Gezi Parkı olaylarında aşırı polis vahşeti meydana gelmektedir. Türkiye vatandaşları desteklemek için 1 Haziran'da Parco Sempione buluşuyoruz. Bizim amacımız; Taksim Gezi Parkı olayını daha uluslararası düzeye taşımaktır. Hepinizi görmeyi umuyoruz. Bizim sizin yardımınıza ihtiyacımız var!⁶⁰

Morozov'un 'belirli bir soruna karşı kamuoyunun ilgisini çekmek' stratejisinden yola çıkacak olursak grubun amacına baktığımız zaman Gezi Parkı olaylarını uluslararası düzeye taşımak olduğunu görürüz. Yapılan eylemlerle amaç Almanya'da farklı kentlerde insanların dikkatini Gezi Parkı'na çekmektir.

Eyleme 577 kişi katılacağını belirtmiştir. Bu grup içerisinde eylemde esnasında çekilen videolar⁶¹ ve fotoğraflar paylaşılmıştır.

Resim 1.12: Milano Parco Sempione Parkında Gezi Parkı eylemi

Bianet'de (2013) yer alan habere göre; Milano Parco Sempione Parkında insanlar toplanarak yürüyüşe geçmiş ve yayımladıkları İtalyanca bildiriler ile İstanbul ve Türkiye'nin diğer şehirlerinde meydana gelen olaylara dair bilgi vererek "Türk demokrasisinin sana ihtiyacı var" sloganıyla uluslararası destek çağrısı yapmışlardır.

⁶⁰<https://www.facebook.com/events/504513039604638/>

⁶¹https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=8tpc0vg0TKw

Resim 1.13: Milano/Occupy Gezi ⁶²

Milan, biz sizinleyiz!

Dikkat! Türk demokrasisinin size ihtiyacı var! Bir alışveriş merkezi inşa etmek için, Taksim Gezi Parkı'nda ağaçların sökülmesi ile başlayan barışçıl gösteriler bir süre sonra Türk polisinin şiddeti karşılaşmıştır. Polisin kullandığı göz yaşartıcı gaz ve tazyikli su ile göstericiler üzerinde aşırı güç kullanması herhangi bir yasal dayanak olmaksızın onlarca protestocunun hastanelik olmasına neden olmuştur. Türk hükümet tarafından doğrudan kontrol edilen medya Gezi Parkı'nda olanları görmezden gelmiş hatta bilgi akışı engellenmiştir. Dünya'nın Recep Tayyip Erdoğan'ın AKP hükümetinin yarattığı polis devletinin farkında olmasına yardımcı olmak için lütfen bu mesajı paylaşın. Türk demokrasi de sizin yardımınıza ihtiyacı var. Teşekkür ederim!⁶³

Yukarıda yer alan bildiri İtalyanca olarak Facebook'ta oluşturulan etkinlik grubunda paylaşılmıştır. Bildiride direnişin simgesi olarak kırmızılı kadın karikatürü ve #direngeziparkı, #OCCUPYGEZI, #direnistanbul hashtagleri de yer almaktadır.

Morozov'un değindiği 'diğer sivil toplum örgütleri ve aktivistler arasında bilgi değişimi ve bunların basılmasını sağlamak' stratejisi Occupy Gezi- Milano grubunda yer alan bu örneğe yansımaktadır. Gezi Parkı simgesi olan Kırmızılı kadın simgesi İtalyanca bildiri ile Milano'daki eylem için kullanılmıştır. Daha önce bu bildirinin aynısını ile Occupy Gezi – Deutschland grubunda da karşılaşmıştık.

⁶²<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10152830939400231&set=oa.525733997491612&type=1>

⁶³<https://www.facebook.com/events/504513039604638/>

Bildiriler farklı ülkelerdeki eylemlerin aynı amaç etrafında toplandığını göstermektedir.

-2 Haziran 2013’de Seda Sözügeçen tarafından “Occupy Gezi - Parco Sempione, Milano 2.gün”⁶⁴ adı ile bir etkinlik oluşturulmuştur. Saat 15.00’da Parco Sempione Parkında düzenlenen etkinliğe 93 kişi katılacağı diye bildirimde bulunmuştur.

Toplanma amacı şöyle belirtilmiştir:

Tanıdığımız kim varsa lütfen çağırın! Arkadaşlar bu toplanma gösteri niteliğinde bir buluşma değildir. Amaç 2 gün birlikte geçirdiğimiz güzel dayanışmalı halin devamı niteliğinde bir tanışma ve fikir alışverişi yapmaktır. Amaç bu yaşananları unutmama ve unutturmama günüdür. İçimizde yaşça küçük olanlar ve yaşça büyük olanlar da var. Önemli olan geçmişimizi bu vesile ile hatırlamak ve birlikte fikir alış verişi yapmaktır. Tekrar ediyorum pankart gibi şeylere gerek yok ama dileyen sadece A4 e basılmış İtalyanca bir bildiri gibi bir şeyler getirebilir. Teşekkürler görüşmek üzere. Bana buradan ulaşabilirsiniz:3807786917⁶⁵

Yeni üyelere ulaşmak için grup içerisinde yapılan paylaşımların, grup üyelerinin kendi profil sayfalarında da paylaşılması istenmiştir. Amaç paylaşımlarla daha çok kişiye ulaşmaktır. Morozov’un aktivistlerin yeni medyadan yararlanma stratejilerinden biri olan ‘yeni üyelere ulaşmak’ stratejisi grup içerisinde yapılan paylaşımlarla sağlanmaktadır.

-06 Haziran 2013’de ‘OccupyGezi Milano’ grubunun oluşturduğu “#OccupyGezi Solidarity from Milano 06.06.2013”⁶⁶ adlı etkinlik saat 19,00’da Castello Sforzesco, Milano’da yapılacağı bildirilmiş ve 1,816 kişi katılacağını belirtmiştir.

Etkinlik de toplanma amacı şu şekilde belirtilmiştir:

“Taksim Gezi Parkı'nda barış, özgürlük ve demokrasi adına başlayıp Türkiye'nin her yanına yayılan anlamlı direnişe destek vermek için bir araya geliyoruz.”

⁶⁴<https://www.facebook.com/events/136392456557532/?ref=22>

⁶⁵<https://www.facebook.com/events/136392456557532/?ref=22>

⁶⁶<https://www.facebook.com/events/658181567528804/?ref=22>

Resim 1.14: Milano'daki eylem görüntüleri ⁶⁷

Resim 1.15: Milano'daki eylem görüntüleri 2 ⁶⁸

-9 Haziran 2013'deGiardini in Transito'de saat 13,00- 20,00 saatleri arasında Occupy Gezi- Milano grubu tarafından düzenlenen “#OccupyGezi Solidarity PICNIC MUSICALE” adlı etkinliğe 16 kişi katılacağını bildirmiştir. Bu grup sayfası

⁶⁷<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151985102074097&set=a.10151985100914097.1073741824.630009096&type=1&theater>

⁶⁸<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10151985102064097&set=a.10151985100914097.1073741824.630009096&type=1&theater>

için yer alan durum bildirimini Morozov'un stratejilerinden 'eylemleri mobilize etmek ve lojistik destek sağlamaya yardımcı olmak' stratejisi içinde değerlendirilebilir.

Arkadaşlar bu hafta sonu Occupy Gezi Global etkinlikleri adına bir buluşma daha yapmamız kaçınılmazdı, hep Parco Sempione'de toplanıyorduk fakat 6 Haziran yürüyüşünden önce Viale Montello 6'nın karşısındaki gizlenmiş parkta LegaAmbiente'nin desteği ile 4 tane meyve ağacı fidanı diktik. Kendi Gezi Parkımızı andık, küçük Gezi Parkı yarattık. Parkı kullanmaya ve korumaya çalışan Giardino'nin Transito oluşumu pazar günleri müzikli konserli piknik organize ediyor. Biliyorsunuz ki son yürüyüşe çok fazla aktivist grup katıldı bize destek verdi, bizim de onlara destek vermemiz kendi inandığımız, direndiğimiz değerler adına elzemdir. Hem biz buluşarak OccupyGezi direnişine devam edeceğiz, hem de bu şehirde de güzel şeyler yapmak isteyen güzel insanlara destek vereceğiz. E bir de güzel müzik dinleyip yemek muhabbet edeceğiz. Daha ne olsun? Bu arada, ekimlik bahçe bitkisi ve çiçeği getirirseniz, oradaki bahçecilerle birlikte biz de ekim yapabiliriz.⁶⁹

Burak Ortahamamcılar'ın haberine göre (İHA, 2013),Milano'daki etkinliğe öncülük eden Paolo Pinzuti, Milano'daki Küçük Gezi Parkı projesini, Milano halkı ve Milano'da yaşayan Türk vatandaşlarıyla birlikte, Occupy Gezi ruhunu oluşturmak ve Türkiye'de direnişte olan gençlere destek göstermek amaçlı yapmıştır. Milano merkezinde az kalmış yeşil alanlardan biri olan park alanının otoparka dönüşme tehlikesi dolayısıyla bu parka fidanlar dikerek, burada küçük bir Gezi Parkı oluşturulmuştur. Dikilen fidanlar ile Türkiye'de daha çok demokrasi ve basın özgürlüğü için protestoda bulunan Türk halkına destek verilmiştir.

Yer alan aynı haberde Milano'da yaşayan Türk öğrenci Dicle Koçkar ise, Türkiye'de başlatılan eyleme dışarıdan destek olmaya çalıştıklarını ve amaçlarının insanların durum hakkındaki farkındalığını arttırmak olduğuna değinmiştir. Haberde Koçkar, "Biz kendi meselemizden bahsederken İtalyan aktivist arkadaşlarımız da bize kendi meseleleriyle geldiler. Yaptığımız şey bir güç birliği aslında. Bizim Türkiye'de yaptığımız şey Avrupa'daki arkadaşlarımıza da cesaret verdi" sözleriyle yaptıkları eylemi anlatmıştır (Aktaran Ortahamamcılar, 2013).

⁶⁹<https://www.facebook.com/events/466682206757901/?ref=22>

Morozov'un 'kolektif eylemler için yaratıcı yöntemler bulmak ve yenilikler üretmek' stratejisini Dicle Koçkar İtalya Milano'da İtalyan aktivistlerle birlikte uygulamış ve Milano'da küçük bir Gezi Parkı kurmuştur.

-12 Haziran 2013'de "#OccupyGezi - Milano sbarca in Università! Dalle strade di Istanbul ancora si alza un grido di rivolta"⁷⁰ adlı etkinlik grubu Occupy Gezi- Milano grubu tarafından oluşturulmuştur. Università Statale di Milano'de saat 15,00'de başlayan gösteriye 22 kişi katılım göstereceğini belirtmiştir.

-21 Haziran 2013'de Occupy Gezi- Milano grubu tarafından T.C. Milano Başkonsolosluğu önünde saat 18,45'de " #duranadam Milano" eylemi yapmak için etkinlik oluşturulmuştur. 303 kişi etkinliğe katılacağını bildirmiştir.

Etkinliği yapılmasının amacı şu şekilde bildirilmiştir.

Bir adam muhalefeti bastırmak için şiddet yöntemleri kullanan bir hükümete karşı barışçıl bir protesto olarak sessizlik içinde ayakta birkaç saat boyunca sabit kaldı. Duran adam, Taksim Meydanı'nda Gezi Parkı'nın sembolik olaylarından biri oldu. Biz de 21 Haziran öğleden sonra 19,00'da İstanbul ve Türkiye'nin diğer kentlerinde düzenlenen oturma eylemi ile birlikte, Milano Türk konsolosluğunun önünde duran adam eylemini gerçekleştireceğiz.⁷¹

Gerçekleştirilen eylemin video linki⁷² Teresa Cardona adlı Facebook kullanıcısı tarafından 22 Haziranda grupta paylaşılmış. Grupta Türkiye'de ki Duran Adam eylemi ile ilgili fotoğraflar ve Milano'da yapılan Duran Adam eylemi ile ilgili haberler ve fotoğraflar paylaşılmıştır.

Türkiye'de Gezi Parkı sürecinde yapılan Duran Adam eylemine değinecek olursak; polis in Gezi Parkı'na müdahalesini, ana akım medyanın sessizliğini ve hükümetin tepkisini protesto etmek isteyen Erdem Gündüz, 18 Haziran 2013 günü akşam saat 18.00'de Taksim Metro çıkışında hareket etmeden ve konuşmadan yüzü AKM'de asılı olan Türk bayrağına ve Atatürk posterine çevrili olarak Duran Adam eylemi başlatmıştı. Taksimde bu eylemi gören insanlar Erdem Gündüz'ün bu hareketine internet üzerinde yer alan sosyal paylaşım platformların üzerinden

⁷⁰<https://www.facebook.com/events/1746394058832231/>

⁷¹<https://www.facebook.com/events/540724325992037/?ref=22>

⁷²<http://video.corriere.it/tutti-piedi-la-turchia-protesta-silenziosa-milano/15ebfd48-daae-11e2-9d67-b685cbe4cbd5>

görseller, videolar ya da yazılar ile paylaşarak veya bizzat Türkiye'nin farklı yerlerinde duran adamlar oluşturarak destek verdiler. Böylece Duran Adam hareketinin sadece Taksimde değil tüm Türkiye hatta dünya ülkelerine yayılmasını sağlandı. Twitter da açılan #duranadam hashtag'i TT olurken Facebook 'da ise duran adam adına açılan sayfa 13,845 kişi sayısına ulaşmıştır.⁷³

Duran adam eylemini Paul Lafargue'nin (2012) kullandığı tembellik hakkı kavramına benzetmek mümkündür. 19. yüzyıl sonlarında işçi kitleleri için insanlık dışı çalışma ortamlarının bulunması, uzun saatler çalışma sürelerinin olması dolayısıyla Lafargue tembellik hakkını savunmaktadır. Esasında “tembellik hakkı” olarak savunduğu şey, insanlık onuru, insan hakları, işçi sınıfı, sosyal devlet, refah devleti, toplum refahı, çevrenin korunması, hümanizm gibi pek çok anahtar kelimeyi de bünyesinde barındırmaktadır. Bu nedenle duran adam eylemi de tembellik hakkı gibi bir eylemsizlik gibi gözüken eylemdir.

Özetle, politik baskıya ve toplumsal haksızlığa eylem yaparak başkaldıran bireyler olarak “aktivistler” için internetin merkezî olmayan yapısı ve mesajın hızla dünyanın her yerine eş zamanlı olarak yayılması çok önemli bir özelliktir. Kullanıcılar tarafında bir anda ortaya atılan ve kitleleri peşinden sürükleyerek kısa süre içerisinde herkesin konuştuğu konu haline gelmesini sağlayan sosyal medya araçları sayesinde hem Türkiye’de, hem de Dünya’da yapılan eylemler büyük kitlelere ulaşmıştır. İnsanlar yaptıkları eylemlerde sosyal medya aracı olan Facebook’u interaktif bir iletişim sağlamak, fikirlerini paylaşmak ve başka insanlara seslerini duyurmak, bilgi sahibi olmak kısaca demokratikleşmeyi sağlamak için kullanmıştır. Facebook sayesinde, insanlar kendisi gibi düşünen diğer insanların farkına vararak suskunluk sarmalını kırıp daha cesurca hak arayışına girme cesaretini bulmuşlardır. Bunların yanı sıra insanlar birlik olarak söz hakkı istemekte, kendini ifade etmektedir. İncelenen Facebook örneklerinde eylem için organize olan aktivistler Morozov’un ‘Aktivizm ve Yeni Medya’ (2007) adlı çalışmasında bahsettiği aktivistlerin yeni medyadan yararlanma stratejilerini kullanmıştır. Facebook’da Gezi Parkı eylemleri ile ilgili Occupy Gezi New York Action Group, Occupy Gezi-Deutschland, Occupy Gezi-Milano adı ile açılan yurtdışı grupları Morozov’un yeni medyadan yararlanma stratejileri üzerinden incelendiğinde ele

⁷³ <http://www.socialbakers.com/facebook-pages/154936478024799-duran-adam>

alınan hareketlerin Türkiye’de Gezi Parkı simgesi haline gelen ‘kırmızılı kadın’ simgesini kullandığı, internetin hızı sayesinde Türkiye’de gerçekleşen eylemlerin aynılarının ya da benzerlerinin yurtdışında da gerçekleştiği bu sayede eylemlerin küreselleştiği görülmektedir.

Ele aldığımız Facebook gruplarının ortaya çıkma amacı genellikle hükümetin politikalarını eleştirmek, polis şiddetini protesto etmek amaçlıdır. Mary Joyce’un görüşüne göre dijital aktivizm siyaset ile yakından ilgilidir. Eğer vatandaşlar kendi ülkesinde demokratik haklara sahip olmadığını düşünüyor ve bunu dile getirmek istiyorsa dijital aktivizme başvurur. Baskıcı ve otoriter hükümetlerde bu daha fazla görülür. Hükümetin dayattığı kısıtlamalardan dolayı insanlar kendilerini ifade edebilecekleri farklı bir ortamın arayışına girerler. Dijital aktivizmin amacını dijital teknoloji araçlarını kullanarak toplumu ve politikayı değiştirme olarak da algılayabiliriz (Joyce,2010,s.7).

Bu yaklaşımdan yola çıkarak incelenen Gezi Parkı örneklerini dijital aktivizm içerisinde değerlendirmemiz mümkündür. Gezi Parkı sürecinde dijital aktivizm türlerinden internet destekli aktivizm ve internet tabanlı aktivizm olarak iki türünden örnekleri de görmek mümkündür. Gezi Parkı eylemleri, amaçları değerleri, örgütlenme şekilleri, aktivistlerin temel toplumsal tabanı açısından yeni toplumsal hareketler içinde değerlendirilmiştir.

SONUÇ

21. yüzyılda küresel sistem içinde yaşanan toplumlarda siyasi, ekonomik, toplumsal ve çevresel sorunlar çeşitli dönemlerde, çeşitli şekillerde küresel çapta meydana okumalar ile tüm dünya ülkelerinde görülmektedir. Türkiye’de yaşanan Gezi Parkı protestolarında sosyal medya platformlarının rolünü bir kez daha ortaya koymuştur. Sosyal medya araçları sayesinde eylem küreselleşmiş ve Dünya’daki ülkelerde de yankı uyandırmıştır.

Bu çalışma ile yeni toplumsal hareketler kapsamında Dünya ve Türkiye üzerinden ele alınan dijital aktivizm örnekleri incelenmiş ve dijital hareketlerin yeni medyayı kullanma biçimleri ele alınmıştır. Bu amaçla, ilk olarak eski ve yeni toplumsal hareketler arasındaki farklara, dijital aktivizm kavramına ve türlerine daha sonrada Dünya ve Türkiye üzerinden örneklere yer verilmiştir. Dijital aktivizmin ve yeni toplumsal hareketlerin bir örneği olarak değerlendirilen Gezi Parkı eylemleri üç farklı yurtdışı Facebook grubu üzerinden incelenmiş ve dünyada eylemlerin nasıl küreselleştiği anlatılmaya çalışılmıştır. Facebook grupları üzerinden incelenen Gezi Parkı örneği fiziksel temas noktaları, sembollerin kullanılması, haberleşme hızı, bilgiyi bir arada bulma kolaylığı sayesinde Türkiye’de gerçekleşen eylemlerin aynılarının ya da benzerlerinin yurtdışında da gerçekleştiği bu sayede eylemlerin küreselleştiği gözlemlenmiştir.

Dünya ve Türkiye kapsamında ele aldığımız hareketleri kopuş ve süreklilik teorisi kapsamında değerlendirdiğimizde; eylemleri bireysel özgürlük, eşitlik, barış ve dayanışmacı toplumsal örgütlenme gibi değerleri içinde barındırması nedeniyle kopuş teorisi altında değerlendirilmiştir. Kopuş teorisi olarak adlandırdığımız kültürel versiyonda ele alınan en önemli özellik YTH’lerin orta sınıf temelli hareketler olması, kimlik yönelimli talepler içermesi, merkezsiz ve hiyerarşik olmayan örgütlenme biçimlerinin olmasıdır. Dünya’da Wall Street’i İşgal Et, Londra İsyanı, Arap Baharı, Türkiye’de ise İnternetime Dokunma ve Gezi Parkı hareketi dünya üzerinde küreselleşip farklı ülkelerde yankı uyandıran, yeni sosyal hareketler olarak adlandırdığımız eylemlerin başlangıç noktalarına bakıldığı zaman eylemlerin ortak özellikleri kimlik arayışında olmalarıdır.

Dijital hareketlerin karşılık bulması için sokakta ve meydanlarda gerçekleşmesi gerekmektedir. Wall Street’i İşgal Et, Londra İsyanı, Arap Baharı, Gezi Parkı gibi ele aldığımız hareketler dijital iletişim teknolojileri üzerinden organize olmuş ve tüm dünyaya yayılmıştır. Bu eylemler sadece dijital iletişim üzerinden organize olmakla kalmayıp, sokağa inen eylemler olarak önem kazanmaktadır. Ele alınan her eylemde dijital aktivizmin farklı türlerini görmek mümkündür. Dijital aktivizm gerçekleştirmek için eylemlerde kullanılan Youtube, Twitter, Facebook gibi sosyal medya araçları mesajın aktarım biçimi ve mesajın yöneldiği hedef olarak farklılık göstermiştir. Bu platformlar toplumsal iletişimi sağlayıp, iletişimi dönüştürme açısından önem kazanmıştır.

Wall Street’i İşgal Et ve Zapatista hareketleri küreselleşme karşıtı olarak ortaya çıkan hareketler olarak ele alınmıştır. Küreselleşme karşıtı hareketler dünyanın dört bir yanından, toplumsal mücadelelerin bir araya geldiği bir çoğunluktan oluşur. Toplumsal hareketler toplumun farklı hedeflere ve farklı kurumlara doğru değişmesini sağlayan önemli bir mekanizmadır. Bu toplumsal mücadeleler internet sayesinde birbirleriyle bağlantılıdır. Bu nedenle küreselleşme karşıtı hareket tüm dünyada yayılmaktadır.

Çalışmada ele alınan eylemlerin ortaya çıkışları ve organize olmaları açısından bakıldığında Facebook, Twitter gibi sosyal medya platformlarından örgütlendiği ve eyleme geçildiği görülmüştür. “2002 itibariyle dünya nüfusunun yüzde 50’yi aşkın kesimi kentlerde yaşamaktadır. Tahminler 2030 yılında dünya nüfusunun 3/2 sinin kentlerde bulunacağını göstermektedir” (Aktaran Kılıç, 2006, s.29). İnternet kullanıcılarının kentlerde bulunması ileride dijital aktivizmin daha fazla toplum üzerinde etki gösterebileceği ihtimalini düşündürmektedir. Bu açıdan teknolojik gelişmelerin toplumun harekete geçmesinde çok önemli bir yere sahip olduğu ve gelecekte bunun daha farklı örneklerde görüleceği kaçınılmaz bir gerçektir.

İncelediğimiz bu çalışmanın elbette ki, bazı sınırları vardır. Bu sınırlardan bahsedecek olursak, öncelikle kaynakça konusunda ortaya çıkmaktadır. Dijital aktivizm Türkiye’de daha yeni çalışılmaya başlanan bir kavramdır. Gezi Parkı

eylemi Türkiye’de gerçekleşen ve tüm Dünya’ya yayılan eylemlerden biri olarak birçok yönden incelenmesi gereken bir harekettir.

Gezi Parkı eyleminin Türkiye’deki yarattığı sonuçlarına bakacak olursak, her ne kadar devletin eylemleri kendisine karşı yapılmış bir protesto gösterisine indirilmesi olgusuyla karşı karşıya olduğumuz halde, eylemlerin birçok dönüşüme yol açtığından, bir kamuoyu oluşturduğundan, ortak bir bilinç yaratmış olduğundan bahsedebilmemiz mümkündür.

Sonuç olarak çalışmanın içeriğine tekrar döndüğümüzde, en başta sorduğumuz sorulara cevap olarak bulduğumuz sonuç; incelenen hareketler yeni toplumsal hareketlere ve dijital aktivizm hareketlerine uygun olarak dünyada küreselleşmiş hareketlerdir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Aydoğan, A. (2011). *Küresel medya*. İstanbul: Beta Yayınları

Bauman, Z. (1998). *Globalization*. Cambridge: Cambridge Press

Briggs, D. (2012). *The english riot of 2011: A summer of discontent*. United Kingdom: Waterside press

Buchler, S.M. (2000). *Social Movements In Advanced Capitalism*. Oxford: Oxford University Press

Castells, M.& İnce M. (2006). *Manuel Castells ile söyleşiler*. (Kılıç E. Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Castells, M. (2005). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür/ Birinci cilt ağ toplumunun yükselişi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Castells, M. (2008). *Enformasyon çağı: Ekonomi, toplum ve kültür/ İkinci cilt kimliğin gücü*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Coşkuntuncel,A. (2013). Dijital demokrasi'nin ekonomi politiği. Evrensel kültür dergisi, (260),19-22

Cullum, B.(2010). *Digital activism decoded: The new mechanics of change*. Joyce, M (Ed). *Devices: The power of mobile phones*. (pp. 47-70) New York: International debate education association.

Çayır, K. (2006). *Yeni sosyal hareketler teorik açılımlar*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Çoban, B. (2009). *Küreselleşme, direniş, ütopya yeni toplumsal hareketler küreselleşme çağında toplumsal muhalefet*. Barış Çoban (hzl.).Toplumsal hareketler ve radikal medya. (s. 43-63). İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Çoban, S. (2009). *Küreselleşme, direniş, ütopya yeni toplumsal hareketler küreselleşme çağında toplumsal muhalefet*. Barış Çoban (hzl.).Yeni toplumsal hareketler ve iktidar sorunu. (s. 175-191). İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Dijk, J.V. (2006). *The Network Society: Social Aspects of New Media*. Sage Publications

Hepkon, Z. (2011). *İletişim ve teknoloji/Olanaklar, uygulamalar, sınırlar*. Yeni iletişim teknolojileri tartışmalarının yeni olmayan boyutu: Teknolojik determinizm, İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi

Joyce, M (Ed).(2010). *Digital activism decoded: The new mechanics of change*. New York: International debate education association

Kara,T. & Özgen, E.(Ed.).(2012). *Sosyal medya/Akademi*. İstanbul: Beta

Kongar,E. &Küçükaya, A. (2013). *Gezi direnişi*. İstanbul: Cumhuriyet Kitaplığı

Lafargue, P.(2012). *Tembellik hakkı*. (Günyol V. Çev.) İstanbul: Totem

Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*, Cambridge: MIT Press,

McLuhan, M.(2005). *Yaradanımız Medya*. (Ü. Oskay Çev.) İstanbul: Merkez Kitapçılık Yayıncılık

McQuail D.& Windahl, S.(2005). İletişim modelleri (Yumlu K. Çev.) Ankara: İmge Kitabevi s. 83

Morozov, E.(2007). *New Media Essentials*. Prague: Paper Presented at Trassitions Online.

Murthy, D. (2013) *Twitter: Digital Media and Society Series*. Cambridge: Polity Press

Offe, C. (1999).*Yeni sosyal hareketler: Kurumsal politikanın sınırlarının zorlanması*. Çayır, K. (Ed.), *Yeni Sosyal Hareketler* (s. 53-79). İstanbul: Kaknüs Yayınları

Şensever, F. (2003). *Dünya Sosyal Forumu Aşağıdan Küreselleşme Hareketi Ve Küresel Direniş*. İstanbul: Metis Yayınları.

Tilly, C. (2008). *Toplumsal Hareketler*. (Düz O. Çev.) İstanbul: Babil Yayınları

Timisi, N. (2003).*Yeni iletişim teknolojileri ve demokrasi*. Ankara: Dost Kitapevi

Toffler, A. (1974). *Şok: Gelecek korkusu*. (Sargut S. Çev.) İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Toffler, A. (1980). *The Third Wave*.William Morrow Edition

Touraine, A.(1999). *Toplumdan Toplumsal Harekete*.Çayır, K. (Ed.).*Yeni Sosyal Hareketler* (s. 35-51). İstanbul: Kaknüs Yayınları

Yaylagül, L. (2010). *Kitle iletişim kuramları egemen ve eleştirel yaklaşımlar*. Ankara: Dipnot Yayıncılık.

Yengin, D.(Ed.). (2012). *Yeni medya Ve...* .İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi

MAKALELER VE DERGİLER

Atabek Ü. (2013). *Yeni Medya ve Yeni İletişim Düzeni*. Mülkiye Dergisi, 37(3), 175-181

Babacan, M.E.& Haşlak, İr. &Hira,İs. (2011). *Sosyal medya ve Arap baharı*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 6(2), 63-91

Coşkun, M.K. (2006). *Süreklilik ve Kopuş Teorileri Bağlamında Türkiye’de Eski ve Yeni Toplumsal Hareketler*. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, Ankara: 60(1), 67-102

Coşkun, M.K. (2004). *Eski ve yeni toplumsal hareketler Türkiye’de demokratik açılımlar*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Demirkıran, C. (2008). *Uluslararası Televizyon Yayıncılığının Tarihsel Gelişim Süreci: Fransa TV5 MONDE ile Türkiye TRT-INT ve TRT-TÜRK Karşılaştırmalı İncelemesi*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo TV Sinema Bölümü Doktora Tezi

Engin, B. (2011). *Cesur yeni medya/Wikileaks ve 2011 Arap isyanları üzerine tartışmalar*. Binark, M. , Fidaner B. (hzl.) *Yeni Medya ve Sosyal Hareketler* (s. 33-37) İstanbul: Alternatif Bilişim.

Karagöz, K. (2013). *Yeni medya çağında dönüşen toplumsal hareketler ve dijital aktivizm hareketleri*. İletişim ve diplomasi dergisi (1) <http://www.iletisimvediplomasi.com/yeni-medya-caginda-donusen-toplumsal-hareketler-ve-dijital-aktivizm-hareketleri/> (Erişim Tarihi: 09.12.2013)

Kılıçer, K. (2008). *Teknolojik yeniliklerin yayılması ve benimsenmesini arttıran etmenler*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 8(2), 218-219

Korkmaz, A. (2013). *Arap Baharı Sürecinde İnternet ve Sosyal Medyanın Rolü, International Symposium on Language and Communication: Research Trends and Challenges (ISLC)*, 2152

Kök, S. , Tekerek, M. (2012).*Sokak siyasetinden sosyal ağlara yeni aktivizm: Arap baharı deneyimi*. II. Bölgesel sorunlar ve Türkiye Sempozyumu 1-2 Ekim 2012

Kökalan Çımrın, F. (2009).*Küreselleşme sürecinde sosyal bir hareket olarak karşı küreselleşme hareketleri/ Türkiye sosyal forumu örneği*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Doktora Tezi

Köseoğlu, Ö. (2012). *Sosyal ağ sitesi kullanıcılarının Motivasyonları: Facebook üzerine bir araştırma*. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi 7(2), 63

Laer, J. V. & Aelst P. V. (2010). *Internet and Social Movement Action Repertoires Opportunities and limitations* <http://webhost.ua.ac.be/m2p/publications/1284022829.pdf> (Erişim Tarihi: 25.03.2014)

Pakulski, J. (1993). The Dying of Class or Marxist Class Theory ? *International Sociology* 8(3), 279-292

Peksan, S. (2007). *Alternatif küreselleşme hareketleri*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek lisans tezi

Şen, A. F. (2012). *Toplumsal Hareketler ve Medya: 'Wall Street İşgali'nin Medyada Temsili*, Yeditepe University Global Media Journal, Volume 2(4), 126-154

Şener, G. (2011). *Katılımın "e-hali" gençlerin sanal alemi*. Telli Aydemir, A.(hızlı) *Türkiye'de barış hareketinde internetin kullanımı: Küresel Bak örneği*. İstanbul: Alternatif Bilişim, 233-259

Toprak Alayoğlu, S. (2008). *Aşağıdan Küreselleşmenin "kahramanı" TELESUR*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı İletişim Bilimleri Bilim Dalı Doktora Tezi

Tunç, A. (2004). *Yurttaşlık Hareketi Bir Klik Ötede mi?: Küresel Direnç Platformu Olarak İnternet, Medya Toplum, İnternet, Toplum, Kültür*. (Der.) Mutlu Binark ve Barış Kılıçbay. Ankara: Epos Yayınları, 137-152.

Uçkan, Ö. (2003). *E devlet, E demokrasi ve Türkiye*. İstanbul: Literatür yayıncılık

Yapar Gönenç, A. (2004). *İletişim teknolojilerinin medya üzerindeki etkileri* <http://cim.anadolu.edu.tr/pdf/2004/1130847878.pdf>. Erişim Tarihi: 19/05/2012

Yılmazel, M. (2011). *Türkiye'de faaliyet gösteren vakıfların sosyal medya kullanımlarına yönelik bir içerik analizi*. Eşişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

İNTERNET SİTELERİ

ABD’de Halkın Kendine Yakışanı Giymesi Hareketi: “Occupy Wall Street”
<http://meren.org/blog/2011/10/halkin-kendine-yakisani-giymesi-occupy-wall-street/>
Erişim tarihi: 03.11.2013

ABD'de Halkın Kendine Yakışanı Giymesi Hareketi
<http://www.bianet.org/bianet/dunya/133476-abd-de-halkin-kendine-yakisani-giymesi-hareketi> Erişim tarihi: 25.12.2013

AFP haritasında dikkat çeken ayrıntı
<http://dunya.milliyet.com.tr/afpharitasindadikkatceken/dunya/detay/1753217/default.htm> Erişim tarihi: 22.10.2013

Alp Uncu, B.(2011) Seattle’ dan Wall Street’e
http://www.radikal.com.tr/radikal2/seattledan_wall_street-1067345 Erişim tarihi:10.12.2013

Anonymous Supports Gezi Resistance

<http://ww.bianet.org/english/world/147191-anonymous-supports-gezi-resistance>
Erişim tarihi:03.06.2013

"Arap Baharı" Küresel Kimlik Oluşturacak

<http://bianet.org/bianet/diger/137051-arap-bahari-kuresel-kimlik-olusturacak>Erişim tarihi:10.10.2013

Caren, N. & Gaby, S.(2011). Occupy Online: Facebook and the Spread of Occupy Wall Street

<http://ssrn.com/abstract=1943168>

Çapulcu İngilizler

<http://yenisafak.com.tr/gundem-haber/capulcu-ingilizler-08.06.2013-530513> Erişim tarihi: 25.06.2013

Devrimler Hala Sokaklarda Yapılıyor

<http://bianet.org/bianet/dunya/127597-devrimler-hala-sokaklarda-yapiliyor> Erişim tarihi: 05.05.2013

Demokrasi İçin Facebook’a

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/18814/Demokrasi_icin_Facebook___8217_a.html

Dijital aktivizm

<http://inet-tr.org.tr/inetconf15/bildiri/50.pdf> Erişim tarihi: 09.09.2013

Dijital Aktivizm ve Yurttaş Medyası

<http://prezi.com/27jiu7mf7stj/dr-ozgur-uckan-dijital-aktivizm-ve-yurttas-medyas/>
Erişim tarihi: 09.09.2013

Dijital Aktivizm mi, aktivizm mi?

<http://spotdergi.wordpress.com/2012/05/30/dijital-aktivizm-mi-aktivizm-mi/>
Erişim tarihi: 09.09.2013

England_riots

http://en.wikipedia.org/wiki/2011_riots Erişim tarihi: 09.10.2013

Facebook'da

Avrupa

Lideriyiz

<http://www.sabah.com.tr/Teknoloji/Haber/2012/01/27/facebookta-avrupa-lideriyiz>,
Erişim Tarihi: 11.11.2013

Facebook: 10 years of social networking, in numbers

<http://www.theguardian.com/news/datablog/2014/feb/04/facebook-in-numbers-statistics> Erişim tarihi:21.11.2013

Facebook'tan ayaklanma çağrısına hapis cezası

<http://tr.euronews.com/2011/08/17/facebooktan-ayaklanma-cagrisina-hapis-cezasi/>
Erişim tarihi: 30.10.2013

Full Page Ad For Turkish Democracy in Action

<https://www.indiegogo.com/projects/full-page-ad-for-turkish-democracy-in-action>Erişim tarihi:02.03.2014

Gencim, Özgürlükçüyüm, Ne İstiyorum? #Direngezi parkı anketi

<http://www.bilgiyay.com/Content/files/DIRENGEZI.pdf>. Erişim Tarihi: 05.10.2014

Gezi Parkının hızla büyüyen kütüphanesi

<http://www.hurriyet.com.tr/kultur-sanat/haber/23435469.asp> Erişim tarihi:
02.03.2014

Gezi Parkı Direnişi, Occupy Wall Street ve 2011 Tahrir Meydanı

<http://www.insanhaber.com/insan-ozel/gezi-parki-direnisi-occupy-wall-street-ve-2011-tahrir-meydani-h19206.html> Erişim tarihi:03.11.2013

İnterneti kapatın dedik ciddiye aldılar

<http://www.ntvmsnbc.com/id/25209626/>Erişim tarihi: 05.03.2014

Introduction to Activism

<http://www.permanentculturenow.com/what-is-activism/>Erişim tarihi:09.09.2013

Londra İsyancularının Gör Dediği

<http://www.bianet.org/bianet/biamag/132397-londra-isyancularinin-gor-dedigi>Erişim tarihi: 15.10.2013

Meet Asmaa Mahfouz and the vlog that Helped Spark the Revolution
<http://www.youtube.com/watch?v=SgIjMdsEuk>Erişim tarihi: 05.11.2013

Mısır'da interneti engellemek kolay
http://www.radikal.com.tr/yorum/misirda_interneti_engellemek_kolay-1038711Erişim tarihi: 17.05.2013

Mobile Phones and Social Networking: Great for Organizing Riots?
<http://www.brighthub.com/mobile/emerging-platforms/articles/123546.aspx> Erişim tarihi: 01.11.2013

New York Times'da ilan için kampanya
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/425766/New_York_Times_da_ilan_icin_kampanya.htmlErişim tarihi: 02.03.2014

Occupy Online: Facebook and the Spread of Occupy Wall Street

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1943168Erişim tarihi: 08.11.2013

Ortahamamcılar B.(2013) Milano'da küçük Gezi Parkı kuruldu

<http://www.haberler.com/milano-da-kucuk-gezi-parki-kuruldu-4707341-haberi/>
Erişim Tarihi: .27.06.2014

Üreten tüketiciye benden de bir katkı: Üreticiyle tüketici arasındaki yakınlaşma ihtiyacı pazarlamayı doğurmuştur

<http://selimtuncer.blogspot.com/2006/03/reten-tketiciye-benden-de-bir-katk.html>
Erişim Tarihi: 21.10.2013

Person of the Year: You
<http://content.time.com/time/covers/0,16641,20061225,00.html>Erişim Tarihi: 21.12.2013

Polis şiddetine son verilsin

<https://www.change.org/tr/kampanyalar/monokl-polis-%C5%9Fiddetine-son-verilsin-contre-la-violence-policiere-a-istanbul> Erişim tarihi: 03.03.2014

Reading the Riots: Investigating England's summer of disorder
<http://www.theguardian.com/uk/interactive/2011/dec/14/reading-the-riots-investigating-england-s-summer-of-disorder-full-report>Erişim tarihi: 17.10.2013

Social Media Buzz Builds for the Occupy Wall Street Movement
<http://mashable.com/2011/10/19/twitter-buzz-ows/>Erişim tarihi:13.12.2013

Social media has its own class divide

<http://www.theguardian.com/commentisfree/2011/dec/08/social-media-blackberry-messenger> Erişim tarihi: 15.10.2013

Sosyal Medya Belası

http://www.radikal.com.tr/yazarlar/m_serdar_kuzuloglu/sosyal_medya_belasi-1136299 Erişim Tarihi: 05.06.2013

Türkiye’de akıllı telefon büyüme oranı dünyanın üstünde
<http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/24487798.asp> Erişim tarihi: 11.11.2013

Twitter ya da "Pıt Pıt Net" <http://bianet.org/biamag/medya/124135-twitter-ya-da-pit-pit-net> Erişim tarihi: 21.10.2013

Why There's No Turning Back in the Middle East

<http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,2050032,00.html>Erişim tarihi: 17.05.2013

Zapatistalar Neyi Başarabildi?

http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=14829 Erişim tarihi: 24.03.2014

2013 Twitter Türkiye profili

<http://blog.monitera.com/2013/02/2013-twitter-turkiye-profil.html>Erişim tarihi: 14.11.2013

<http://iletisim.ieu.edu.tr/karine/?p=292> Erişim tarihi: 29.10.2013

10 soruda Wall Street'i işgal et

<http://www.cnnturk.com/2011/guncel/10/22/10.soruda.wall.streeti.isgal.et/634047.0/>

FACEBOOK SAYFALARI

<https://www.facebook.com/OccupyGeziParkiNYC>

<https://www.facebook.com/OccupyGeziDeutschland?fref=ts>

<https://www.facebook.com/OccupyGeziMilano?fref=ts>

ÖZGEÇMİŞ

Duygu Furuncu 1988 yılında İstanbul'da doğdu. Lisans Eğitimini İstanbul Bilgi Üniversitesi Televizyon Haberciliği ve Programcılığı bölümünde tamamladı. 2011 yılında İstanbul Üniversitesinde Gazetecilik alanında Pedagojik Formasyon almaya hak kazandı ve 2012 yılında tamamladı. Daha sonra Maltepe Üniversitesi Radyo Sinema Televizyon bölümünde Yüksek Lisans eğitimine başladı.